

Ulike innsamlingsmåter i Velgerundersøkelsen 2019

Effekter av å benytte telefonintervju eller webintervju

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2023/34

Øyvin Kleven og Tove Bergseteren

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 30. juni 2023

ISBN 978-82-587-1775-8 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Blant fagstatistikere og metodestatistikere er det velkjent at ulike innsamlingsmåter kan påvirke estimatene fra intervjuundersøkelser. Fra metodelitteraturen vet vi at det kan være betydelig forskjell på det «vi hører» gjennom et personlig intervju og det «vi leser» i en selvadministrert undersøkelse. I forbindelse med Lokalvalgsundersøkelsen i 2019 ble det gjennomført et kontrollert eksperiment hvor et tilfeldig utvalg ble bedt om å svare på en selvadministrert web undersøkelse mens et annet tilfeldig utvalg ble bedt om å svare på et telefonintervju. I dette notatet legger Statistisk sentralbyrå (SSB) frem noen resultater fra dette eksperimentet. Øyvin Kleven har skrevet del 1 – 4, Tove Bergseteren har tilrettelagt dataene og tabellene.

Statistisk sentralbyrå, 25 juni 2023

Johan Åmberg

Sammendrag

Formålet med dette notatet er å beskrive effekten av innsamlingsmåte (modus) på estimatene fra Lokalvalgsundersøkelsen 2019. Det unike med studien er at utvalget til undersøkelsen ble delt i to tilfeldige grupper. Den ene er bedt om å svare på telefon og den andre er bedt om å svare på web. Det gir en helt unik mulighet til å studere ulike feilkilder i velgerundersøkelser. I tabellvedlegget er de fleste av spørsmålene i undersøkelsen fremstilt etter innsamlingsmodus, telefon eller selvutfylling på web. I del 3-4 er spørsmål om partivalg, valgdeltakelse, tillitt til offentlige institusjoner og tilknytning til Norge analysert mer grundig. I del 3 er enhetsfracfall og partielt fracfall behandlet. I innledningen, kapittel 1, er feilkilder ved utvalgsundersøkelser (TSE/TFR) og hvilken innvirkning de har på moduseffekter behandlet. Blant de viktigste funnene i studien er:

- Flermetode reduserer skjevheten i bakgrunnsvariablene
- Partielt fracfall er et større problem i web undersøkelser, sammenliknet med telefonundersøkelser
- Andelen 'vet ikke' og 'vil ikke svare' er omtrent den samme i begge moduser
- Det er liten forskjell med hensyn til partivalg
- «Overreportering» av valgdeltakelse er tilstede både i web- og telefonintervju
- De som svarer på telefon oppgir høyere tillit
- Kombinasjonen av «sosialt ønskelige svar» og «siste kategori effekt» bidrar til signifikante forskjeller mellom modus.
- Forskjellene er mindre med hensyn til fakta eller adferds spørsmål sammenliknet med holdningsspørsmål eller hypotetiske spørsmål

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Innledning	6
1.1. Innsamlingsmåter i lokalvalgsundersøkelsene	6
1.2. Feilkilder ved utvalgsundersøkelser	8
1.3. Hvilke feil er mest relevant i studier av moduseffekter?	13
1.4. Forventninger om moduseffekter på svarprosessen	16
2. Data – Lokalvalgsundersøkelsen 2019	18
2.1. Spørreskjema og kontekstesten rundt valget	18
2.2. Utvalg trukket ut for intervju	18
2.3. Feltperiode og svarinnngang	18
3. Enhetsfracfall, partielt fracfall og fracfallseffekter	23
3.1. Estimering av seleksjonseffekt som skyldes telefon eller web	23
3.2. Flermetode reduserer skjevheten i bakgrunnsvariablene	24
3.3. Partielt fracfall er et større problem i webundersøkelser	27
3.4. Andelen 'vet ikke' og 'vil ikke svare' er omtrent den samme	29
4. Forskjeller i svarene på grunn av modus	31
4.1. Liten forskjell med hensyn til partivalg	32
4.2. «Overreportering» av valgdeltakelse både i web- og telefonintervju	34
4.3. De som svarer på telefon oppgir høyere tillit	37
4.4. Sosialt ønskelige svar eller «siste kategori effekt»?	40
5. Utvalgte tabeller fra metodeeksperimentet	44
Referanser	66

1. Innledning

Det er lang tradisjon for å benytte ulike innsamlingsmåter i samme intervjuundersøkelse. Men tidligere var det vanlig at en innsamlingsmåte var dominerende i samme undersøkelse. De senere år er det blitt mer vanlig å kombinere innsamlingsmåter for å spare kostnader og forsøke å få ned frafallet i undersøkelsen. Et viktig skille er mellom intervjuadministrerte undersøkelser og selvadministrerte undersøkelser. Intervjuadministrerte undersøker er langt dyrere å gjennomføre sammenliknet med selvadministrerte undersøkelser. Begge undersøkelsesoppleggene har sine fordeler og ulemper. I dag er de fleste selvadministrerte undersøkelser elektroniske og gjennomføres over internett. Tidligere benyttet man papirskjema som ble distribuert og returnert via Posten. I innsamlingen ved hjelp av et spørreskjema til et utvalg fra en populasjon kan vi skille mellom følgende innsamlingsmåter, prosesser eller teknikker.

- Informasjon om undersøkelsen, første kontakt med IO
- Distribusjon av skjema til de som skal svare i utvalget
- Administrasjon og registrering av 'spørsmål og svar prosessen'
- Skjemateknologi, papir eller elektronisk skjema
- Kommunikasjonskanal, internett, telenett, Posten (Bring)
- Hjelpemiddel, telefon, smart telefon, PC, MAC, nettbrett

1.1. Innsamlingsmåter i lokalvalgundersøkelsene

I tabell 1.1 har vi satt opp eksempler på ulike innsamlingsteknikker og innsamlingsmåter som er benyttet i lokalvalgundersøkelsene gjennomført av SSB.

Tabell 1.1 Eksempler på innsamlingsmåter, prosesser og teknikker benyttet i lokalvalgundersøker i SSB.

	Informasjon om undersøkelsen	Distribusjon av skjema	Administrasjon av skjema	Skjema-teknikk	Kommunikasjonskanal	Hjelpemidler
Primært en innsamlingsmåte						
Lokalvalg1971	IO brev sendt fra SSB sentralt. Intervjuer tar kontakt på adressen eller via telefon	Intervjuere har med seg skjema hjem til IO	Intervjuere ved ansikt til ansikt (besøk)	Papir	'Ansikt til ansikt' Posten Telenett	Penn og papir
Lokalvalg1999	IO brev sendt fra SSB sentralt. Intervjuer tar kontakt, via telefon	Ligger på intervjuerens PC	Intervjuere ved telefon	Elektronisk	Posten Telenett	Telefon
Ulike innsamlingsmåter i ulike steg						
Lokalvalg 2003, hovedskjema	IO brev sendt fra SSB sentralt. Intervjuer tar kontakt, via telefon	Ligger på intervjuerens PC	Intervjuere ved telefon	Elektronisk	Posten Telenett	Telefon
Lokalvalg 2003, tilleggsskjema til dem som svarte på hovedskjema	SSB sender skjema i posten	Sendes hjem til adressen	IO (selvutfylling)	Papir	Posten	Penn og papir
Ulike innsamlingsmåter i samme steg						
Lokalvalg 2019 (M1), telefon intervju	IO brev sendt fra SSB via sms	Ligger på intervjuerens PC	Intervjuere ved telefon	Elektronisk	Telenett	Telefon
Lokalvalg 2019 (M0), web intervju	IO brev sendt fra SSB via sms	Ligger kryptert hos SSB.NO	IO (selvutfylling)	Elektronisk	Telenett Internett	smart telefon, PC, MAC, nettbrett

I 1971 var den primære kommunikasjonskanalen Posten. På begynnelsen av 1970 tallet var det kun omtrent halvparten av norske husholdninger som hadde telefon. SSB etablerte på slutten av 1960 tallet et landsdekkende intervjukorps. Primært samlet man inn data i velgerundersøkelser, ved hjelp av intervjuere, som reiset hjem til folk og foretok intervjuet, ansikt til ansikt, hjemme hos de som ble trukket ut. Men allerede fra starten benytte man i en del tilfeller telefonintervju og selvutfylling i tillegg til ansikt til ansikt intervju. Selv om intervjuene skulle foretas som besøksintervju, ble intervjuerne instruert om å størst mulig utsrekning få forhåndsavtale over telefon. I 1971 kunne: «*I spesielle tilfelle hvor det er vanskelig å treffe IO, eller hvor IO selv uttaler ønske om det, kan selve intervjuet tas over telefonen*» (SSB 1971). Hvis IO heller ønsket å svare skriftlig direkte til SSB, kunne de gjøre det. For å øke svarandelen, blant dem som ikke hadde svart etter den opprinnelige feltperioden, sendte SSB skjema hjem til folk og ba dem om å om å fylle ut skjema og sende det tilbake i en vedlagt returkonvolutt (Bjerve 1971b).

Mot slutten av 1980 tallet ble telefondekningen i Norge nær 100 prosent. På 1990 tallet ble derfor undersøkelser foretatt over telefon mer fremtredende enn besøksundersøkelser. I 1999 var lokalvalgsundersøkelsen primært en telefonundersøkelse.

I 2003 benyttet SSB ulike innsamlingsmåter i to steg av lokalvalgsundersøkelsen. Dette var en vanlig måte å forsøke å redusere kostnadene sammenliknet med å gjennomføre intervjuet ved besøk. Tidligere hadde man en «tommefingerregel» at telefonintervju ikke burde overstige 30 minutter. Hvis intervjutiden derfor var lenger enn det benyttet man ofte en teknikk hvor man sendte et selvutfyllingsskjema til dem som hadde svart i etterkant. 73 prosent av dem som hadde svart i telefonintervjuet svarte på selvutfyllingsskjemaet (steg 2). I noen undersøkelser ble denne teknikken (først personlig intervju, så selvutfylling) benyttet hvis noen av spørsmålene ble regnet som sensitive, slik at det var en fordel at det ikke var en intervjuer tilstede eller i andre enden av telefonrøret. Denne teknikken ble benyttet også i 1971 hvis IO selv ikke ønsket å svare på noen av spørsmålene direkte til intervjueren. I informasjonsskrivet (IO-brevet) ble det opplyst om det «*Dersom De skulle foretrekke å svare på enkelte av spørsmålene skriftlig direkte til Byrådet, vil vår medarbeider gi Dem nærmere orientering av hvordan dette kan gjøres.*» (Bjerve 1971a). En kan også stille det samme spørsmålet i selvutfyllingsundersøkelsen som en har stilt i intervjuundersøkelsen, på den måten kan en forsøke å isolere effekten av intervjueradministrert og selvadministrert innsamlingsmåte.

Å benytte «arbeidsintensive» resurser i form av intervjuere er selvsagt dyrene enn å la de som er trukket ut selv distribuere og administrere undersøkelsen. I datainnsamlingen har en alltid vært opptatt av å benytte billigste innsamlingsmåte. Da telefondekningen i Norge nådde nær 100 prosent ble telefonintervju mer vanlig. Rene selvadministrerte opplegg ble også benyttet ofte siden det var det billigste alternativet. Et argument mot selvadministrerte opplegg var imidlertid at det gjerne ga lavere svarandel. Intervjuere som fulgte opp utvalget bidro til å øke svarandelen. Videre kan ikke selvadministrerte opplegg benyttes for dem som av ulike grunner ikke kan lese eller skrive. En fordel med besøksundersøkelser sammenliknet med telefonintervju eller selvadministrerte opplegg er at det er lettere å eksponere IO for visuelle (synlige) svaralternativer. Dette er også mulig i telefonintervju og selvutfyllingsopplegg, svarkort kan for eksempel sendes på forhånd, men det er vanskelig for IO å selv distribuere dette. På samme måte kan visuelle hjelpemidler benyttes i webundersøkelser. En av de store fordelene med besøksintervju er at intervjueren har kontroll over intervjusituasjonen. I selvutfylling eller telefonintervju har man ikke på samme måte kontroll og vet ikke hvor «seriøst» IO svarer på spørsmålene eller om det er andre distraksjoner under spørsmål og svar sekvensen. På den annen side kan det at det er en person tilstede føre til at IO svarer annerledes om IO hadde sittet i ro og mak og svart uten noen tilstede.

Det er altså mange eksempler på at det benyttes flere innsamlingsmåter på det samme skjemaet i SBBs undersøkelser. Dette gjør det mulig å studere hvilke effekter ulike innsamlingsmåter har på det

samme skjemaet. Men en forstyrrende faktor er det ikke er tilfeldig hvem som blir intervjuet på de forskjellige måtene. Dette kan man forsøke å kontrollere ved å ta hensyn til relevante bakgrunn kjennetegn ved respondentene, men det vil være vanskelig å argumentere for at alle relevante variabler er kontrollert for. Hvis argumentet for å benytte ulike innsamlingsmåter er å få med IO en ellers ikke ville ha fått med, så er det fordi en tror at de er annerledes og svarer annerledes enn «de andre». Hvis «denne forskjellen» enkelt kan kontrolleres bort med noen bakgrunnsvariabler så er det neppe noe poeng å benytte flere innsamlingsmåter. Det er derfor nødvendig med kontrollerte eksperimenter hvor en på forhånd tilfeldig fordeler hvem som skal svare på forskjellige innsamlingsmåter for å kunne si noe mer om eventuelle effekter av innsamlingsmåter.

Som vi ser av tabell 1 og redegjørelsen over så endrer intervjueteknikkene og innsamlingsmåtene seg over tid. Studenter i samfunnsvitenskapene ved universitetene lærer gjerne at man skal holde seg til en innsamlingsmåte, og at besøksintervju er den beste innsamlingsmåten. Hvis man endrer innsamlingsmåte over tid så er det uheldig siden «å holde måleinstrumentet konstant» er viktig for å kunne skille mellom en reel endring i det fenomenet en studerer og endring som skyldes endring i «måleinstrumentet». Men siden teknologien endrer samfunnet rundt oss så er det ikke gitt hvordan man holder måleinstrumentet konstant. Lange tidsserier i offisiell statistikk, basert på intervjuundersøkelser, har gjerne besøksintervju som innsamlingsmåte for de eldste datapunktene. Men det er ikke nødvendigvis fordi besøksintervju ble regnet som den beste innsamlingsmåten på den tiden, det var ofte simpelthen ikke noen annen måte å samle inn dataene på. I velgerundersøkelsene er det en del sensitive spørsmål, som egentlig egner seg bedre for selvadministrerte innsamlingsmåter enn intervjueradministrerte innsamlingsmåter. Dette forsøkte man å løse ved å tilby IO som ikke ville svare på disse spørsmålene å sende inn svarene på disse spørsmålene selv til SSB. Men det viste seg at vel så ofte var problemet at IO ikke sa ifra om at det var sensitivt, og da avga et svar de trodde var det intervjueren ønsket de svarte. Intervjuerne læres opp til å skape en trygg atmosfære og dermed motvirke denne effekten, men det viser seg ofte at det er lettere sagt enn gjort.

Innen offisiell statistikk og surveymetodologi er man opptatt av å beskrive hvordan ulike innsamlingsmåter påvirker de ulike feilkildene i utvalgsundersøkelser. Valg av innsamlingsmåte må styres av forventede kostnader og hvordan det kan forventes å påvirke spørsmål og svar sekvensen. Det er en dårlig ide å benytte en dyr metode hvis en billigere metode gir samme resultat. På den annen side er det umulig å finne ut uten å forsøke flere metoder. Fra metodelitteraturen vet vi at forskjellene mellom estimer fra intervjueradministrerte og selvadministrerte innsamlingsmåter ofte ikke er så store, men at det er større forskjeller hvis det er såkalt sensitive spørsmål. Det er vanskelig å generalisere på tvers av undersøkelser, tidspunkter, land og kulturer.

Det unike med denne metodestudien fra 2019 er at utvalget til undersøkelsen er delt i to tilfeldige grupper. Den ene er bedt om å svare på telefon og den andre er bedt om å svare på web. Det gir en hekt unik mulighet til å studere ulike feilkilder i undersøkelsen. I dette notatet legger SSB frem de første resultatene av studien. Forskere kan få tilgang til mikrodatasettet fra undersøkelsen via SIKT, <https://sikt.no/omrade/forskningsdata>.

Resultater fra velgerundersøkelsen, uavhengig av metodeeksperimentet er fremstilt i blant annet Kleven og Bergseteren 2022. Undersøkelsen er dokumentert i Falnes-Dalheim og Bye 2021.

1.2. Feilkilder ved utvalgsundersøkelser

«Resultatene av en undersøkelse vil alltid inneholde visse målings- og bearbeidingsfeil. Ved utvalgsundersøkelser kommer i tillegg utvalgsfeil...» NOS A503. SSB. 1972

“However, the rational attitude is relativistic: it considers variable errors and biases jointly as parts of the total survey error, which should be reduced and (hopefully) minimized within available resources. Bias

refers to systematic errors that affect any sample taken under specified survey design with the same constant error. Systematic biases of measurement are generally distinguished conceptually from variable errors, which often are vaguely assumed to be random." Leslie Kish 1965:509

Totalfeil rammeverket (TFR)

I vurderingen av kvalitet i offisielle statistikk tar vi utgangspunkt i de forskjellige feilkildene som kan oppstå i planleggingen, innsamlingen og bearbeidingen av statistikken. Et systematisk og uttømmende rammeverk, er det såkalte *Total Survey Error*. *Total Survey Error* refererer til alle feil som kan oppstå i planleggingen, innsamlingen, bearbeidingen og analysen av data fra utvalgsundersøkelser. På norsk kan vi bruke oversettelsen 'totalfeil rammeverket' (*TFR*). Rammeverket er ikke begrenset til utvalgsundersøkelser det anvendes også på totaltelling, registerbasert statistikk og stordata.

De første vitenskapelige tekstene om utvalgsteori forutsatte at dataene var fri for feil utenom utvalgsfeilen (se for eksempel Neyman 1934). Konseptet (*TFR*) kan spores tilbake til begynnelsen av 1940 tallet. I artikkelen *On errors in surveys* beskrev Demming (1944) 13 faktorer som kunne påvirke nytteverdien av utvalgsundersøkelser. Fra 1950-tallet ble det vanlig i lærebøkene om utvalgsteori å skille mellom utvalgsfeil (sampling errors) og ikke-utvalgsfeil (nonsampling errors) (Demming 1950; Hansen, Hurwitz and Madow 1953).

Utvalgsfeil oppstår fordi vi undersøker et utvalg og ikke hele populasjonen. Den andre typen feil, ikke-utvalgsfeil, skyldes feil eller mangler som oppstår under innsamlingen av data eller under bearbeiding av dataene. Utvalgsfeil fører gjerne til variable, usystematiske eller tilfeldige feil. Ikke-utvalgsfeil fører både til usystematiske- og systematiske feil. Systematiske feil fører til skjevhet i estimatene, mens tilfeldige feil først og fremst har innvirkning på den statistiske usikkerheten til estimatoren.

TFR er fremstilt for at ulike miljøer, som arbeider med og nyttiggjør seg utvalgsundersøkelser, kan kommunisere med hverandre. Det er da en fordel å ha et felles språk og felles betegnelser på feilkildene. *TFR* kan altså spores tilbake til begynnelsen av 1940-tallet. Men det har blitt revidert og raffinert av en rekke forfattere over årene (se for eksempel, Kish 1965, Andersen et al. 1979, Groves 1989, Biemer og Lyberg 2003, Groves et al. 2004). *TFR* starter ved spesifiseringen av undersøkelsen (avklaringsprosessen), går over til innsamling og deretter til bearbeiding. Den stopper ved statistikken som er publisert, den tar ikke hensyn til eventuelle feiltolkninger som blir gjort ved bruk av statistikken. Det primære sluttproduktet fra en spørreundersøkelse er et mikrodatasett visuelt organisert som en matrise med variabler og enheter.

En surveyundersøkelse baserer seg på to former for slutninger (inferens) for å speile fenomenet vi studerer. Vi skal ved hjelp av et spørreskjema, stille spørsmål og få svar fra utvalgsenheter som danner et mikrokosmos av målpopulasjonen. Vi skiller derfor mellom to former for inferens:

- Måling, fra spørsmålene til fenomenet (variablene)
- Representasjon, fra utvalget til populasjonen (enheter)

En statistisk undersøkelse foregår i tre adskilte faser: Spesifikasjonsfasen, innsamlingsfasen og bearbeidingsfasen:

- Spesifikasjonsfasen,
  - Operasjonalisere begreper,
  - utforme spørsmål og skjema.
  - Bestemme innsamlingsmåte.
  - Bestemme målpopulasjon.

- Lage utvalgsplan
- Innsamlingsfasen
  - Feltperiode starter
  - Utvalget (bruttoutvalg) kontaktes for intervju
  - De som kontaktes stilles spørsmål og svarer
  - De som vi ikke har svart eller oppnådd kontakt med re-kontaktes, sporing og overtalelse
  - Feltperiode slutter
  - Svarutvalg (nettutvalg) viser seg
- Bearbeidingsfasen
  - Svarene bearbeides, åpne spørsmål kodes
  - Håndtere manglende verdier
  - Beregne vekter i datasettet.
  - Klargjøre datasett

Feil kan oppstå i de forskjellige fasene. I den internasjonale surveymetodologien har vi distinkte navn på de viktigste feilkildene. Det er en fordel at vi har et standardisert begrepsapparat på tvers av fagtradisjoner, institusjoner og land. Nedenfor følger en kort redegjørelse fra begrepsapparatet i *TFR*.

Spesifiseringsfeil

Feil som oppstår i planleggingen og utformingen av spørreskjemaet til undersøkelsen som fører til at spørreskjemaet eller undersøkelsesinstrumentet er annerledes enn det som er intendert.¹ Spesifiseringsfeil kan påvirke validiteten til hvert enkelt spørsmål. Denne typen feil oppstår gjerne pga dårlig kommunikasjon mellom dem som planlegger undersøkelsen. Eksempler kan være filterfeil eller gale tidsperioder. Et annet velkjent problem, i kategorien av spesifiseringsfeil, er relevansen til måleinstrumentet. Dette er spesielt relevant ved bruk av administrative registrere istedenfor egendefinerte spørsmål. I de tilfellene man tar noe som ikke er helt «midt i blinken» men litt på siden.

Dekningsfeil

Feil som oppstår i planleggingen og utformingen av utvalgsplanen (utvalgsrammen). Som gjør at det utvalget som trekkes eller konstrueres har mangler. Det betyr at utvalget ikke «dekker» den populasjonen vi skal måle. I eldre tider var tidslegg på registeret et større problem enn i deg. I visse tilfeller benytter vi utvalg vi vet skiller seg fra populasjonen. I 1995 og 1999 var lokalvalsundersøkelsen trukket kun blant dem man fant telefonnummer på. Hvis undersøkelsen skal være dekkende for hele populasjonen av norske velgere så er ikke utvalgsplanen dekkende for hele populasjonen. I utvalgsplanen eller utvalgsrammen beskriver en hvordan en skal trekke utvalget, og rammen inneholder en liste over alle enhetene i målpopulasjonen. SSB har tilgang til manntallet nært opp til valgdagen. Dekningsfeil er avviket mellom enhetene listet i utvalgsrammen og alle enhetene i målpopulasjonen. I 2019 er den svært liten siden vi har et oppdatert register over manntallet, men dekningsfeilen er sjelden 0 siden det alltid er noen få personer som kommer til eller trekkes fra. Men personer som ikke har telefon kan ikke svare i en telefonundersøkelse, og personer som ikke har internett kan ikke svare på en internett undersøkelse. I 1995 var det 22 prosent av de stemmeberettigede SSB ikke fant noe telefonnummer på (SSB 1995). I 1999 var det

---

¹ Dette er ikke det samme som spesifikasjonsfeil i en regresjonsmodell (hvor en eller flere relevante variabler er utelatt i modellen).

om lag 14 prosent av de stemmeberettigede man ikke fant telefonnummer på (SSB 1999). I 1999 var fortsatt fasttelefon det mest utbredte. Fire år senere, i 2003, var det 7 prosent man ikke fant telefonnummeret til (SSB 2003).

Utvalgsvarians - utvalgsfeil

Gjennom utvalgsundersøkelser kan vi anslå forekomsten av ulike fenomener i en stor gruppe (populasjon) ved å måle forekomsten bare i et mindre utvalg som er trukket fra populasjonen. Det gir store besparelser sammenlignet med om vi skulle gjennomført målingen i hele populasjonen, men samtidig får vi en viss usikkerhet i anslagene. Grunnene til at vi gjennomfører utvalgsundersøkelser er at vi skal bruke resultatene fra undersøkelsen til å estimere ukjente verdier, kvantifiserbare fenomener, fra en populasjon. Metoden som brukes til å beregne et anslag (estimatet), kalles en estimator. Det er to aspekter ved en estimator som er viktige. For det første bør estimatoren gi omtrent korrekt verdi ved gjentatte forsøk. Det vil si at den "treffer målet" i den forstand at ved gjentatt trekking av utvalg, vil gjennomsnittsverdien av estimatene være sentret rundt den sanne populasjonsverdien; estimatoren er forventningsrett. I tillegg trenger vi et mål på hvor stor variasjon rundt populasjonsverdien estimatene har ved gjentatt trekking av utvalg. Det er denne variasjonen som er den statistiske usikkerheten til estimatet, og det vanlige målet er standardfeilen, SE (fra det engelske begrepet "standard error"), til estimatet. SE er definert som det estimerte standardavviket til estimatoren. SE forteller dermed hvor mye et anslag i gjennomsnitt vil avvike fra den sanne verdien. På bakgrunn av det kan en estimere feilmarginer og si noe om innenfor hvilke intervaller den sannsynlige verdi ligger. Utvalgsvariansen, eller utvalgsfeilen, er en feil vi med vitende og vilje introduserer i statistikken. Standardfeilen blir mindre jo større utvalget er, men vi skal ha temmelig store utvalg for at den skal bli borte eller tilnærmet 0. Men ved totaltelling, eller statistikk basert på store eller nærmest heldekkende registre, blir denne standardfeilen tilnærmet borte.

Målefeil

Målefeil er feil som oppstår under datainnsamlingen og som fører til at den registrerte verdien blir forskjellige fra den «sanne verdien». Målefeilen blir definert for hver enkelt observasjon. Målefeil er gjerne den feilkilden som gjør mest skade på resultatet av statistiske undersøkelser. Men de er gjerne vanskelige å avdekke med mindre de er helt åpenbare. De oppstår fra:

- Intervjuerne påvirker (indirekte eller direkte) respondentenes svar
- Respondentene yter ikke tilstrekkelig innsats, eller andre psykologiske faktorer, fører til unøyaktige svar
- Svakheter i spørreskjemaet eller spørsmålsformuleringene
- Effekter av innsamlingsmåten (selvutfylling, ansikt til ansikt, eller telefonintervju).
- Andre kontekstuelle forhold under utfylling av skjemaet (andre personer som er til stede osv)

Feil kan oppstå i det intervjuet foretas, altså i møte mellom intervjuer og respondent. Målefeil kan komme av at intervjupersonen avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden. Det kan også skyldes misforståelser av spørsmål. Når det blir spurt om forhold som folk erfaringsmessig finner kompliserte, må en regne med å få en del feilaktige svar.

Virkningen av målefeil på statistikken vil variere. Hvis feilen er systematisk, det vil si at den samme feilen gjøres relativt ofte kan det føre til betydelig feil i statistikken. Men siden målefeil henviser til hver enkelt observasjon kan det også i mange tilfeller bety at feilen blir ubetydelig siden den nærmest blir tilfeldig fordelt mellom respondentene. En tenker seg at feil som ikke er systematiske trekker like mye i hver retning, og at de derfor har svært liten effekt.

Manglende data - frafallsfeil

I de aller fleste statistiske undersøkelser vil det være manglende data, enten enhetsfracfall eller partielt fracfall. Dette gjelder både i totaltelling og i utvalgsundersøkelser. Enhetsfracfall betyr at enhetene som er trukket ut til å delta av en eller annen grunn ikke kommer med i undersøkelsen. Partielt fracfall betyr at enhetene som har deltatt i undersøkelsen unnlater å svare på enkelte av spørsmålene. Dersom personer med bestemte kjennetegn deltar systematisk mindre enn andre, oppstår en systematisk skjevhet. Systematiske skjevheter vil føre til at de som er intervjuet ikke er representative for den populasjonen man er ute etter å undersøke. Frafall fører til at vi mister kontroll over trekke mekanismen (seleksjonsmekanismen), dermed blir trekk sannsynligheten ukjent. Frafall fører til en del praktiske problemer, det kan føre til at estimatene blir skjeve og det kan føre til at de statistiske usikkerhetsmålene vi benytter blir feil. Noen ganger er frafall en alvorlig utfordring for kvaliteten på statistikken andre ganger ikke. Lite frafall og høy svarprosent er i seg selv ikke en tilstrekkelig indikasjon på perfekt eller høy datakvalitet. Sammenhengen mellom frafall og den skaden den gjør på kvaliteten av statistikken er kompleks og kan variere fra en undersøkelse og undergruppe til en annen. Den vil også variere mellom variabler og undergrupper innenfor samme undersøkelse. I metodelitteraturen (Rubin 1976, Zhang et al. 2013) er det vanlig å operere med tre forskjellige scenarier (modeller) for frafallet

- (1) *MCAR Missing Completely at Random* ingen skjevhet i frafallet, helt tilfeldig hvem som deltar og ikke deltar i undersøkelsen.
- (2) *MAR Missing-at-random* frafallet kan tilbakeføres til en observerbar variabel vi har tilgang til som gjør at vi kan rette opp skjevheten innført ved frafall.
- (3) *NMAR Not-Missing-At-Random* frafallet fører til skjevhet vi ikke har kontroll over. Denne feil mekanismen er i realiteten ukjent og det anbefales derfor at man undersøker effekten av frafallet under de ulike scenarioene.

Prosesseringsfeil

Etter at dataene er samlet inn gjennomgår de en eller annen form for bearbeiding. Svarene blir editert, åpenbare feil svar justeres, åpne spørsmål kodes, nye variabler utledes, det beregnes vektorer i datasettet, manglende verdier imputeres, tabeller fra datasettet produseres. Feil som oppstår i denne fasen kalles gjerne data-prosesseringsfeil eller bearbeidingsfeil. Det er mange former for prosesseringsfeil. Tidligere når data ble samlet inn ved hjelp av papirskjema, hadde man større oppmerksomhet knyttet til «punching» av papirskjemaene inn i datasystemer. Det kunne da oppstå rene feilregistreringer. Denne type feil var ofte ikke systematisk. I våre dager er dette en langt mindre feilkilde. Andre typer feil som kan oppstå i bearbeidingsfasen er justeringsfeil. Det er feil som gjøres i forbindelse med å rette opp skjevhet som er blitt introdusert ved enhetsfracfall, partielt fracfall og i visse tilfeller målefeil. Når man forsøker å rette opp denne skjevheter risikerer man å faktisk gjøre skjevheten større eller introdusere feil i andre deler av datasettet. Prosesseringsfeil er ofte alvorlige siden de kan ha store konsekvenser for statistikken. Men siden de ofte også fører til «ulogiske» estimater i de statistiske tabellene blir de oppdaget og rettet opp. I denne studien, hvor vi analyser effekten av to innsamlingsmåter, er prosesseringsfeil av mindre interesse. I andre sammenhenger vil det være interessant å beskrive de ulike prosesseringsfeilene i større detalj, men i dette notatet nøyer vi oss med å benevne de ulike bearbeidingsfeilene som prosesseringsfeil.

Systematiske og usystematiske feil

Utvalgsfeilen (den rene utvalgsvariansen) er først og fremst tilfeldig og usystematisk. De andre feilene er *både* systematiske og usystematiske. Usystematiske (tilfeldige, variable) feil kan føre til at usikkerheten til estimatoren øker. Systematiske feil fører til at statistikken (estimatoren) avviker fra den «sanne verdien». Men det vil variere hvor alvorlig feilen er og hvor mye statistikken avviker fra den sanne verdi. Summen av alle feilkildene kan nemlig i en del tilfeller motvirke hverandre slik at den totale feilen blir mindre alvorlig. I visse tilfeller kan derimot flere feilkilder trekke i samme

retning slik at totalfeilen blir lenger fra den sanne verdien. Dette er tilfellet med estimater over valgdeltakelse i velgerundersøkelsene. Frafallet er større blant dem som ikke stemte i valget, målefeilen er størst blant dem som ikke stemte i valget men som sier de stemte i valget. Dermed blir summen av feilkildene større (Kleven 2022). Hvis derimot målefeilen hadde vært større blant dem som stemte i valget, men som hevdet de ikke stemte i valget, så ville summen av frafallsfeilen og målefeilen gjort at estimatet kom nærmere den sanne verdien.

I velgerundersøkelsene kan vi kvantifisere alle feilkildene i *TFR*, for parameteret valgdeltakelse, siden vi har tilgang til den tilnærmede sanne verdi for alle enhetene i utvalget og populasjonen. For de andre parametere vi forsøker å estimere er det imidlertid langt mer komplisert siden vi ikke kjenner den sanne verdi i populasjonen. I de fleste tilfeller fungerer derfor *totalfeil rammeverket* som en systematisk måte å beskrive og vurdere størrelsen og betydningen av de ulike feilkildene på estimatet.

1.3. Hvilke feil er mest relevant i studier av moduseffekter?

Selv om vi ikke kan se helt bort fra alle disse feilkildene i studier av moduseffekter, er målefeil og frafallsfeil de mest relevante feilkildene. I tabell 1.2 fremstiller vi en oversikt over aktivitetene i lokalvalgsundersøkelsen 2019, feilkildene og relevans med hensyn til innsamlingsmåte. Tabell 2.1 er ikke nødvendigvis generaliserbar i tid og rom, den er spesifisert med utgangspunkt i situasjonen i 2019. Tidligere ville for eksempel dekningsfeilen (utvalgsplanen) ha stor betydning for hvilken innsamlingsmetode en benyttet.

Tabell 1.2 Oversikt over aktiviteter, feilkilder og feilkildenes relevans for web eller telefon i lokalvalgsundersøkelsen 2019

Fase	Aktivitet	Feilkilder	Måleinstrument eller representasjon	Viktighet mht modus
Spesifikasjonsfasen	Operasjonalisere begreper utforme spørsmål og skjema	Spesifiseringsfeil	Måleinstrument	Til en viss grad
	Bestemme innsamlingsmåte			
Spesifikasjonsfasen	Bestemme målpopulasjon	Dekningsfeil	Representasjon	I liten grad
	Lage utvalgsplan			
Innsamlingsfasen	Feltperiode start	Utvalgsfeil	Representasjon	I liten grad
	Utvalg (bruttoutvalg)			
Innsamlingsfasen	Kontakt, spørsmål og svar	Målefeil	Måleinstrument	I høy grad
	Re-kontakt, sporing og overtalelse			
Innsamlingsfasen	Feltperiode slutt	Frafallsfeil	Representasjon	I høy grad
	Svarutvalg (nettoutvalg)			
Bearbeidingsfasen	Bearbeide svarene	Prosesseringsfeil	Måleinstrument	Til en viss grad
	Beregne vektorer i datasettet			
Bearbeidingsfasen	Håndtere manglende verdier	Prosesseringsfeil	Representasjon	Til en viss grad
	Klargjøre datasett	Prosesseringsfeil	Begge	I liten grad

Nærmere om måling – spørsmål og svar sekvensen

Følgende seks forutsetninger, eller kritiske faktorer, ligger til grunn for innsamling av data ved spørreskjema (Okesenberg og Cannell 1977, Alwin 2007):

1. *Spørsmålets validitet*. At spørsmålet måler det fenomenet vi vil undersøke. I hvilken grad er spørsmålet og svaralternativene passende og relevante med hensyn til det vi vil måle, og finnes det et svar på det?
2. *Forståelse*. At spørsmålet er stilt på en sånn måte at respondenten forstår hva det spørres om
3. *Tilgjengelighet*. At respondenten har tilgang til den informasjonen det spørres om (for eksempel har de en mening?)

4. *Fremhenting*. At respondentene kan hente frem informasjonen fra hukommelsen
5. *Motivasjon*. At respondentene er motivert til å gjøre den innsatsen som er nødvendig for å svare så nøyaktig det er påkrevd
6. *Kommunikasjon*. At respondentene kan sette denne informasjonen inn i svaralternativene til spørsmålene. Passer svaret inn i svaralternativene

I utgangspunktet er det naivt å tro at disse forutsetningene er oppfylt i ethvert tilfelle, slik at det er rimelig å anta at det vil oppstå målefeil i enhver innsamling av data ved hjelp av spørreskjema. De vil i ulik grad ha innvirkning på målefeilen i forskjellige innsamlingsmåter. Det er grunn til å tro at det er motivasjon og kommunikasjon som er mest relevante. Men også forståelse kan ha betydning siden en intervjuer kan hjelpe respondenten til å forstå spørsmålet. Det er viktig å være klar over at alle former for måling vil inneholde en for feil. Det er således ikke et spørsmål om å lage perfekte måleinstrumenter fri for feil, men snarere måleinstrumenter som er «gode nok» til å måle det en er ute etter. *En skal ikke måle så nøyaktig som mulig men så nøyaktig som det er påkrevd*. Er en god leveregel i surveyforskningen. Spørsmål og svar sekvensen er ikke en robotaktig sekvens, men ender av en sosial interaksjonsprosess mellom respondenten, intervjuer, spørsmåls design og survey konteksten.

Tendens til å svare sosialt ønskelig

Et velkjent fenomen i surveylitteraturen er *tendensen til å svare sosialt ønskelig* (*social desirability bias* på engelsk). Folk vil prøve å fremstille seg på en slik måte at de kommer i et godt lys. Det er mest fremtredende i spørsmål om atferd og holdninger som er ulovlige eller «på kanten» eller på annen måte forbundet med utgrupper. Såkalte «truende spørsmål». SSBs undersøkelser viser at i spørsmål om utdanningsnivå og valgdeltakelse er denne tendensen til å svare sosialt ønskelig til stede (Kleven og Ringdal 2020, Kleven 2022). Det er grunn til å tro at denne tendensen gjør seg mest gjeldende når det er en intervjuer tilstede, men at den er mer fremtredende i telefonintervju enn i selvutfyllingsintervju.

Vi kan skille mellom syv problemer i svarprosessen som kan føre til feil i svarene som gis (Groves et al. 2004:209): (1) Feil i å omkode informasjonen som etterspørres. (2) Feiltolkning av spørsmålet. (3) Hukommelsesproblemer, tidsforskyvning osv. (4) Feilaktige vurderinger, feilaktige strategier for å anslå en størrelse. (5) Problemer med å velge rett svaralternativ. (6) Mer eller mindre overlatt gale svar. (7) Unnlater å følge instruksjoner. De fleste av disse problemene er nærmest selvforklarende. Men det er verdt å utbrodere litt rundt forskjellen mellom 1, 2 og 3. Feil i å omkode informasjonen som etterspørres handler om det faktum at selv om noen har hatt en opplevelse så betyr ikke det nødvendigvis at de har absorbert den nødvendige informasjonen om hendelsen.

I spesifiseringsfasen forsøker vi å luke ut og rette opp spørsmål, forbedre dårlige formuleringer, endrer på bakgrunn av tester av skjema på reelle respondenter eller ved ekspertevaluering eller andre testmetoder. Det forhindrer allikevel ikke at i mange tilfeller vil respondentene oppleve problemer når de svarer. I denne analysen er vi opptatt av hvordan ulike innsamlingsmåter påvirker svarprosessen. Vi kan forstå intervjuerne som en mellomliggende variabel mellom spørreskjemaet og respondenten. Slett ikke alle feilkildene har betydning for innsamlingsmåten. I tabell 1.3 har vi listet opp relevansen for ulike feil med hensyn til innsamlingsmåten.

Tabell 1.3 Feilkilder i innsamlingen og deres relevans for om spørreskjemaet gjennomføres som telefon- eller webintervju

Type feil	Beskrivelse	Relevans for modus
Øvrige spesifiseringsfeil	Filterfeil, feil i spørsmålsformulering osv	I liten grad
Spørsmålets validitet	Måler spørsmålet fenomenet?	I liten grad
Forståelse	Feiltolkning av spørsmålet	Ved åpenbar feiltolkning kan intervjuer rettledede
Tilgjengelighet	Feil i å omkode informasjon	I liten grad
Fremhenting	Hukommelsesproblemer	Intervjuer kan muligens hjelpe å huske
Fremhenting	Feilaktige vurderinger	Intervjuer kan muligens hjelpe
Motivasjon	Unnlåte å følge instruksjoner	Intervjuer kan rettledede, ingen kontroll i webskjema (selv om automatisk kontroller kan bygges inn i webskjema)
Motivasjon	Mer eller mindre overlatt gale svar	Intervjuer kan påvirke og øke sannsynligheten for å svare sosialt ønskelig
Kommunikasjon	Problemer med å velge rett svaralternativ	Intervjuer kan muligens hjelpe
Frafallsfeil	Enhetsfracfall	Frafallet er større i webundersøkelser, men usikkert om skjevheten øker
Motivasjon	Partielt frafall	Større partielt frafall i webundersøkelser. Tretthetseffekt

Frafall og innsamlingsmåte

Generelt får vi lavere svarprosent i selvutfyllingsskjema sammenliknet med intervjueradministrerte undersøkelser. Men det er usikkert om det påvirker skjevhetene i estimatene. En lavere svarprosent vil gi lavere nettoutvalg og dermed øker utvalgsfeilen. Men dette er i stor grad ting man vil ta hensyn til ved planleggingen av undersøkelsen, slik at en rekker et større utvalg i utgangspunktet sammenliknet med en intervjueradministrert undersøkelse. Tidligere var vi bekymret for svarandelen blant de eldste i web undersøkelser, svarandelen var lavere blant de eldste siden de hadde en større barriere ved å benytte pc osv. Men i 2019 er det ikke entydig at dette er en bekymring siden vi i de siste årene har blitt «elektronifisert». Det er vanskelig å leve i Norge rundt 2020 uten å forholde seg til data i en eller annen form. Lavere svarprosent i ulike grupper kan en også ta hensyn til i estimeringen ved vekting eller andre justeringsteknikker. Men hvis dem som svarer skiller seg systematisk fra dem som ikke svarer med hensyn til hva de svarer kan ikke dette problemet enkelt løses ved å justere for frafallet. Det avgjørende spørsmålet er om det er en annen seleksjonsmekanisme med hensyn til frafallet avhengig av innsamlingsmåte. Er frafallsmekanismen (1) *missing completely at random* (2) *missing at random*, eller (3) *Not missing at random* i de to undersøkelsene? Hvis svarprosenten er 55 prosent i en telefonundersøkelse og 35 prosent i en webundersøkelse så er ikke det et stort problem hvis frafallsmekanismen er *missing completely at random* eller *missing at random* i de to undersøkelsene.

På samme måte er det vel etablert at det partielle frafallet er større i selvutfyllingsskjemaer, spesielt i webundersøkelser. Det er gjerne en større tretthetseffekt i webundersøkelser. Men dette bør en også ta hensyn til i planleggingen av undersøkelsen med hensyn til forventingen om stort nettoutvalget (svarutvalget blir). Hvis derimot denne tretthetseffekten fører til at det er en systematikk i denne seleksjonen med hensyn til det vi ønsker å måle kan det føre til dårligere kvalitet.

Moduseffekter påvirker både seleksjonsprosessen og svarprosessen

Moduseffekter påvirker både seleksjonsprosessen og svarprosessen. Hvis vi sammenlikner estimatene fra det samme spørsmålet i utvalget som har svart via telefonintervju med dem som har svart på web vil det inneholde både begge effektene. I noen sammenhenger vil vi være interessert i å kunne skille mellom de to, mens i andre sammenhenger er vi interessert i å studere summen av disse to effektene. I metodelitteraturen skilles det mellom «rene moduseffekter» («pure mode effects») som kun dreier seg om spørreskjemaet og «annen modes-relatert skjevhet» («other mode-related bias») (se Gravem og Berg 2019). Selv om det konseptuelt er viktig å skille de to effektene viser det seg i praksis at det ofte er vanskelig å holde dem fra hverandre i analysene.

1.4. Forventninger om moduseffekter på svarprosessen

Det er vanskelig å avdekke målefeil men mye er skrevet om mulige effekter av ulike innsamlingsmåter. I denne delen ser vi først og fremst på forskjellene mellom telefonintervju og webintervju. Tabell 1.4 viser en oversikt over mulige skjevheter som kan introduseres i svarprosessen (basert på Podsakoff et al. 2003). Disse skjevhetene introduseres fordi respondentene «tar snarveier» når de svarer. Dette er svarstrategier (engelsk heuristics) som respondenter bruker fordi de ikke er motivert for å utsette seg for den kognitive byrden det er å svare på spørsmålet. Eller de forstår ikke helt hva spørsmålet handler om. Istedenfor å la spørsmålet stå ubesvart tar respondenten en snarvei.

Tabell 1.4 Oversikt over mulige svarmønster som gir skjevheter

Svarmønster	Beskrivelse
Ja-siing (Acquiescence)	Tendens til å si seg enig i eller svare positivt på spørsmålene uavhengig av innholdet
Nei-siing	Tendens til å si seg uenig i eller svare negativt på spørsmålene uavhengig av innholdet
Ekstrem respons	Tendens til å velge svaralternativet mot slutten av skalaen
Moderat respons	Tendens til å velge midtkategorien i en svarskala
Ingen mening respons	Tendens til å velge den kategorien som er mest nøytral (for eksempel hverken enig eller uenig)
Tilfeldig respons	Tendens til å svare tilfeldig istedenfor meningsfullt
Siffer respons	I numeriske svarkategorier en tendens til å foretrekke ett spesielt tall
Første kategori effekt (primacy)	Tendens til å velge en av de første svarkategoriene i en skala
Siste kategori effekt (recency)	Tendens til å velge en av de siste svarkategoriene i en skala
Sosialt ønskelige svar	Bevist eller ubevist tendens til å svare i henhold sosiale normer og presentere seg selv i et godt lys, snarere enn deres sanne natur
Ledende effekt	Reaksjon på subtile hint som sier noe om hva institusjonen som gjennomfører undersøkelsen vil at respondenten skal svare.
Konsistens effekt	Tendens til å sikre konsistens mellom svarene («har man sagt a må man si b»)
Priming effekt	Hvor undersøkelsens kontekst (for eksempel rekkefølgen av spørsmål) påvirker hvordan spørsmål blir forstått eller hvor bestemt informasjon er lettere tilgjengelig for respondenten

Forskjell i hvordan vi oppfatter det vi leser og det vi hører

Tidligere studier viser at det kan være relativt betydelige forskjeller mellom selvadministrerte undersøkelser og intervjueradministrerte undersøkelser (Hochstim 1967; Groves et al. 2004: 153-157). For noen spørsmål er det ikke spesielt store forskjeller mellom besøksundersøkelser og telefonundersøkelser (Roll-Hansen 2001). Det er sannsynligvis fordi det kan være betydelige forskjeller på hvordan vi oppfatter det vi leser og det vi hører. Det vil derfor ikke være overaskende om vi finner forskjeller mellom telefonintervju og web intervju. Nyere studier viser at disse forskjellene ikke er nødvendigvis så store, og at det vil variere avhengig av hva man spør om (Berg et al. 2019). I spørsmål atferd er det påvist mindre forskjeller enn i spørsmål om holdninger eller hypotetiske situasjoner.

I selvtutfyllingsundersøkelser øker sjansen for at IO tar de første alternativene på svarskalaen

Såkalt *primacy effects* handler om at IO velger det første svaralternativet i spørsmålene. Siden man leser fra venstre mot høyere legger man mest vekt på det første en ser.

I telefonintervju øker sjansen for at IO tar de siste alternativene på svarskalaen

Såkalt *recency effects* innebærer at IO velger det siste svaralternativet i spørsmålene. Studier viser at dette er mer fremtredende i telefonundersøkelser.

I selvtutfylling øker sjansen for at IO svarer det samme i spørsmålsbatterier

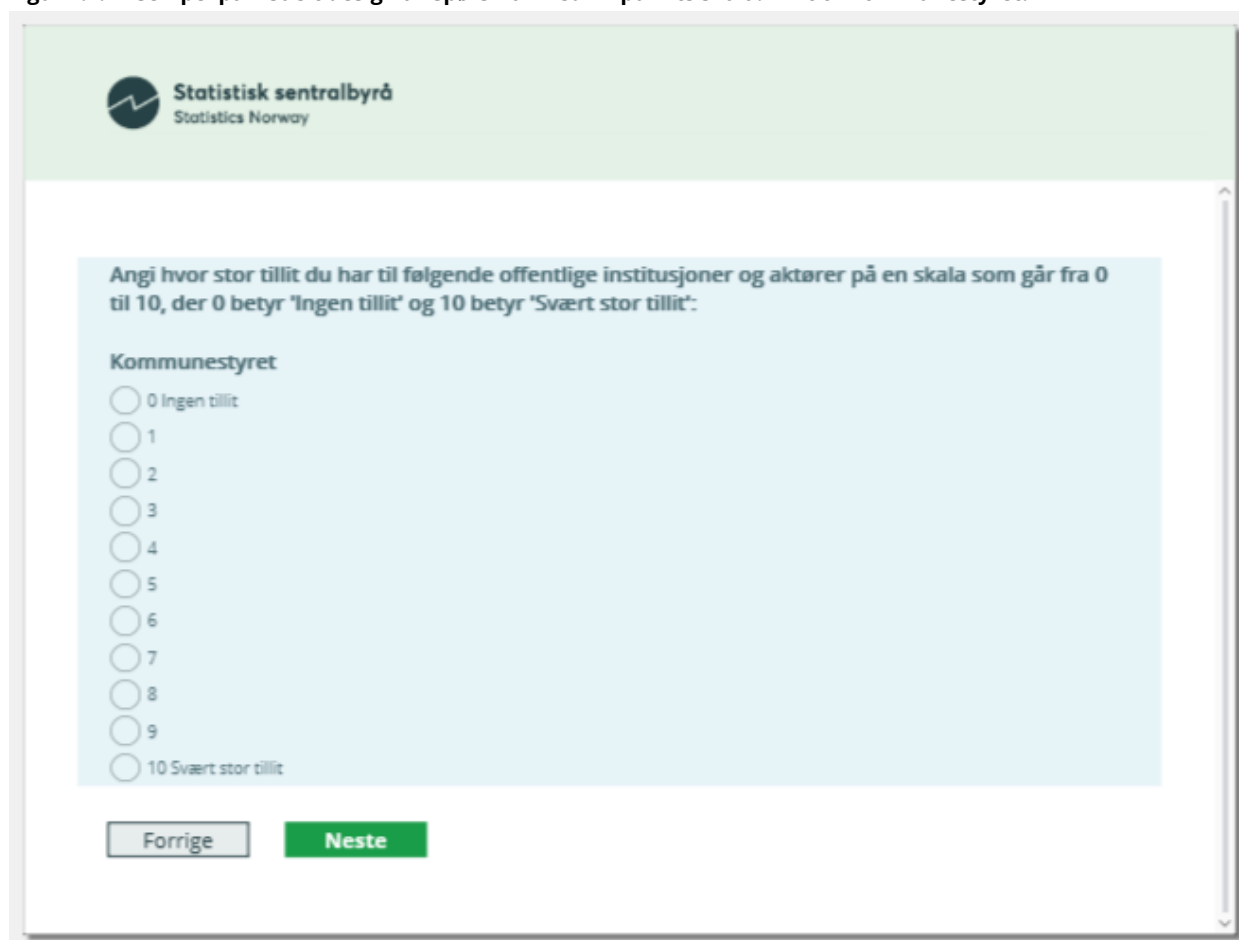
Tidligere har vi vært inne på at motivasjon hos IO er viktig for at svarene skal bli så korrekte som mulig. Det vi kan kalle tretthetseffekter kan inntreffe og dermed ser IO etter raske måter å bli ferdig med spørreskjema. En måte er å svare det samme i spørsmålsbatterier. For eksempel på en skala

fra 1 til 5 hvor enig eller uenig er du i følgende påstander. Studier viser at sjansen for dette øker når det er snakk om selvutfylling.

Dette er som nevnt eksempler på moduseffekter som påvirker estimatene. De kan føre til at en endring i modus kan påvirke estimatene, slik at endringen som observeres ikke skyldes en endring i fenomenet men en endring i innsamlingsmåten. La oss ta et eksempel med tillit til ulike institusjoner. Spørsmålene stilles sånn: *Angi hvor stor tillit du har til følgende offentlige institusjoner og aktører på en skala som går fra 0 til 10, der 0 betyr "Ingen tillit" og 10 betyr "Svært stor tillit": a) Kommunestyret, b) Ordføreren, c) Fylkestinget, d) Stortinget, e) Regjeringen, f) Statlig forvaltning, g) Kommuneadministrasjonen, h) Lokalpolitikere, i) Rikspolitikere, j) De politiske partiene.* En moduseffekt kan være at i selvutfyllingsskjemaet så er det flere som velger de første alternativene (altså ingen tillit), mens det i telefonintervju er flere som velger de siste alternativene mot høyre (stor tillit). I telefonintervjuet leses institusjonene opp en etter en. I webundersøkelsen kommer de opp en etter en. Alle sifrene vises, se figur 1.1.

Figur 1.1. Eksempel på visuelt design av spørsmål med 11-punkts skala. Tillit til kommunestyret.

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Angi hvor stor tillit du har til følgende offentlige institusjoner og aktører på en skala som går fra 0 til 10, der 0 betyr 'Ingen tillit' og 10 betyr 'Svært stor tillit':

Kommunestyret

0 Ingen tillit

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10 Svært stor tillit

Forrige **Neste**

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

2. Data – Lokalvalgsundersøkelsen 2019

2.1. Spørreskjema og kontekstesten rundt valget

Våren 2017 vedtok Stortinget å redusere antall kommuner i Norge fra 426 til 358. Kommune-reformen var et initiativ fra Regjeringen Solberg for å endre kommuneinndelingen i Norge, med sikte på å legge grunnlag for det regjeringen kalte «større, mer robuste kommuner». Parallelt med kommunereformen ble det også gjennomført en regionreform som reduserte antallet fylker. Antall fylker ble redusert til 11, Oslo inkludert. Antall fylkesting ble redusert fra 18 til 10. Kommune- og fylkestingsvalget 2019 ble avholdt som om reformen allerede var gjennomført og sammenslåingene allerede hadde skjedd. Kommune og regionreformen preget valget 2019 og tiden rundt valget. Det var derfor naturlig at mange av spørsmålene i undersøkelsen dreide seg om reformen. Det er også stilt litt ulike spørsmål til velgerne avhengig om de bodde i kommuner som var skulle slå seg sammen, allerede var slått sammen eller om de bodde i kommuner som ikke skulle slå seg sammen. Spørreskjemaet hadde rundt 150 spørsmål. Gjennomsnittlig intervjuetid var 30 minutter. Respondentene fikk ulike spørsmål avhengig av om kommunen de bodde i var berørt av kommune og regionsreformen eller ikke. Det var også noen filtre avhengig av hva respondentene svarte, for eksempel fikk de som hadde stemt spørsmål om hva de hadde stemt, mens de som ikke hadde stemt fikk spørsmål om hvorfor de ikke hadde stemt.

2.2. Utvalg trukket ut for intervju

I denne analysen benytter vi to utvalg fra Lokalvalgsundersøkelsen 2019 som alle har fått det samme skjemaet. *Utvalg1* er et tverrsnittsutvalg på 5 998 personer trukket blant dem som sto i manntallet og hadde stemmerett ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. *Utvalg2* består av tilsammen 4 002 personer og er stratifisert etter innbyggertall i kommunene. Det er 6 ulike stratum. Det er trukket 667 personer tilfeldig innenfor hvert stratum blant dem som sto i manntallet. Utvalgsstørrelsene fremgår av tabell 2.1. Utvalgene er fremstilt etter noen bakgrunnsvariabler.

De som var trukket ut i utvalg1 kunne bare svare på web. Utvalg2 ble delt i to tilfeldige grupper, den største gruppen, på 2 152 personer, ble bedt om å svare på web. Den andre gruppen i utvalg2, 1 850 personer, ble forsøkt intervjuet på telefon. Selv om vi forsøkte å konstruere de to gruppene helt tilfeldig, blir fordelingen i praksis ikke helt den samme i de to gruppene. De SSB ikke finner telefonnummer på havner i web-gruppen. I denne gruppen er det mange personer over 80 år, slik at andelen over 70 år blir langt større i web gruppen sammenliknet med telefon gruppen. I kapittel 3 kommer vi tilbake til flere detaljer rundt dette.

2.3. Feltperiode og svarinnngang

Valgtinget ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 ble avholdt søndag 8 og mandag 9 september. Intervjuene ble foretatt fra 10 september til midten av november, med enkelte intervju også i desember. De aller fleste intervjuene ble foretatt innen den første uken i oktober. Både Utvalg2 og Utvalg1 ble sendt ut i tilfeldige puljer. I denne undersøkelsen har derfor ikke de som svarte på web vesentlig kortere feltperiode. Men det er en av fordelene med å gjennomføre på web sammenliknet med å bruke intervjuere (siden intervjuere er en begrenset ressurs). Vi ser at innsamlingen i utvalg1 går raskere enn i utvalg2. For å få mest mulig sammenliknbare feltperioder ble Webgruppen i utvalg 2 ble fordelt i puljer på samme måte som telefongruppen.

Tabell 2.1 Antall personer trukket ut til intervju etter bakgrunnsvariabler

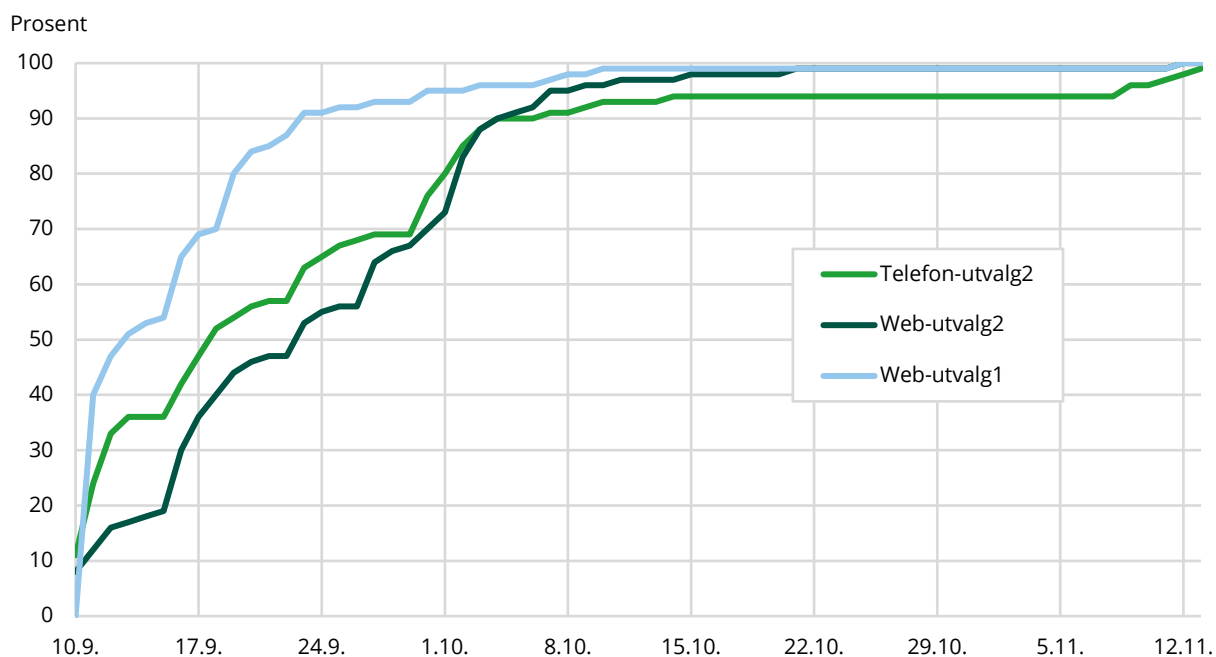
	Tverrsnitts utvalg		Stratifisert etter kommunestørrelse		Sum utvalg2 (Tel+web)
	Utvalg1 (web)	Utvalg2 - telefon	Utvalg2- web		
I alt	5998	1850	2152	4002	
Menn	3034	991	1071	2062	
Kvinner	2964	859	1081	1940	
18-34	1652	548	487	1035	
35-49	1539	478	447	925	
50-69	1827	643	657	1300	
70+	980	181	561	742	
Utdanningsnivå					
Uoppgitt	208	63	70	133	
Grunnskole	1452	425	590	1015	
Videregående	2321	785	948	1733	
Universitet I	1445	433	422	855	
Universitet II	572	144	122	266	
Stemte ikke i valget	2115	619	752	1371	
Stemte i valget	3883	1231	1400	2631	
Kommunestørrelse					
Under 2 500	233	296	371	667	
2 500 - 5 000	355	294	373	667	
5 001 - 10 000	700	303	364	667	
10 001 - 20 000	860	311	356	667	
20 001 - 60 000	1660	322	345	667	
Over 60 000	2190	324	343	667	
Øvrig norsk borger	5026	1577	1876	3453	
Innvandrerbakgrunn, norsk borger	398	88	101	189	
Utenlandsk statsborger	574	185	175	360	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Det er brukt betydelig med ressurser for å følge opp frafallet i utvalg2, sammenliknet med utvalg1. For å øke svarinngangen var det etter en tid i felt mulig å bytte modus fra telefon til web, eller fra web til telefon (i utvalg1). Svarprosenten er derfor vesentlig høyere i Utvalg2 sammenliknet med Utvalg1. I utvalg2 er svarprosenten samlet sett 55 prosent (uavhengig av modus), mens den er 37 prosent i Utvalg1. Tabell 2.2.

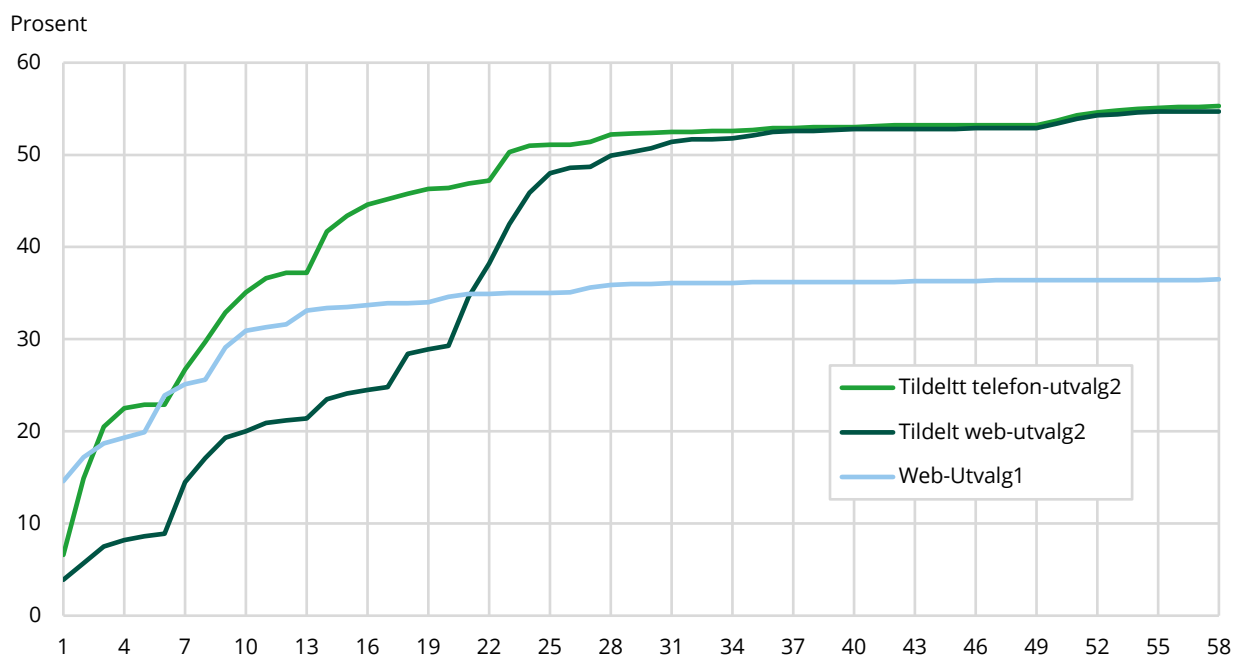
Ser vi bort fra dem som har byttet modus er svarprosenten 40 prosent blant dem som ble opprinnelig bedt om å svare på web. Den er altså rundt 3 prosentpoeng høyere. Men man må være klar over at dette ikke er helt sammenliknbart siden utvalg2 ikke er et tverrsnittutvalg. Blant dem som opprinnelig ble oppringt for telefonintervju var svarprosenten 46 for modusbytte ble introdusert. Dette er en klar indikasjon på at telefonintervju gir høyere svarprosent sammenliknet med web. Men disse gruppene er som tidligere nevnt ikke 100 prosent sammenliknbare. De SSB ikke finner telefonnummer på havner i web-gruppen. Erfaringsmessig er svarsannsynligheten lavere blant dem man ikke finner telefonnummer på. I denne gruppen er det mange personer over 80 år. I kapittel 3 kommer vi tilbake til flere detaljer rundt dette.

Figur 2.1 Kumulerte svar etter utvalg, innsamlingsmodus og intervjudato. Prosent

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2 Svarprosent etter utvalg, tildelt modus og antall dager i felt. Prosent

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.2 Svarprosent i utvalgene

	Utvalg1	Utvalg2 -Tildelt telefon		Utvalg2 -tildelt web		Sum utvalg2 ¹
	(web)	Svart på telefon	Byttet (web)	Svart på web	Byttet (telefon)	(tel+web)
I alt	37	46	9	40	15	55
Menn	36	47	9	38	16	54
Kvinner	36	45	10	41	14	56
18-34	34	40	9	43	14	52
35-49	36	44	11	46	13	57
50-69	45	51	9	49	14	62
70+	25	51	6	21	19	43
Utdanningsnivå						
Uoppgitt	15	32	10	24	10	37
Grunnskole	25	35	9	24	16	41
Videregående	34	44	10	40	15	54
Universitet 1	46	56	9	57	14	67
Universitet II	57	64	9	57	15	73
Stemte ikke i valget	17	29	10	21	14	35
Stemte i valget	47	55	9	50	15	66
Kommunestørrelse						
Under 2 500	37	47	11	36	18	55
2 500 - 5 000	33	44	10	36	20	55
5 001 - 10 000	34	50	10	36	14	54
10 001 - 20 000	35	42	8	41	12	52
20 001 - 60 000	35	42	10	46	13	55
Over 60 000	39	50	7	43	13	57
Øvrig borger						
Innvandrere	22	43	9	27	17	47
Utenlandsk statsborger	30	34	10	31	10	49

¹ Veid etter designvekt

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Nettoutvalget

Når vi skal sammenlikne estimatene fra utvalgene vil vi ikke at det skal være for store forskjeller med hensyn til fordelingen av bakgrunnskjennetegn. Det vil naturligvis alltid være noen tilfeldige forskjeller. Hvis det er en seleksjonseffekt med hensyn til hvem som vil svare kan det være en forklaring på de forskjellene vi ser på estimatene avhengig av om intervjuet er foretatt ved telefonintervju eller web. Tabell 2.3 viser antallet i de ulike nettoutvalgene, fordelt etter telefon og web i utvalg2. Nettoutvalgene vil nesten alltid inneholde skjevhet som følge av frafallet, det vil si det er en seleksjonseffekt. Det avgjørende er hvor stor denne skjevheten er og hvor mye den påvirker nøyaktigheten til det vi skal estimere. I denne analysen er vi først og fremst opptatt av å sammenlikne estimatene fra telefonmodus med webmodus. De uveide totalene kan bli påvirket av sammensetningen i nettoutvalgene, det er for eksempel er det flere menn i telefongruppen sammenliknet med webgruppen.

Tabell 2.3 Antallet i nettoutvalget i utvalg2 etter modus og bakgrunnsvariabler

	Utvalg1 (Web)	Utvalg2 (Telefon)	Utvalg2(Web)
Kjønn i alt	2 192	1 161	1 022
Mann	1 110	628	498
Kvinne	1 082	533	524
Aldersgruppe i alt	2 192	1 161	1 022
18-34	570	286	262
35-49	554	263	257
50-69	819	422	377
70 eller eldre	249	190	126
Utdanningsnivå i alt	2 192	1 161	1 022
Uoppgitt	33	26	23
Grunnskole	374	236	180
Videregående	788	487	458
Universitet/Høyskole I	670	302	279
Universitet/Høyskole II	327	110	82
Kommunestyrevalget 2019	2 192	1 161	1 022
Stemte ikke	375	274	215
Stemte i valget	1 817	887	807
Utvalgsstrata folketall i kommune	2 192	1 161	1 022
Under 2 500	86	203	165
2 500 - 5 000	118	202	163
5 001 - 10 000	239	198	162
10 001 - 20 000	302	172	170
20 001 - 60 000	582	179	190
Over 60 000	865	207	172
Innvandringskategori i alt	2 192	1 161	1 022
Øvrige norske borgere	1 918	1 027	914
Innvandrerbakgrunn, norske borgere	96	56	37
Utenlandsk statsborger	178	78	71

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

3. Enhetsfracfall, partielt fracfall og fracfallseffekter

3.1. Estimering av seleksjonseffekt som skyldes telefon eller web

Innsamlingsmåte kan føre til en seleksjonseffekt hvis fracfallet er korrelert med kjennetegn på den variabelen vi ønsker å studere. Slike effekter kan være vanskelig å måle. Vi skal først se på eventuelle effekter av innsamlingsmåten og de bakgrunnsvariablene vi kan kontroll over. Der vi kjenner verdiene for hele bruttoutvalget. Siden det i feltperioden var tillatt å skifte modus i utvalg 2 vil ikke det totale svarutvalget, nødvendigvis gi et korrekt bilde av den eventuelle skjevheten. Ved å sammenlikne web gruppen og telefongruppen i utvalg2 før det ble tillatt med modusbytte, kan vi gi en pekepinn på skjevheten.

I tabell 3.1 ser vi at svarprosenten er om lag 6 prosentpoeng høyere med telefonintervju, før bytte av modus ble tillat. Generelt er svarandelen høyere innenfor alle gruppene blant dem som har svart på telefon. Men det noen unntak, blant dem med kort universitets eller høyskoleutdanning er svarandelen rundt 1 prosentpoeng lavere blant dem som ble tildelt telefon. Videre er svarandelen 2,4 lavere blant dem som ble tildelt telefon i gruppen mellom 35-49 år. Blant dem som bodde i kommuner med mellom 20 000 og 60 000 innbyggere er andelen 3,9 prosentpoeng høyere blant dem som ble tildelt web. Men dette er altså unntakene, for de andre gruppene er andelen størst blant dem som ble tildelt telefon. Blant dem som ikke stemte i valget er svarandelen 21 prosent blant webgruppen, mens den er 29 prosent i telefongruppen. Blant dem med grunnskoleutdanning er svarandelen 24 prosent i webgruppen mot 36 prosent i telefongruppen. Blant de yngste er svarandelen høyere blant dem i webgruppen sammenliknet med telefongruppen, 44 prosent mot 40 prosent.

Tabell 3.1 Svarprosent før bytte av modus i utvalg2 (uveid)

	Telefon	Web
I alt	45,9	39,8
Menn	46,7	38,5
Kvinner	45,1	41,2
18-34	40,1	43,7
35-49	43,5	45,9
50-69	51,2	48,9
70+	51,4	21,0
Utdanningsnivå		
Uoppgitt	31,7	24,3
Grunnskole	35,5	23,9
Videregående	43,8	40,8
Universitet 1	56,1	57,3
Universitet II	63,9	57,4
Stemte ikke i valget	28,6	21,1
Stemte i valget	54,7	49,9
Kommunestørrelse		
Under 2 500	47,3	36,4
2 500 - 5 000	43,9	35,9
5 001 - 10 000	50,2	36,3
10 001 - 20 000	41,8	41,0
20 001 - 60 000	42,2	46,1
Over 60 000	50,3	44,0
Øvrig borger	47,4	41,2
Innvandrer bakgrunn	45,5	30,7
Utenlandsk statsborger	33,5	30,9

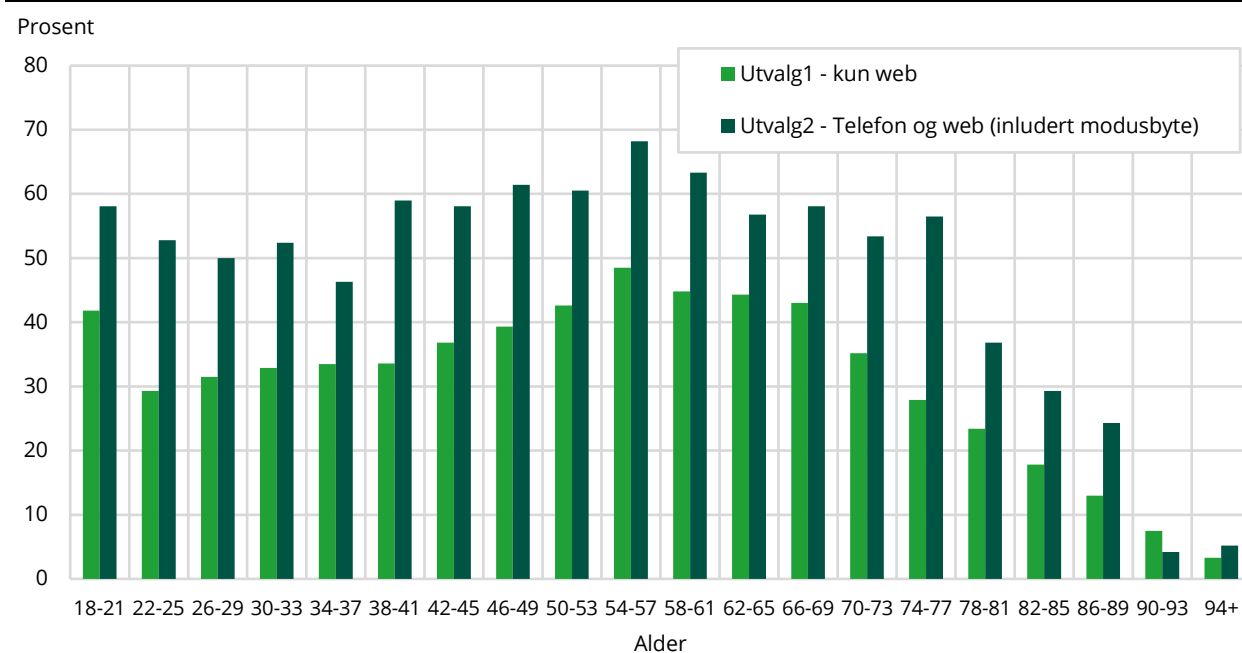
Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Den største forskjellen er blant dem over 70 år. Svarprosenten er beskjedne 21 prosent for dem som ble tildelt web, mens den er 51 prosent for dem som ble tildelt telefon. Forskjellene vil føre til seleksjonseffekter hvis de er systematiske og av en viss størrelse. I både telefonutvalget og webutvalget er svarandelen langt høyere blant dem som stemte i valget sammenliknet med dem som ikke stemte. Forskjellen i svarandel mellom de to nevnte gruppene er 26 prosent blant dem som svarte på telefon, mens den er 29 prosent blant dem som svarte på web. Dette er en indikasjon på at valg av modus kan føre til seleksjonseffekter. Men hvor betydelige de er og i hvilken grad de vil føre til skjevheter i estimatene fra undersøkelsen må undersøkes nærmere.

De aller eldste er vanskelig å få med i både telefon og webundersøkelser

Det er altså klare indiser på at webundersøkelser gir lavere svarandel blant de eldste sammenliknet med telefonundersøkelser. Men svarandelen er lav blant de eldste uansett om man intervjuer på telefon eller web. Figur 3.1 viser svarandel etter 4-årige alderskohorter for utvalg1 og utvalg2. I utvalg2 er både telefon og web benyttet, modusbytte inkludert. I motsetning til tabell 3.1 benytter vi her begge utvalgene og skiller ikke mellom telefon og web i utvalg2. Dermed sammenlikner vi en undersøkelse hvor vi benytter ett modus (web) med flermodus. For samtlige alderskohorter er svarprosenten høyere i utvalg2, utvalget hvor innsamlingsmåtene kombineres. For dem over 90 år er ikke forskjellen så stor. Forskjellen er større for dem mellom 70 og 80 år.

Figur 3.1 Svarprosent etter alderskohorter. Etter utvalg (veid etter designvekt)

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

3.2. Flermetode reduserer skjevheten i bakgrunnsvariablene

I tabell 3.2 viser vi svarprosenten og skjevhetene etter kombinasjoner av variablene stemt/ikke stemt, utdanningsnivå, kjønn og aldersgrupper. Utdanningsnivå og aldersgrupper må deles inn slik at det blir «nok observasjoner» i hver celle. Vi deler derfor utdanning i tre, grunnskole, videregående og Universitet/Høyskole. Alder deles inn i 18-39 år, 40-64 år og 65 år eller eldre. Svarprosent er fremstilt for begge utvalgene. Utvalg1 er kun web. Utvalg2 består av både web og telefon, og inkluderer modusbytte. For noen av kombinasjonene er det få observasjoner, for eksempel menn over 65 år med universitetsutdanning som ikke stemte i valget, her er det kun 8 observasjoner, for disse kombinasjonene må en være varsom med å trekke for bastante konklusjoner.

Svarprosenten er høyere for utvalg2 innenfor alle kombinasjonene. Svarprosent og skjevhet for utvalg2 er veid etter treksannsynlighet (kommunestørrelse), men forskjellene mellom de veide og uveide tallene er ikke så store. Svarprosenten er klart lavere blant dem som ikke har stemt i valget sammenliknet med dem som stemte, det gjelder også når vi tar hensyn til kjønn, aldersgrupper og utdanningsnivå. Videre er svarprosenten lavere blant de med grunnskoleutdanning og videregående sammenliknet med universitetsutdanning. Blant dem med universitetsutdanning som stemte i valget er svarprosentene over 50 prosent uavhengig av kjønn og aldergruppe. For tilsvarende gruppe i utvalg2 er svarprosentene over 60 prosent. I utvalg1 (kun web) er svarprosenten spesielt lav blant eldre med grunnskole eller videregående som ikke stemte i valget. I utvalg1 er svarprosenten helt nede i 1,8 prosent blant menn over 65 år med grunnskole som ikke stemte i valget. Blant kvinnene, i samme gruppe, er svarprosenten kun 4,1. Tilsvarende svarprosent for utvalg2 er 13,9 for mennene og 28,7 for kvinnene. Det er stor variasjon i svarprosent innen gruppene både i utvalg1 og i utvalg2. I utvalg1 er den laveste svarprosenten nede på 1,8 (i gruppen ikke stemt, menn, grunnskole, over 65 år) Høyest er den i gruppen menn mellom 40-64 år med universitetsutdanning som stemte i valget, hele 63,2 prosent av disse svarte på undersøkelsen. I utvalg2 er svarprosenten lavest i den tilsvarende gruppen som i utvalg1, her er svarprosenten 13,9. Høyest er den blant kvinner med universitetsutdanning, mellom 40-64 som stemte i valget, hele 82,6 prosent av disse deltok. Nest høyest er den blant mennene i de samme kategorier, 73,3 av disse deltok. Forskjellen i svarprosent mellom den laveste kategorien og den høyeste kategorien er litt større i utvalg2. Men det er neppe noen fordel med svarprosenter så lave som vi ser i utvalg1 for noen av gruppene blant dem som ikke stemte, 1,8, 4,1 og 5,8. Tilsvarende tre nederst er 13,9, 14,2 og 18,5 i utvalg2. Variasjonen i svarprosent mellom kategoriene i de to utvalgene er omtrent like store, men den er faktisk litt større i utvalg2.

Men hva så med skjevheten med hensyn til bakgrunnsvariablene? Hvis relativ lav eller høy svarprosent skal påføre nettoutvalget skjevhet, eller betydelig skjevhet så må forskjellen i svarprosent være ganske stor og gruppen må utgjøre en relativt stor andel av utvalget. Avhengig av hva vi ønsker å studere vil skjevheten innført ha stor eller liten innvirkning. Hvis vi er interessert i å studere de som har stemt, er det ikke noe problem for oss at svarandelen er lav blant dem som ikke svarte osv. Tallene for skjevhet i tabell 3.2 fremkommer ved å trekke andelen i bruttoutvalget fra andelen i nettoutvalget. Fortegnet (+ eller -) angir om gruppen er «underrepresentert» eller «overrepresentert» i nettoutvalget. Vi ser således at gruppen med lavest svarprosent er 0,9 prosentpoeng «underrepresentert» i nettoutvalget, tilsvarende er gruppen i utvalg1 som har høyest svarprosent 3,8 prosentpoeng «overrepresentert» i nettoutvalget. Årsaken til at gruppen med ekstremt lav svarprosent kun er 0,9 prosentpoeng underrepresentert er at det er en ganske liten gruppe i utgangspunktet. I tabell 3.2 er det 36 kategorier, når vi fordeler utvalget etter disse blir det relativt få i hver kategori. Teknikken vi benytter er en fremgangsmåte som kalles *BIX*. *BIX* er et enkelt skjevhetsmål konstruert for å bli benyttet i statistikkproduksjonen, det har klare likheter med *r-indikatoren* men er grundigere og enklere å benytte (Kleven et al. 2018). *BIX* står for *Bias indicator in the X's*, på norsk skjevhetsindikator for *x*'ene (*SIX*). Bakgrunnsvariablene, de var har fullstendig informasjon om hele utvalget fra registeret gjerne kalles (tagges) *X*'er. Mens de variablene vi ønsker å studere ved å stille spørsmålene i undersøkelsen gjerne kalles (tagges) *Y*'er. Enhver skjevhetsindikator er betinget av hvilke bakgrunnskjennetegn vi ser på og hvordan vi deler inn variablene. Vi ønsker ikke for mange kategorier, ei heller ikke for få. 36 er et håndterbart antall. Slike skjevhetsindikatorer som *BIX* eller *r-indikatoren* kan derfor i streng forstand neppe generaliseres utover tid og rom. I fremstillinger og analyser av *BIX* holder vi bakgrunnsvariablene og inndelingene konstante. Dette er i tråd med statistikkproduksjonen for øvrig.

Tabell 3.2 Svarprosent og skjevhet i nettoutvalgene etter stemt*utdanningsnivå*kjønn*aldergruppe og utvalg. Prosent

	Utvalg1 (kun Web)			Utvalg2 (telefon og Web)		
	Svar %	Skjevhet ¹	N	Svar %	Skjevhet ¹	N
I alt	36,5	42,3	5998	54,5	28,7	4002
Stemte ikke/Grunnskole						
Menn 18-39	14,4	-3,0	298	33,7	-1,7	176
Kvinner 18-39	20,1	-1,2	159	36,7	-1,0	108
Menn 40-64	16,6	-1,5	163	30,1	-1,2	119
Kvinner 40-64	13,6	-1,2	118	20,9	-1,3	75
Menn 65+	1,8	-0,9	56	13,9	-1,0	68
Kvinner 65+	4,1	-1,4	98	28,7	-0,6	61
Stemte ikke/Videregående						
Menn 18-39	15,0	-1,8	187	29,1	-1,7	144
Kvinner 18-39	25,8	-0,6	120	35,0	-0,8	89
Menn 40-64	22,8	-1,1	171	42,5	-0,6	110
Kvinner 40-64	17,1	-1,2	140	34,1	-0,7	79
Menn 65+	5,8	-0,7	52	29,9	-0,4	50
Kvinner 65+	10,4	-1,1	96	14,2	-1,3	64
Stemte ikke/Universitet						
Menn 18-39	22,4	-0,7	107	46,4	-0,3	51
Kvinner 18-39	21,9	-0,8	128	61,1	0,3	71
Menn 40-64	32,0	-0,1	75	56,8	0,0	36
Kvinner 40-64	20,2	-0,8	104	50,0	-0,1	46
Menn 65+	26,1	-0,1	23	29,0	-0,1	8
Kvinner 65+	15,0	-0,2	20	18,5	-0,3	16
Stemte/Grunnskole						
Menn 18-39	42,6	0,4	148	62,7	0,4	101
Kvinner 18-39	45,3	0,5	128	58,9	0,1	82
Menn 40-64	40,6	0,3	143	51,8	-0,1	91
Kvinner 40-64	39,9	0,2	138	52,0	-0,1	86
Menn 65+	24,4	-0,5	86	55,6	0,0	92
Kvinner 65+	13,6	-1,3	125	32,2	-0,7	89
Stemte/Videregående						
Menn 18-39	40,7	0,4	204	61,2	0,5	152
Kvinner 18-39	40,9	0,3	164	63,9	0,5	120
Menn 40-64	45,4	1,7	399	72,2	2,2	299
Kvinner 40-64	50,6	1,8	271	68,3	1,1	216
Menn 65+	41,1	0,5	236	60,9	0,4	191
Kvinner 65+	29,5	-0,9	281	52,4	-0,2	219
Stemte/Universitet						
Menn 18-39	52,9	1,6	210	61,3	0,4	99
Kvinner 18-39	52,9	2,4	306	70,3	1,2	155
Menn 40-64	63,2	3,8	307	73,3	2,1	199
Kvinner 40-64	58,2	4,3	423	82,6	4,0	279
Menn 65+	58,0	1,7	169	67,1	0,5	76
Kvinner 65+	53,8	1,2	145	70,0	0,5	85

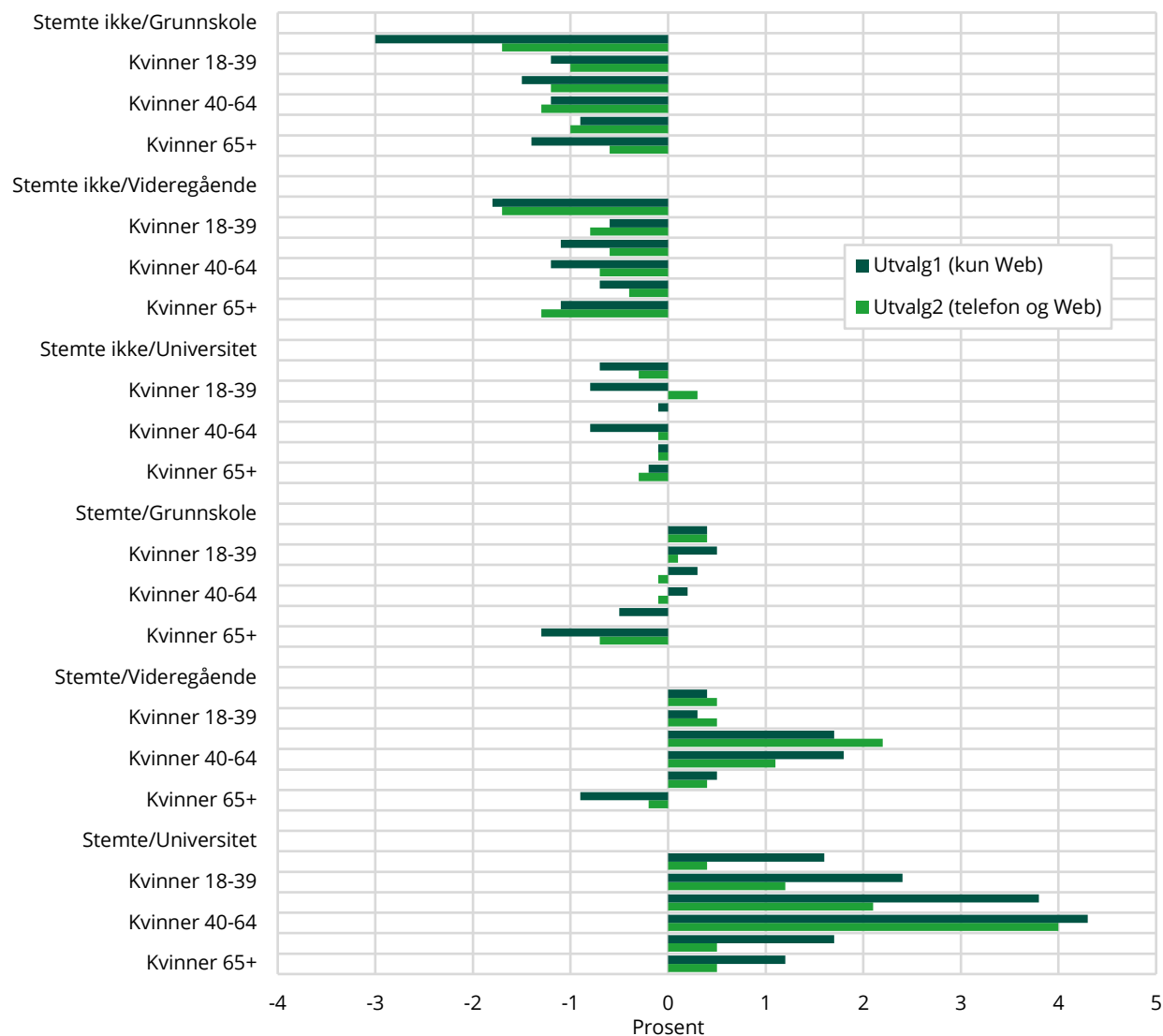
¹ Skjevhet i alt er BIX verdi, det vil si summen av de partielle skjevhetene uten fortegn. De partielle skjevhetene er differansen mellom fordelingen i bruttoutvalget og nettoutvalget. N: antall i bruttoutvalg

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Vi ønsker å se på kategoriene hver for seg for å studere mønsteret i skjevheten. Vi er også interessert i et samlet mål på skjevheten. BIX verdien angir det. Det er simpelthen summen av skjevhetene for hver kategori (de partielle skjevhetene) når vi tar bort fortegnene. Hvis svarprosenten er den samme innenfor hvor kategori vil BIX verdien bli 0, ved stor skjevhet vil den nærme seg 100. BIX verdi benyttes gjerne for å måle utvikling i skjevhet over årene i den samme type undersøkelse, eller underveis i datafangsten. I dette tilfellet bruker vi den for å sammenlikne utvalg1 og utvalg2. BIX verdien for Utvalg1 er 42 mens den for Utvalg2 er 29. Skjevheten er altså

betydelig lavere for utvalget hvor både telefon og web er benyttet. Figur 3.2 fremstiller skjevheten i tabell 3.2 grafisk. Vi ser at frafallet fører til at skjevheten er størst for unges som ikke stemte med grunnskole eller videregående, samt middelaldrende som stemte med universitetsutdanning. Videre at skjevheten i de fleste tilfellene er størst i utvalg1 (23 av 36 kategorier).

Figur 3.2 Skjevhet i nettoutvalgene etter stemt*utdanningsnivå*kjønn*aldergruppe og utvalg. Prosent

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

3.3. Partielt frafall er et større problem i webundersøkelser

I alle undersøkelser uavhengig av innsamlingsmåte risikerer vi at noen spørsmål ikke besvares eller respondentene «hopper av» undersøkelsen. Dette kaller vi partielt frafall. Mens det vi behandlet i del 3.1 og 3.2 kalles enhetsfracfall. En fordel med intervjuerassistert innsamling versus selvutfylling er at intervjueren kan motivere og hjelpe respondenten underveis i besvarelsen. Sannsynligvis virker en intervjuers tilstedeværelse i seg selv «disiplinerende» på respondentene, slik at det er «vanskeligere» for respondenten å hoppe over spørsmål eller slutte underveis. Men det kan også være en seleksjonseffekt til stede, folk som har en høyere risiko for å «begå» partielt frafall kan i mindre grad være villig til å delta i en intervjuerassistert undersøkelse sammenliknet med en selvutfyllingsundersøkelse. Motivasjonen til å besvare undersøkelsen varierer mellom respondentene. I første omgang er det ikke så viktig hva eventuelle forskjeller i partielt frafall skyldes. Er det forskjeller mellom webintervju og telefonintervju?

Tabell 2.2 viser at det var rundt 37 prosent i utvalg1 som besvarte undersøkelsen, mens det var rundt 55 prosent i utvalg2 som besvarte undersøkelsen. Andelene som svarte på *samtliges spørsmål* er lavere, henholdsvis 30 prosent i utvalg1 og 51 prosent i utvalg2. Det betyr at rundt 7 prosent av dem som startet på undersøkelsen i utvalg1 ikke fullførte, mens 5 prosent (uavhengig av modus) i utvalg1 ikke fullførte. Det er forskjeller avhengig av innsamlingsmåte. I tabell 3.3 ser vi kun på utvalg2, siden det gir best sammenlikningsgrunnlag. Blant dem som svarte på telefon er det 1,6 prosent som ikke svarte på alle spørsmålene. Tilsvarende tall for de som svarte på web er 4,3 prosent.

Tabell 3.3 Bruttoutvalg og svarandel, fullstendig intervju og partielt frafall i utvalg2. Etter tildelt modus og svarmodus. Antall og prosent

	Antall		Prosent	
	Tildelt telefon	Tildelt Web	Tildelt telefon	Tildelt web
Bruttoutvalg	1 843	2 139	100,0	100,0
Svar i alt	1 010	1 136	54,8	53,1
Svart på alle spørsmål			53,2	48,8
Ikke modusbytte	843	751	45,7	35,1
Modusbytte	138	294	7,5	13,7
Svart men partielt frafall				
Ikke modusbytte	6	78	0,3	3,6
Modusbytte	23	13	1,2	0,6

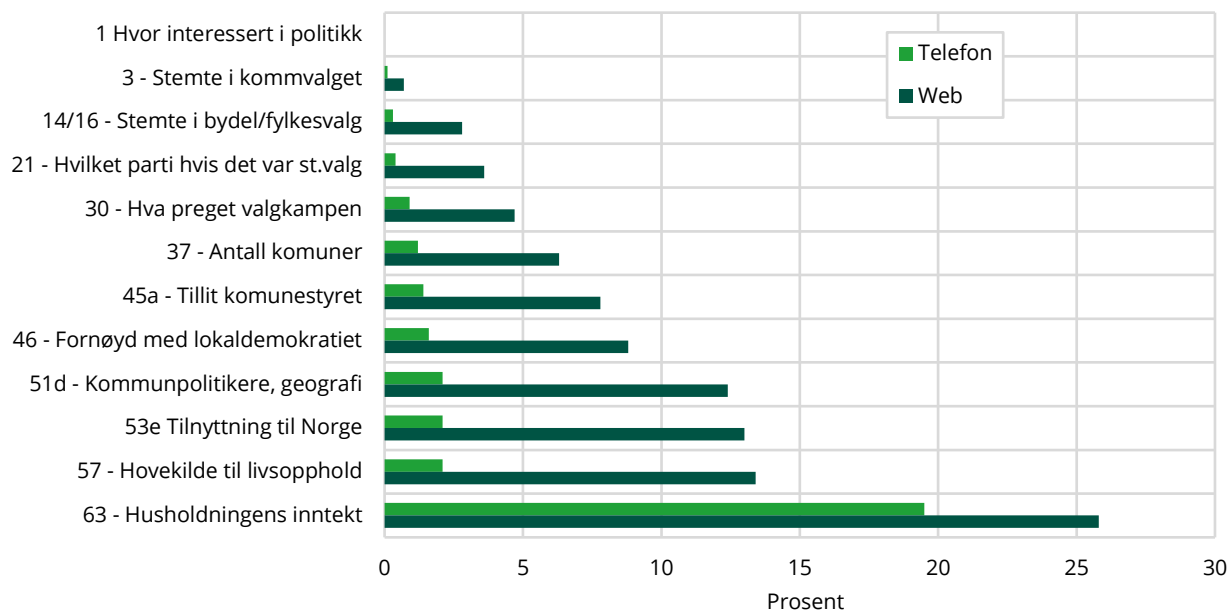
Vet ikke/vil ikke svare er inkludert. Husholdningsinntekt ikke inkludert.

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

En kunne tenke seg at det *partielle frafallet* hadde vært mindre i utvalg1, siden *enhetsfracfallet* er større. Når frafallet går ned og svarprosenten opp så risikerer vi at flere «umotiverte» respondenter kommer inn i nettoutvalget. Men resultatene tyder ikke på det, rundt 7 prosent faller fra eller svarer ikke på alle spørsmålene i utvalg1 sammenliknet med 4 prosent i utvalg2 (blant dem som svarte på web). Det er dermed lite som tyder på at å øke svarprosenten fra midt på 30 tallet til litt over 50 prosent rekrutterer inn «dårligere respondenter». Tidligere analyser av denne problemstillingen har imidlertid sett på hva som skjer når man øker fra en svarprosent på rundt 70 prosent og forsøker å nå høyest mulig svarprosent. Slik at dette funnet ikke bør generaliseres, her går vi fra lav til moderat svarprosent. Hadde vi tatt utgangspunkt i moderat svarprosent og forøkt å få høy svarprosent kan det hende vi hadde sett en litt annen effekt.

I metodelitteraturen betegnes normalt 'partielt frafall' som *kun* 'ikke svar' (eller uoppgitt). Kategorier som vet ikke eller vil ikke svare er tillatte svaralternativer og følgelig ikke partielt frafall. Men av og til ser vi at respondenter svarer vet ikke eller vil ikke svare på veldig mange av spørsmålene og da kan en ikke nyttiggjøre seg den informasjonen. Vi kommer tilbake til dette temaet i neste del.

I figur 3.3 viser vi andelen uoppgitt etter hvor langt ut i skjemaet respondentene er. Vi har tatt ut enkelte spørsmål underveis i undersøkelsen, hvor alle respondentene er bedt om å svare. Siden det er en del filter i spørreskjemaet gir det ikke mening å fremstille alle spørsmålene langs en tidsakse. I figuren tar vi utgangspunkt i nettoutvalget. Det er derfor ikke sammenliknbart med tallene oppgitt i tabell 3.3, hvor vi tar utgangspunkt i bruttoutvalget. Vi ser at uoppgitt andelen stiger utover i skjemaet. Fra annen surveyforskning vet vi at uoppgitt andelen er spesielt høy i spørsmål om inntekt. Spørsmål om husholdningens inntekt er det siste spørsmålet i undersøkelsen. Blant dem som har svart på web er det hele 25 prosent av dem som startet på undersøkelsen som ikke svarer på det spørsmålet. Andelen blant dem som svarte på telefon er rett under 20 prosent. Dette spørsmålet er det altså mange som ikke besvarer. Det er vanskelig å skille uoppgitt fra de som ikke ønsker å svare eller faktisk ikke vet hva husholdningens inntekt er. Siden dette er det siste spørsmålet er det mange som bare hopper av undersøkelsen. Siden dette tradisjonelt er et spørsmål mange ikke svarer på så er det ikke en god indikasjon på partielt frafall, og forskjeller mellom web og telefonintervju.

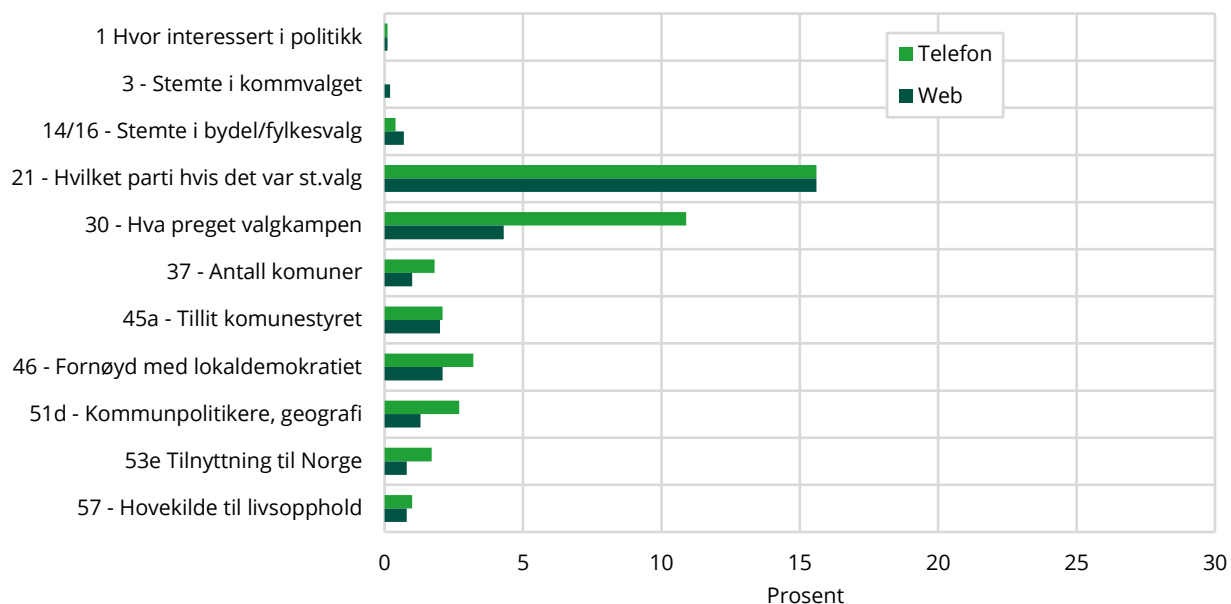
Figur 3.3 Andel uoppgitt i nettoutvalget etter svarmodus og skjemaprogresjon. Utvalg2

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

3.4. Andelen 'vet ikke' og 'vil ikke svare' er omtrent den samme

Som vi tidligere har vært inn på kan det at det er en intervjuer tilstede påvirke respondenten med tanke på hva de svarer. I figur 3.4 viser vi andelen vet ikke og vil ikke svare etter modus i utvalg2, og etter hvor langt ut i skjemaet respondenten har kommet. Andelen vet ikke og vil ikke svare er omtrent det samme i telefonintervjuet og webintervjuet. Men den er litt større i telefonintervjuet.

I tabell 3.4 viser vi andelen 'vil ikke svare', vet ikke og 'uoppgitt', samt summen av de tre (I alt) etter svarmodus. I figur 3.4 viser vi summen av partielt frafall, vet ikke og vil ikke svare (I alt i tabell 3.4). Det viser seg at den andelen er klart høyere i webintervjuet sammenliknet med telefonintervjuet for de fleste spørsmål. Men som vi ser er andelen vet ikke svar høyere i telefonintervjuet for spørsmålet om hva som preget valgkampen.

Figur 3.4 Andel vet ikke/vil ikke svare etter svarmodus og skjemaprogresjon. Utvalg2

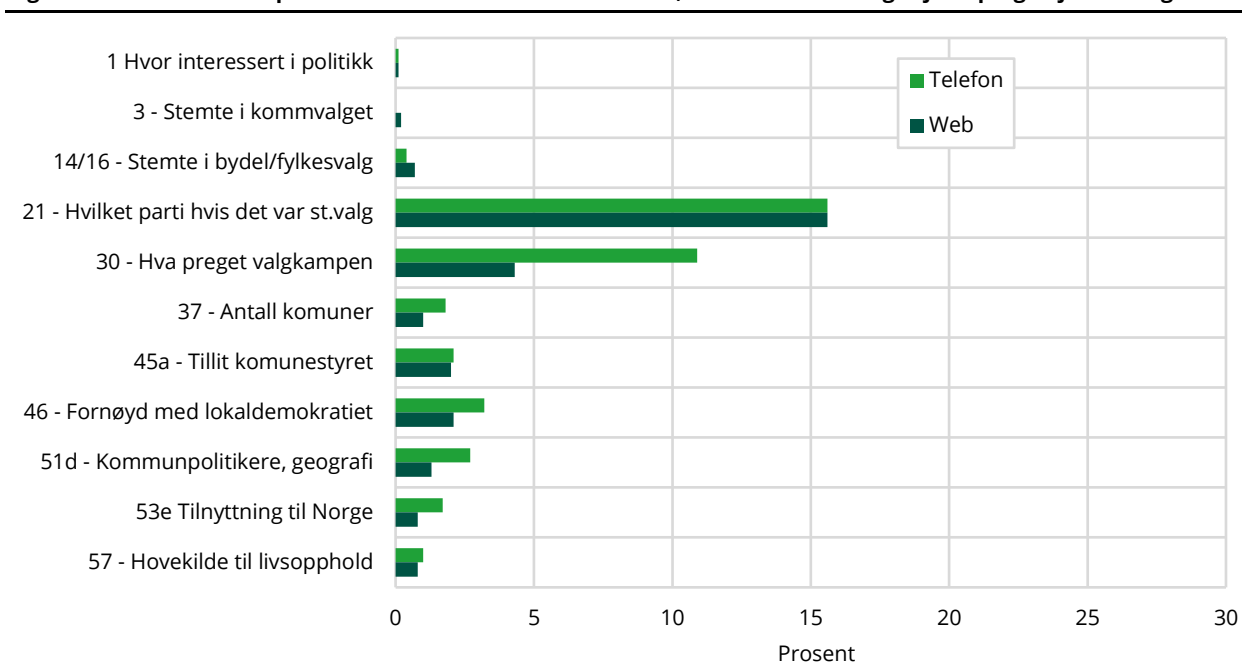
Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 3.4 Andel vil ikke svare, vet ikke og uoppgitt etter svarmodus og skjemaprogresjon. Utvalg2

	I alt		Vil ikke svare		Vet ikke		Uoppgitt	
	Telefon	Web	Telefon	Web	Telefon	Web	Telefon	Web
1 Hvor interessert i politikk	0,1	0,1	0	0,1	0,1	0	0	0
3 - Stemte i kommunevalg	0,1	0,9	0	0,2	0	0	0,1	0,7
14/16 - Stemte i bydel/fylkesvalg	0,7	3,5	0,1	0,7	0,3	0	0,3	2,8
21 - Hvilket parti hvis det var stortingsvalg	16	19,2	12,4	7	3,2	8,6	0,4	3,6
30 - Hva preget valgkampen	11,8	9	0	0,4	10,9	3,9	0,9	4,7
37 - Antall kommuner	3	7,3	0,1	0,4	1,7	0,6	1,2	6,3
45a - Tillit kommunestyret	3,5	9,8	0,3	0,4	1,8	1,6	1,4	7,8
46 - Fornøyd med lokaldemokratiet	4,8	10,9	0,6	0,5	2,6	1,6	1,6	8,8
51d - Kommunepolitikere, geografi	4,8	13,7	1	0,6	1,7	0,7	2,1	12,4
53e Tilnytning til Norge	3,8	13,8	0,9	0,4	0,8	0,4	2,1	13
57 - Hovedkilde til livsopphold	3,1	14,2	0,9	0,7	0,1	0,1	2,1	13,4
63 - Husholdningens inntekt	19,5	25,8	.	.	.	.	19,5	25,8

I alt = Vet ikke, vil ikke svare samt partielt frafall

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Figur 3.5 Summen av partielt frafall+vil ikke svare+vet ikke, etter svarmodus og skjemaprogresjon. Utvalg2

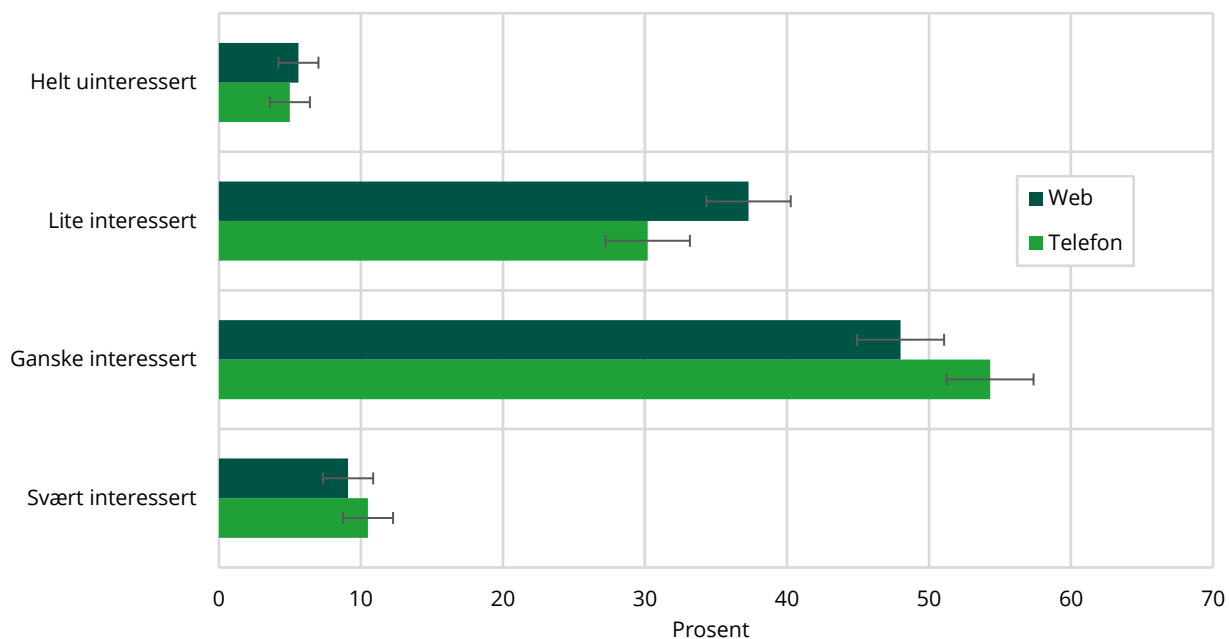
Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

4. Forskjeller i svarene på grunn av modus

Som nevnt tidligere kan forskjeller i estimatene fra en web undersøkelse sammenliknet med en telefonundersøkelse skyldes både seleksjonseffekt eller moduseffekt. Men summen av disse effektene er på en måte det en til syvende og sist må forholde seg til. For de aller fleste av spørsmålene i undersøkelsen eksisterer det ikke noen opplagt sann verdi i populasjonen. En kan derfor ikke studere seleksjonseffekt og moduseffekt direkte. Siden vi forholder oss til utvalg med statistisk utvalgsusikkerhet samt andre former for feilkilder, så vil det ikke være en overraskelse om det er forskjeller mellom to utvalg. Det store spørsmålet er om det er store og vesentlige forskjeller. Kanskje først og fremst om forskjellene skyldes rene tilfeldigheter. Forskjeller på et par prosentpoeng vil i de fleste tilfeller ikke være statistisk signifikante, og dermed liten grunn til å legge for mye vekt på.

I figur 4.1 ser vi på svarfordelingen av spørsmålet «*Hvor interessert er du i politikk generelt?*», etter telefonintervju og webintervju. Figuren viser kun utvalg2, vi tar ikke hensyn til eventuelle seleksjonseffekter, fordelingen er uveid. Andelen som har svart 'ganske interessert' er høyere i telefonintervjuet, 54 prosent i telefonintervjuet mot 48 prosent i webintervjuet. I den andre enden av skalaen ser vi at andelen som har svart 'lite interessert' er omtrent 7 prosentpoeng høyere blant dem som har svart på web. Forskjellene mellom 'svært interessert' og 'helt uinteressert' er langt mindre rundt 0,5 prosentpoeng. Blant dem som svarte på web er andelen 57 prosent som enten som svært interessert eller ganske interessert, til sammenlikning er andelen 65 prosent som svarte 'svært interessert' eller 'ganske interessert' blant dem som svarte på telefon. Det er altså en forskjell på rundt 8 prosentpoeng. Denne forskjellen er signifikant (men om den er vesentlig er et annet spørsmål). Legg merke til at de fleste plasserer seg i de to midtkategoriene, for begge moduser er det flest som svarer ganske interessert, mens lite interessert er den neste. Helt uinteressert er den færrest svarer, uansett modus. Dette mønsteret er ganske typisk når vi studerer moduseffekter, forskjellene kan være signifikante, men de er sjelden veldig store.

Figur 4.1 Hvor interessert er du i politikk generelt. Etter intervjumodus. Kun utvalg2 (uveid)

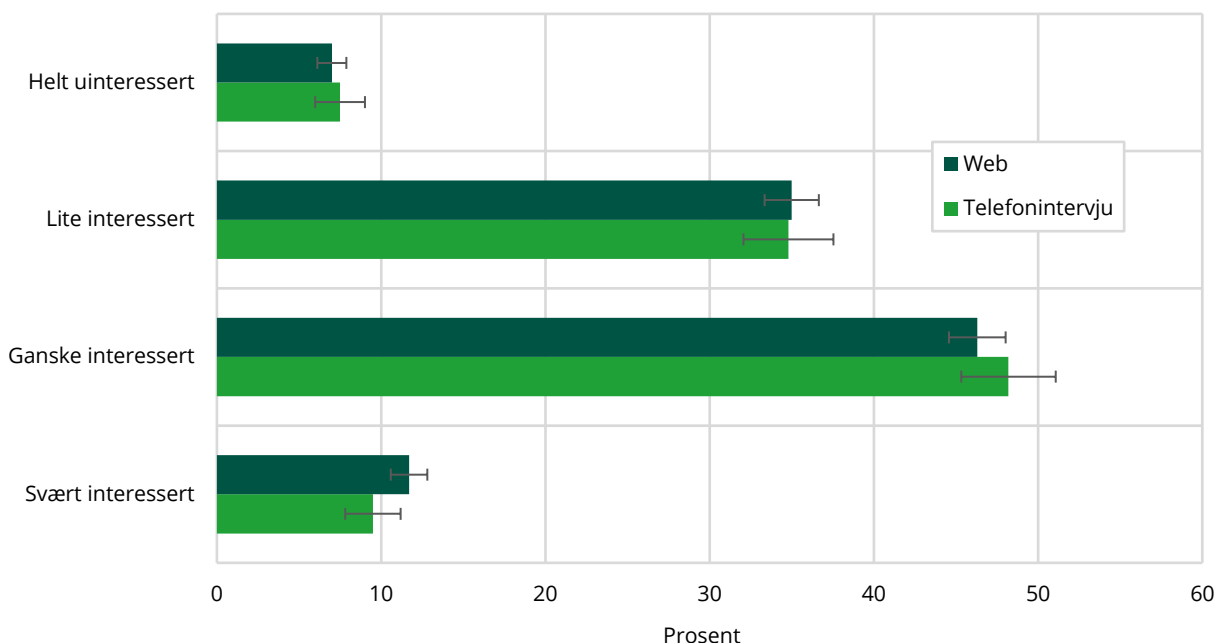
Feilfelt 95% konfidensintervall

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

I figur 4.1 har vi ikke tatt hensyn til at de to utvalgene kan være sammensatt av forskjellige personer med hensyn til bakgrunnskjennetegn som korrelerer med politisk interesse. Hvis det for eksempel

er relativt flere som har stemt i valget blant dem som har svart på telefon sammenliknet med dem som har svart på web så kan det være årsaken til at det er flere i telefonintervjuet som oppgir at de er interessert i politikk osv. I figur 4.2 har vi inkludert utvalg1 i analysen og vi har veid estimatene etter treksannsynlighet og svarandelen. Vi tar hensyn til kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå og stemt eller ikke stemt. Når vi veier for det blir forskjellene langt mindre. Det er nå 2 prosentpoeng flere blant dem som svarte på telefon som oppgir at de er ganske interessert i politikk, sammenliknet med dem som svarte på web, den forskjellen er ikke særlig stor og det er sannsynlig at det skyldes rene tilfeldigheter.

Figur 4.2 Hvor interessert er du i politikk generelt. Etter intervjumodus. Utvalg1 og 2, veid

Feilfelt 95% konfidensintervall

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

I tabellvedlegget bak er de fleste spørsmålene fra undersøkelsen fremstilt uveid, og vektet på samme måte som i figur 4.2. For de fleste av spørsmålene er hovedtendensen i svarmønstrene det samme uavhengig av modus. Det er ingen av spørsmålene som gir tilnærmet identiske fordelinger med hensyn til modus. Det hører med til sjeldenhetene at det er store forskjeller avhengig av modus. For mange av spørsmålene blir forskjellene mindre når det kontrolleres for bakgrunnsvariabler. Men det gjelder slett ikke alle spørsmålene. Spørsmål om faktisk atferd har generelt mindre variasjon sammenliknet med holdningsspørsmål eller hypotetiske spørsmål. Det kan være to effekter som «trekker i samme retning», tendensen til å svare sosialt ønskelig og effekten av å velge siste alternativ kan ofte være høyere i telefonintervju sammenliknet med selvutfylling på web.

4.1. Liten forskjell med hensyn til partivalg

I tabell 4.1 viser vi det offisielle valgresultatet for kommunevalget i 2019, samt den rapporterte oppslutningen til partiene etter intervjumodus. Estimaterne for utvalgene er veid etter designvekt i de øverste radene og veid etter både design og frafall i de to nederste radene. Det gir liten mening å sammenlikne telefonutvalget med landsgjennomsnittet siden det er trukket flere personer fra små kommuner, hvor for eksempel Senterpartiet tradisjonelt gjør det bedre i små kommuner sammenliknet med større kommuner. Når vi inkluderer frafallsvekten i estimeringen blir estimatene vesentlig forskjellig fra dem med kun designvekt. Dette er helt i tråd med tidligere erfaringer og

resultater. Men vi ser at for eksempel «overestimeringen» av MDG går noe ned, og «underestimeringen» av Frp reduseres noe.

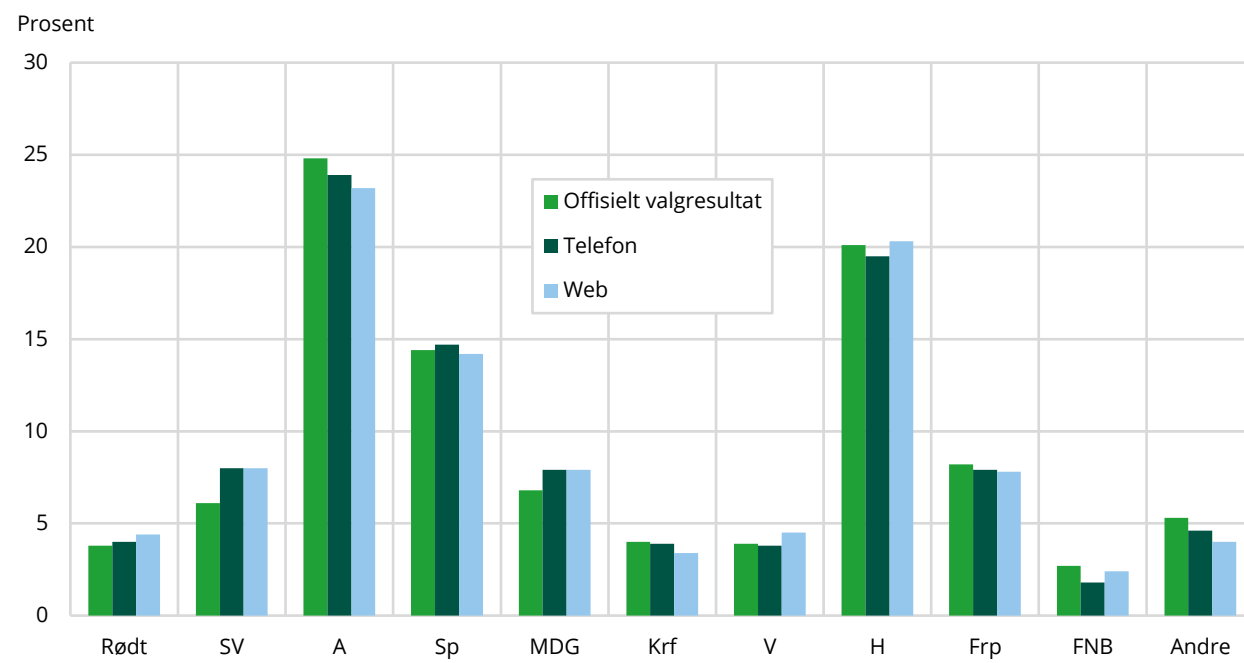
Tabell 4.1 Offisielt valgresultat, partienes oppslutning etter intervjumodus. Kommunestyrevalget 2019. Prosent

	Rødt	SV	A	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	FNB	Andre	n
Offisielt valgresultat	3,8	6,1	24,8	14,4	6,8	4,0	3,9	20,1	8,2	2,7	5,3	N
Kun designvekt												
Web	4,8	8,2	23,2	13,4	8,8	3,4	4,6	19,7	7,4	2,4	4,3	2 480
Telefon	4,5	7,8	24,0	13,5	8,5	4,0	3,8	20,1	7,2	2,0	4,7	860
Design- og frafallsvekt												
Web	4,4	8,0	23,2	14,2	7,9	3,4	4,5	20,3	7,8	2,4	4,0	2 480
Telefon	4,0	8,0	23,9	14,7	7,9	3,9	3,8	19,5	7,9	1,8	4,6	860

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

I denne analysen er vi opptatt av eventuelle forskjeller i rapportering mellom telefonintervju og webintervju. For å ta hensyn til seleksjonseffektene legger vi derfor mest vekt på estimatene som tar hensyn til både trekk sannsynlighet og frafallseffekt. I figur 4.3 viser vi det offisielle valgresultatet for partiene, og oppslutningen i telefonintervjuet og webintervjuet, veid etter design og frafall. I figur 4.4 viser vi differansen mellom estimatet for hvert av partiene og det offisielle resultatet i valget. De største forskjellene er for SV, Arbeiderpartiet og MDG. Merk at disse går i samme retning, SV og MDG er overestimert i begge moduser. Arbeiderpartiet er underestimert i begge moduser. Den største forskjellen er for SV som er overestimert med 1,9 prosentpoeng i begge moduser. Den forskjellen er signifikant med et sikkerhetsnivå på 95 prosent, men det er altså ikke forskjellen mellom estimatet i undersøkelsen og det offisielle resultatet som er interessant her.

Figur 4.3 Partienes oppslutning i kommunestyrevalget, telefonintervju og webintervju. Veid etter design og frafall. Kommunestyrevalget 2019. Prosent

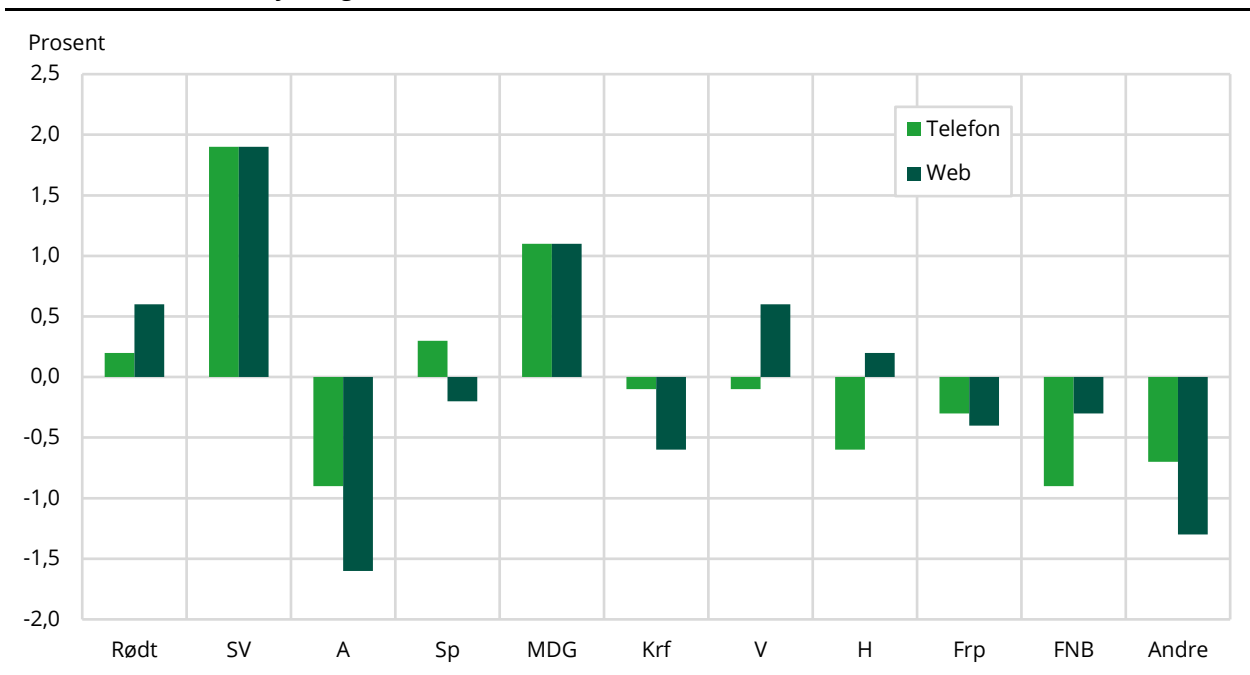
Veid etter utvalgsstratum, kjønn, aldergrupper, utdanningsnivå

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Det er ingen forskjell mellom modusene med hensyn til SV. Forskjellene mellom modus er størst for Høyre, 0,8 prosentpoeng, denne forskjellen er ikke signifikant. Forskjellen for Arbeiderpartiet og Venstre er på 0,7 prosentpoeng. Gjennomsnittlig er forskjellen på 0,4 prosentpoeng. For de minste partiene måtte vi ha sett en forskjell på minst 2,0 prosentpoeng for at forskjellen skulle være

signifikant. For de større partiene som Arbeiderpartiet og Høyre måtte forskjellen vært på omtrent 5 prosentpoeng for at det skulle vært signifikant. Hovedbudskapet her er at de observerte forskjellene er små og ligger innenfor rimelige konfidensintervaller i utvalgsundersøkelser.

Figur 4.4 Differansen mellom gjennomsnittet i intervju og offisielt valgresultat. Etter intervjumodus. Kommunestyrevalget 2019. Prosent

Veid ette utvalgsstratum, kjønn, aldergrupper, utdanningsnivå

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

4.2. «Overreportering» av valgdeltakelse både i web- og telefonintervju

Tidligere analyser har vist at det er en viss overrapportering i spørsmålet om man stemte i det siste valget (Kleven 2022; Zhang et al. 2013; Belli et al. 2001). Siden vi har registerinformasjon på hver enkelt respondent kan vi skille frafallsfeilen fra målefeilen. SSB har også tidligere vist at overrapporteringen er litt større når det er en intervjuer til stede (Kleven et al. 2012). I denne studien ser vi tendens til det samme. Tabell 4.2 viser kombinasjonen av to binære variabler. Krysset av, eller ikke krysset av i manntallet, det vil si stemt eller ikke stemt ifølge det administrative registeret. Videre viser det om respondentene oppgir om de stemte eller ikke stemte i undersøkelsen. Vi viser for begge utvalgene og etter innsamlingsmåte og blant dem som ikke byttet modus. Andelen som oppgir at de stemte i undersøkelsen men hvor det ikke er kryss i manntallet er 4,1 prosent blant dem som svarte på telefon, og 2,8 prosent blant dem som svarte på web, i utvalg2. Andelen som oppga at de ikke stemte men som har kryss i manntallet er langt lavere, 0,3 prosent uavhengig av innsamlingsmodus. I utvalg1 er andelen som oppgir at de stemte i undersøkelsen men hvor det ikke er kryss i manntallet 2,4 prosent. Andelen som oppga at de ikke stemte men som har kryss i manntallet er nede i 0,1 prosent.

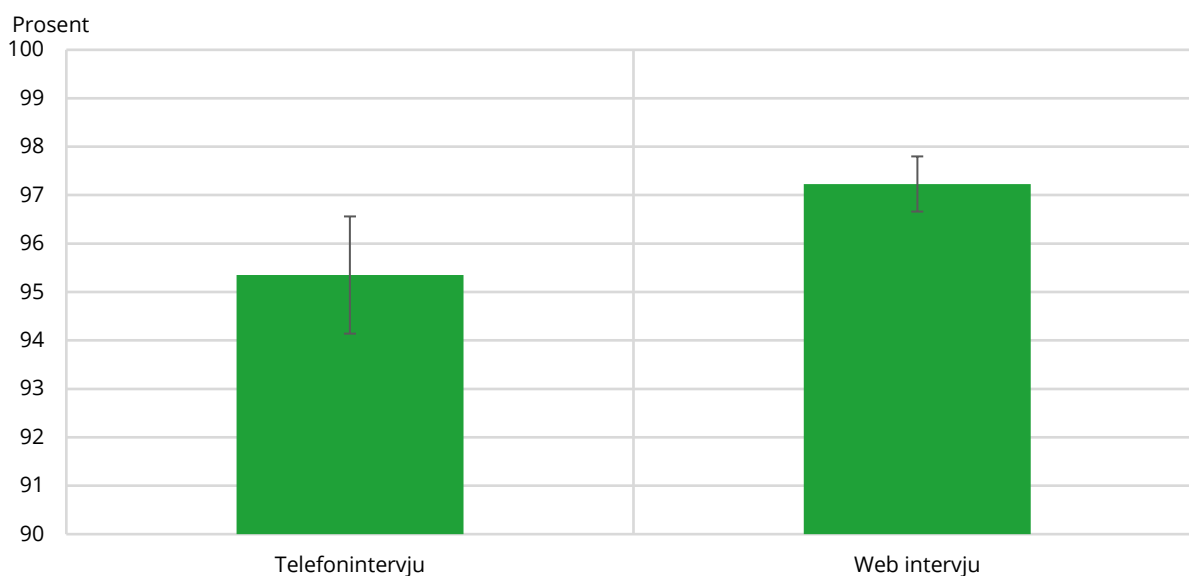
Tabell 4.2 Andel som stemte eller ikke stemte ifølge register*stemte eller ikke stemte i undersøkelsen. Prosent

	Stemte if. register/ oppgå at de stemte	Stemte ikke i if. register/ oppgå at de ikke stemte	Stemte ikke if. register/ oppgå at de stemte	Stemte if. register/ oppgå at de ikke stemte	Antall personer
Utvalg1 (web)	83,2	14,4	2,4	0,1	2173
Utvalg2					
Telefonintervju	76,9	18,6	4,2	0,3	1160
Web intervju	78,6	18,2	2,8	0,3	1013
Utvalg2 ikke byttet mode					
Telefonintervju	80,0	15,7	4,0	0,3	850
Web intervju	81,2	15,4	3,1	0,4	850

If: Ifølge. Stemt ifølge register=Krysset av i manntallet. Ikke stemt ifølge register=Ikke krysset av i manntallet.

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Forskjellen mellom telefonintervju og webintervju er altså ikke stor. Uavhengig av utvalg og bytte av modus, relevante bakgrunnsvariabler osv så er forskjellen i samsvarsraten på om lag 1,8 prosentpoeng. Samsvarsraten viser andelen som har svart det samme som verifiseres av registeret, summen av stemte ifølge register/oppgå at de stemte + stemte ikke i ifølge register/oppgå at de ikke stemte. Siden vi baserer oss på utvalg er det knyttet utvalgsusikkerhet til estimatene. Når utvalgsstørrelsen går opp går usikkerheten ned. Men man må opp i et temmelig stort utvalg for å få relativt lav usikkerhet. En enhalet test viser at det er en «signifikant forskjell» det vil si at det neppe skyldes tilfeldigheter at samsvarsraten er litt høyere i webintervjuet. Men «signifikant forskjell» innebærer ikke at forskjellen nødvendigvis er på 1,8 prosentpoeng, den kan være lavere (eller større). Men den gir et hint om at telefonintervju fører til litt lavere samsvar. I figur 4.5 viser vi konfidensintervallet til de to estimatene. Som vi ser overlapper konfidensintervallene (med 95 prosent sannsynlighet) ikke hverandre. Figuren tar ikke hensyn til at telefonintervjuet inneholder flere respondenter som ikke har stemt i valget. Det er i den gruppen avviket mellom register og survey er størst. Videre er det sånn at høyere svarprosent har en tendens til å inkorporere flere respondenter med lavere motivasjon til å svare, slik at en risikerer at målefeilen i spørsmålene øker noe. Selv om resultatene i denne analysen viser at det er en liten indikasjon på at målefeilen i spørsmålet om man har stemt i valget øker noe, så er forskjellen i målefeil relativt liten.

Figur 4.5 Samsvar mellom kryss i manntallet og svar i skjema. Etter telefonintervju eller webintervju. Veid. Prosent.

Veid ette utvalgsstratum, kjønn, aldergrupper, utdanningsnivå

Feilfelt 95% konfidensintervall

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Estimatene i figur 4.5 tar ikke hensyn til paradata (bytte av modus, særskilt oppfølging). I tabell 4.3 presenterer vi en logistisk regresjonsmodell hvor vi forsøker å ta hensyn til det. Siden det er svært få som har stemt i valget (i henhold til registeret) som oppgir at de ikke har stemt i valget holder vi dem utenfor modellen i tabell 4.3.

Logistisk regresjon er en analysemetode som benyttes for å studere nettoeffekten av flere forklaringsvariabler på en avhengig variabel. Metoden er velegnet når den avhengige variabelen er dikotom, altså har to uavhengige verdier. I vår analyse ser vi på sannsynligheten for at det er samsvar mellom ikke stemt i registeret og ikke stemt i intervjuundersøkelsen, når vi kontrollerer for utvalg, stratum, paradata og sosiale bakgrunnsvariabler. Den avhengige variabelen er binær variabel hvor samsvar er kodet som 1 og ikke samsvar er kodet som 0. Vi ønsker å teste hva som skjer med variabelen Telefonintervju når den går fra Web (0) til telefon (1), kontrollert for ulike variabler.

Hvor mye høyere sannsynligheten er for at en begivenhet skal inntreffe ved en bestemt verdi på forklaringsvariabelen i forhold til en annen kategori (referanse kategorien), når de øvrige bakgrunnsfaktorene i modellen holdes konstant, beregnes ved å ta forholdet antilogarithmen til parameterestimatene til de to verdiene på forklaringsvariabelen, dette kalles oddsforholdet. Oddsene øker vesentlig mer enn andelen så det er viktig å ikke blande sammen de to effektmålene. I den første i modellen er odds raten 0,61. Det betyr at sannsynligheten for å få samsvar er lavere for telefonintervjuet sammenliknet med webintervju. Arbeidshypotesen i denne analysen er at målefeilen (overrapporteringen) øker ved telefonintervju siden det er en intervjuer tilstede. Det er grunn til å tro at det er større innslag av å svare sosialt ønskelig når man rapportere til et annet menneske sammenliknet med å svare på web. 0-hypotesen er da at det ikke er en sammenheng mellom telefonintervju og lavere samsvar mellom register og undersøkelse. Forskjellen mellom samsvaret i telefon og web er relativt liten, og siden konfidensintervallet til odds raten (for telefon vs web) går over 1 så tilsier det at vi bør forkaste arbeidshypotesen. Men ved et større utvalg så hadde konfidensintervallet blitt smalere, og dermed øker sannsynligheten for at vi *ikke* bør forkaste arbeidshypotesen. Hadde vi valgt et lavere sikkerhetsnivå, for eksempel 90 prosent istedenfor 95 prosent så ville ikke konfidensintervallet overskredet 1.

Det er ellers interessant å merke seg at blant dem som byttet modus så går samsvaret mellom register og undersøkelse opp. Odsraten er på rett under 3, og konfidensintervallet går ikke over 1. Blant dem som svarte sent i feltperioden er det en lavere sannsynlighet for å få samsvar mellom register og undersøkelse, men den effekten er relativt liten og konfidensintervallet går over 1.

Tabell 4.3 Samsvar mellom register og oppgitte valgdeltakelse i undersøkelsen blant dem som ikke stemte i henhold til register. Oddsratene og 95 % konfidensintervaller fra logistiske regresjoner

Effekt	Ods rate	Nedre 95% ki	Øvre 95% ki
Telefon (ref: web)	0,61	0,36	1,03
Modebytte 1 vs 0	2,57	1,28	5,16
Svarte sent i datafangsten	0,75	0,46	1,24
Utvalg1 (utvalg2 ref)	1,00	0,99	1,00
Stratum 6 ref			
Stratum 1	0,76	0,43	1,35
Stratum 2	1,05	0,52	2,11
Stratum 3	1,14	0,64	2,01
Stratum 4	0,92	0,50	1,69
Stratum 5	1,06	0,51	2,19
Mann (kvinne ref)	1,11	0,76	1,62
50-69 år ref			
Under 35 år	1,23	0,77	1,96
35-49 år	1,20	0,74	1,95
Over 69 år	0,52	0,26	1,02
Grunnskole (ref)			
Videregående	1,00	0,66	1,50
Universitet/Høyskole	1,63	0,97	2,74
Antall personer	864		

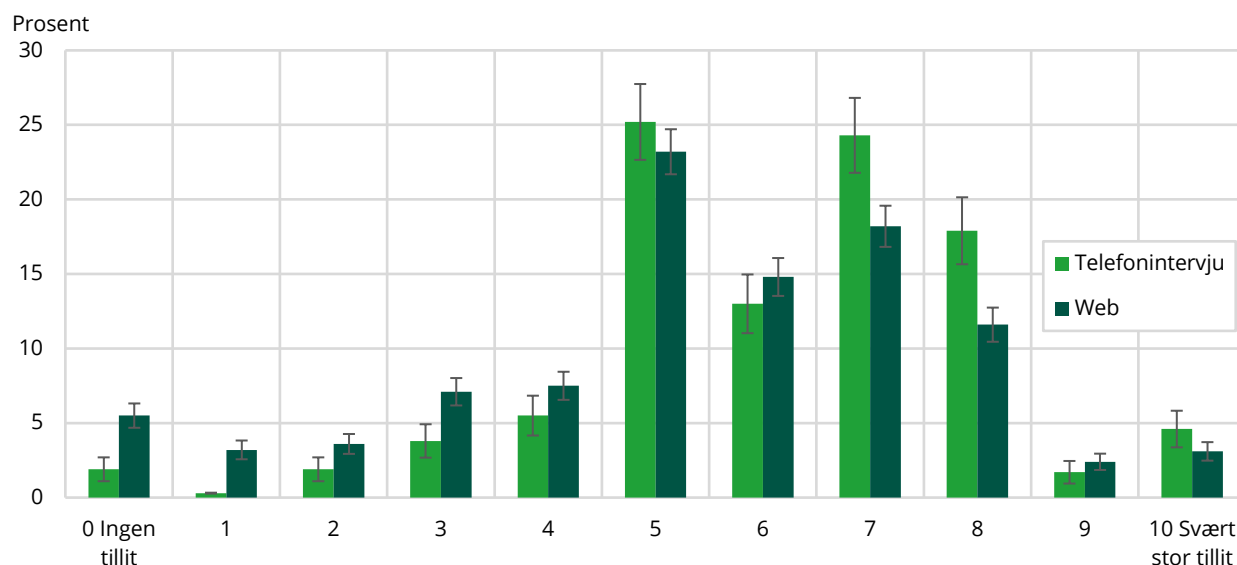
Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Det er et høyt samsvar mellom opplysningen i registeret og respondentenes svar på deltakelse i valget, også når vi tar hensyn til paradata og bakgrunnsvariabler. Det er et lite problem med overrapportering, men det gjelder både i web intervjuet og i telefonintervjuet. Når vi tar hensyn til paradata og bakgrunnsvariabler er det rundt 1 prosentpoeng høyere samsvar i web intervjuet sammenliknet med telefonintervjuet. Hvis vi konstruerer konfidensintervaller rundt estimatet så overlapper de hverandre ved 95 prosent sikkerhetsnivå men ikke ved 90 prosent sikkerhetsnivå. Det vil være relevant å studere dette nærmere ved å inkludere flere årganger og undersøkelser i analysen ved et senere tidspunkt. I analyser av dette fenomenet må man ta hensyn til at det er en seleksjonseffekt til stede.

4.3. De som svarer på telefon oppgir høyere tillit

Som tidligere nevnt er det for de fleste atferdsspørsmålene ikke så store forskjeller mellom telefonintervju og webintervju. Men noen spørsmål er det klare og signifikante forskjeller. Vi går ikke inn på alle enkeltspørsmålene i denne analysen, de fleste spørsmålene er fremstilt i vedleggene. I den videre analysen skal vi se på to typer spørsmål hvor det er klare forskjeller med hensyn til modus, tillit til offentlige institusjoner og aktører og spørsmål om tilknytning til landet Norge.

I spørsmålene om tillit til ulike offentlige institusjoner og aktører, oppgir de som har svart på telefon høyere tillit. Spørsmålet stilles på følgende måte: *Angi hvor stor tillit du har til følgende offentlige institusjoner og aktører på en skal fra 0 til 10, der 0 betyr «Ingen tillit» og 10 betyr «Svært stor tillit».* I denne analysen ser vi først og fremst på tillit til kommunestyret, resultatene er fremstilt i figur 4.6. De fleste svarer mellom 5 og 8 på denne skalaen. Andelen som svarer 0, 1, 2 og 3 er noe høyere blant dem som svarte på web. Men samlet sett er det 19 prosent blant dem som svarte på web som oppga verdien 3 eller lavere, til sammenlikning var det 8 prosent på telefon som svarte 4 eller lavere. Andelen som svarte kategoriene rundt midten, 4,5 eller 6, er 44 prosent blant dem som svarte på telefon og 46 prosent blant dem som svarte på web. Forskjellene i midtkategorien er altså ikke så store. Blant dem som svarer 6 eller høyere er det 49 prosent blant dem som svarte på telefonintervju mot 33 prosent blant dem som svarte på web. Det er altså en klar tendens til at dem som svarer på telefon i større grad uttrykker høyere tillit. Men de er spesielt verdene 7 og 8 hvor det er vesentlig forskjell.

Figur 4.6 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Kommunestyret Etter intervjumetode. Etter intervjumodus. Utvalg 1 og 2. (veid)

Feilfelt 95% konfidensintervall

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

I tabell 4.4 viser vi tre lineære regresjonsmodeller, en for tillit til kommunestyret, Stortinget og lokalpolitikere. Det er tatt hensyn til paradata og bakgrunnsvariabler. Vi ser for alle modellene at intervjumodus har relativt stor effekt på den oppgitte tilliten. Effekten av å ha foretatt intervjuet på telefon er høy for alle tre institusjoner/aktører. Det er bare variabelen stemt i valget som jevnt over har større effekt på tilliten. Vi ser at utdanningsnivå og kommunestørrelse også har effekt.

Tabell 4.4 Angi hvor stor tillit du har til følgende offentlige institusjoner og aktører på en skal fra 0 til 10, der 0 betyr «Ingen tillit» og 10 betyr «Svært stor tillit». Etter intervjumodus, paradata og bakgrunn kjennetegn. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (OLS)

	Kommunestyret	Pr> t	Stortinget	Pr> t	Lokalpolitikere	Pr> t
Konstant	4,46	0,00	4,76	0,00	4,14	0,00
Telefon (ref: web)	0,73	0,00	0,68	0,00	0,91	0,00
Ikke byttet mode ref						
Byttet til Telefon	-0,04	0,83	-0,31	0,11	-0,13	0,45
Byttet til web	-0,15	0,45	-0,07	0,74	-0,21	0,27
Svarte sent i datafangsten	-0,09	0,42	0,06	0,63	0,08	0,48
Utvalg1 (utvalg2 ref)	0,00	0,90	0,00	0,83	0,00	0,47
Stratum 6 ref						
Stratum 1	0,33	0,01	-1,02	0,00	0,47	0,00
Stratum 2	0,35	0,00	-0,58	0,00	0,55	0,00
Stratum 3	0,11	0,34	-0,45	0,00	0,36	0,00
Stratum 4	0,33	0,00	-0,40	0,00	0,37	0,00
Stratum 5	0,07	0,48	-0,15	0,15	0,11	0,25
Mann (kvinne ref)	-0,02	0,80	-0,03	0,66	-0,08	0,24
50-69 år ref						
Under 35 år	0,12	0,18	0,14	0,14	0,24	0,01
35-49 år	-0,09	0,27	-0,18	0,06	-0,10	0,23
Over 69 år	0,00	0,99	-0,05	0,69	0,01	0,96
Videregående (ref)						
Grunnskole	-0,19	0,06	-0,15	0,14	-0,10	0,30
Universitet/Høyskole	0,57	0,00	0,88	0,00	0,39	0,00
Stemte i valget (ikke stemt ref)	1,01	0,00	0,75	0,00	0,96	0,00
R2	0,08			0,09		0,08
Antall personer	3 956			3 956		3 956

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Regresjonsanalyse er en statistisk analysemetode for å beskrive sammenhengen mellom én eller flere uavhengige variabler og en avhengig variabel. Det gjøres ved å finne frem til en funksjon, en forenklet matematisk beskrivelse av den virkelige sammenhengen. Vi tilpasser modellen til data, gitt modellen så finner vi en løsning som fanger opp mest mulig av variasjonen i data. Funksjonen gjør det mulig å predikere verdien av den avhengige variabelen y når man kjenner verdiene for de aktuelle uavhengige variablene x_1, x_2 og så videre. Den mest vanlige formen for regresjonsanalyse er lineær regresjon, Ordinary Least Squares (OLS) – regresjon, hvor sammenhengen mellom uavhengig og avhengig variabel beskrives ved hjelp av en rett linje, og den avhengige variabelen er kontinuerlig. I vårt tilfelle er vi opptatt av effekten telefon versus web har på den avhengige variabelen tillit (0-10) når vi kontrollerer for flere uavhengige variabler.

De uavhengige variablene er omgjort til et sett med gjensidig utelukkende dummyvariabler (0,1), Konstantene i tabell 4.4 angir verdien for at modus=web samt alle de andre variablene når de er satt til 0 (referansekategori).

P -verdien ($Pr > |t|$) er et tall mellom 0 og 1, og måler sannsynligheten for at 0-hypotesen (at det ikke er en sammenheng mellom variablene) er «sann». En lav p -verdi peker i retning av at 0-hypotesen kan forkastes. P -verdien blir alltid lav hvis populasjonen eller utvalget en studerer er stort, mens et mindre utvalg gir en større p -verdi. En p -verdi måler imidlertid ikke størrelsen på effekten eller sier noe om hvor viktig et resultat er. I metodelitteraturen advares det derfor mot å legge for mye vekt på p -verdier eller om noe er «statistisk signifikant» (se Wasserstein og Lazer 2016).

Hvilken betydning har dette for analysene?

Det er altså sannsynlig at telefonintervju i seg selv fører til at folk i større grad oppgir høyere tillit. Men hvilken effekt har det på analysene? I tabell 4.5 viser vi forskjellene etter lav, middels og høy tillit til kommunestyret. Her har vi slått sammen de nederste kategoriene 0 - 3 til lav tillit, 4 - 6 til middels tillit og 7 - 10 til høy tillit. Estimaten er veid etter trekkssannsynlighet og responssannsynlighet (bakgrunnsvariabler). I alt er det 9 prosent som oppgir lav tillit i telefonintervjuet, 43 prosent oppgir middels tillit og 48 prosent oppgir høy tillit. Tilsvarende tall for webintervju er 20 (lav), 45 (middels) og 35 (høy). En av variablene som har sterkest sammenheng mellom tillitsnivå er deltakelse i valget. Blant dem som stemte i valget er andelen med høy tillit 52 prosent blant dem som svarte på telefon, mens andelen er 39 prosent blant dem som ikke svarte. Tilsvarende tall for dem som svarte på web er henholdsvis 41 prosent blant dem som stemte og 24 prosent blant dem som ikke stemte. Forskjellen er altså 13 og 17 prosentpoeng for henholdsvis telefon og web. Forskjellen er imidlertid større blant dem som oppgir å ha lav tillit. Andelen som har lav tillit er 7 prosentpoeng lavere blant dem som stemte i valget for dem som svarte på telefon. Tilsvarende er den 17 prosentpoeng lavere blant dem som stemte i valget for dem som svarte på web. Det er åpenbart forskjeller på nivåene med hensyn til tillit avhengig av modus, men det er også til dels betydelige forskjeller i sammenhenger mellom variabler. Hvor alvorlig dette er for analysene vil avhenge av hvor nøyaktig man ønsker å være og hvilke variabler en ønsker å studere.

Tabell 4.5 Lav, middels eller høy tillit til kommunestyret. Etter intervjumodus og kjønn, aldersgrupper, utdanningsnivå og stemt i valget. Utvalg1 og 2. (veid)

	Tlf				Web			
	Lav tillit	Middels tillit	Høy tillit	n	Lav tillit	Middels tillit	Høy tillit	n
I alt	9	43	48	1121	20	45	35	2 835
Kjønn								
Menn	13	40	47	611	22	42	36	1 433
Kvinner	4	47	48	510	17	48	35	1 402
Aldersgruppe								
18-34	7	40	54	274	21	44	35	672
35-49	11	39	50	254	23	43	34	709
50-69	10	46	44	412	16	48	36	1 105
70 eller eldre	3	60	38	131	21	42	37	282
Utdanningsnivå								
Grunnskole	8	49	43	247	25	45	29	469
Videregående	14	46	41	471	22	47	31	1 119
Universitet- og høyskole	5	36	58	403	13	43	44	1 247
Stemte								
Stemte ikke	14	47	39	251	31	45	24	457
Stemte	7	41	52	870	14	45	41	2378

Lav tillit: 0-3. Middels: 4-6. Høy: 7-10

Veid etter trekk sannsynlighet og bakgrunnsvariabler

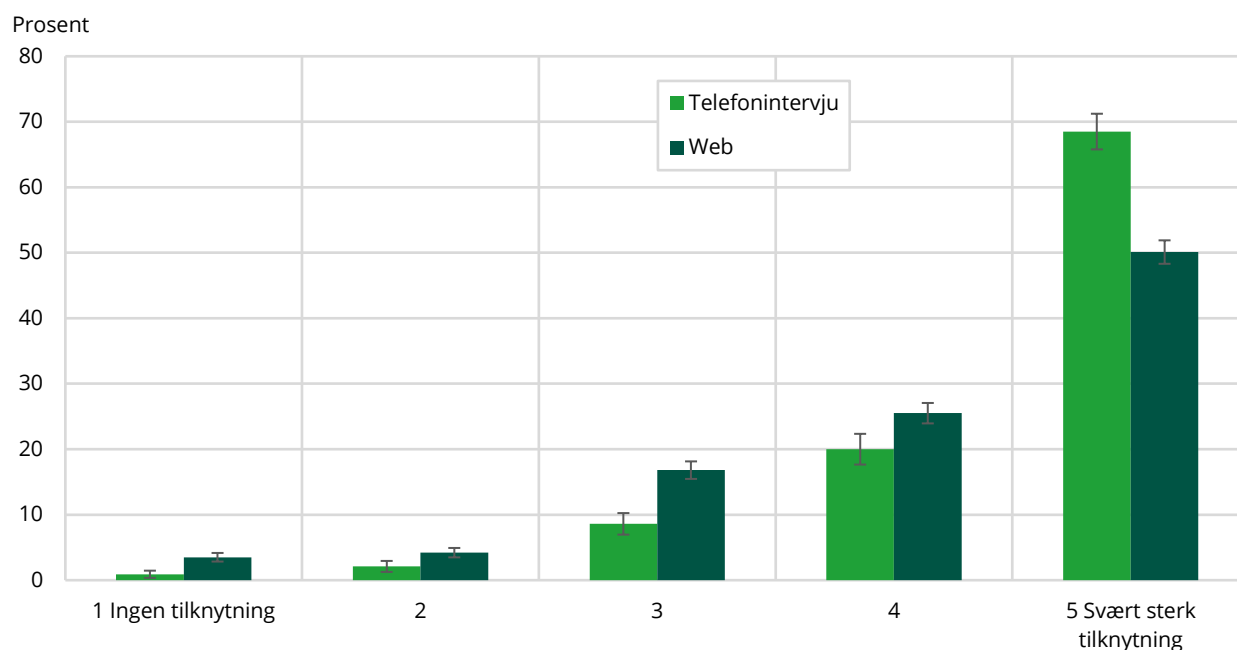
Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

4.4. Sosialt ønskelige svar eller «siste kategori effekt»?

En av de største forskjellene vi observerte var i et spørsmål om hvor stor tilknytning en følte til Norge. Spørsmålet ble stilt på følgende måte: «Folk kan oppleve ulike grader av tilknytning til forskjellige geografiske områder. Hvor vil du plassere deg selv hvor 1 står for «ingen tilknytning» og 5 står for «svært sterk tilknytning» til Norge som helhet». Andelen som svarte svært sterk tilknytning er vesentlig høyere i telefonintervjuet, rundt 18 prosentpoeng høyere. Denne forskjellen holder seg på omtrent samme nivå selv da vi kontrollerer for relevante bakgrunnsvariabler. Denne forskjellen må vi kunne karakterisere som både vesentlig og signifikant. Men svarmønsteret likner hverandre i de to modusene. Det er færrest som har valgt de to nederste alternativene ingen tilknytning 1 eller 2. Svært sterk tilknytning (5) er det alternativet flest har svart, med 4 som det nest vanligste. Det er midtkategorien 3 og den siste kategorien 5 hvor det er størst forskjell. Det er altså ikke sånn at det er klare forskjellige svarmønstre i de to modusene. Det er snakk om nivåforskjeller. I dette spørsmålet om tilhørighet til Norge er det ikke gitt hva som er det korrekte bildet. Men det er grunn til å tro at telefonintervju er mer utsatt for sosialt ønskelige svar, sammenliknet med webintervju. Som tidligere nevnt kan det også være tilfelle at respondenter ubevist velger det siste alternativet, hvis de leter etter en måte å besvare spørsmålet uten å utføre den tilstrekkelige kognitive byrden det er å besvare spørsmålet.

Figur 4.7 Folk kan oppleve ulike grader av tilknytning til forskjellige geografiske områder. Hvor vil du plassere deg selv hvor 1 står for «ingen tilknytning» og 5 står for «svært sterk tilknytning» til Norge som helhet. Etter intervjumodus. Utvalg1 og 2. (veid)

Feilfelt 95% konfidensintervall

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

I figur 4.7 tar vi hensyn til sammensetningen av utvalgene påvirker forskjellene i svarene. Det gjør vi ved å veie etter treksannsynlighet og frafallssannsynlighet. I regresjonsmodellene i tabell 4.6 tar vi også hensyn til paradata og bakgrunnsvariabler. I modell 1 tester vi bare sammenhengen mellom intervjumodus og svar i utvalg2 ved en enkel linear regresjonsmodell. I modell 2 tar vi hensyn til paradata og bakgrunnsvariabler, effekten av å svare på telefon blir litt mindre, fra 0,40 til 0,36. I modell 3 tar vi med også med utvalg1. Vi ser at forskjellene i svarmodus holder seg konstant høye. Faktisk er modus den variabelen med sterkeste effekt, sterkere enn for eksempel utdanningsnivå og hvorvidt man stemte i valget. Det må nevnes at i seg selv så forklarer ikke disse modellene særlig mye av variansen (variasjonen), det vil si det er andre variabler enn dem som er med i modellene som bør brukes hvis vi er ute etter å forklare hva som skyldes at noen har høy eller lav tilknytning til Norge.

Men hva skyldes disse forskjellene? På bakgrunn av figur 4.7 og tabell 4.6 er det lite som tyder på at disse forskjellene skyldes tilfeldigheter. Selv om vi kontrollerer for enkelte bakgrunnsvariabler kan vi ikke utelukke at det kan skyldes en form for seleksjonseffekt. Ikke alle seleksjonseffekter kan tilbakeføres til bakgrunnsvariabler som utdanning, alder, kjønn osv. Hvis frafallsmekanismen er 'Not Missing at random' og forskjellig i webintervjuet og telefonintervjuet kan det føre til at vi ikke har kontroll over skjevheten. I en sånn situasjon er det svært vanskelig å verifisere at disse forskjellene utelukkende skyldes moduseffekter. Men på den annen side kan vi si at «mistanken» mot moduseffekter er styrket siden vi ikke greier å vekke bort effekten ved hjelp av bakgrunnsvariabler og paradata. I analyser av moduseffekter er det gjerne to «usually suspects» vi tyr til. Tendens til å svare «sosialt ønskelig» og at respondenter tar «snarveier» (satisficing på engelsk). «Satisficing» er et fancy ord for at folk ikke legger like mye innsats i å svare på undersøkelsen som de burde. På norsk mangler vi et godt ord, så satisficing benyttes av mange. Her benytter vi snarveier og satisficing litt om hverandre. I telefonintervju er det vist tidligere at det kan være en tendens til at respondentene velger den siste kategorien de hører. En «siste kategori effekt» eller «recency» effekt på engelsk. Når en hører et spørsmål opplest, er det en tendens til at flere velger det siste en hører versus det tidligere nevnte. Siden det er forskjell på det vi hører og det vi leser er dette et større problem i

telefonintervju sammenliknet med webintervju. Den andre effekten som muligens trekker i samme retning, med hensyn til dette spørsmålet, er tendensen til å svare sosialt ønskelig. Siden det er en intervjuer til stede så er det sannsynlig at den effekten er større i telefonintervju. Det er ikke gitt at dette spørsmålet, om tilknytning til Norge, vil være påvirket av fenomenet sosialt ønskelige svar. Men siden de fleste svarer svært sterk tilknytning (5) eller det nærmeste alternativet (4) kan vi spekulere i det. Det er stilt flere spørsmål om tilhørighet, blant annet tilhørighet til kommunen der du bor eller bygda eller bydelen der du bor. Resultatene viser det samme som i spørsmålet om Norge. Det er signifikant flere som oppgir at de har sterkt tilknytning i telefonintervjuet sammenliknet med web intervjuet. I studier av sosialt ønskelige svar er det pekt på at identitet og symbolisme spiller inn (Brenner 2021). Det er ikke kun snakk om sosialt ønskelige svar i forbindelse med «sensitive» spørsmål som ulovlige aktiviteter eller aktiviteter hvor det er sterke og utrykte normer for hva som er rett eller galt. Å oppgi at en føler sterkt tilknytning kan derfor føles mer riktig når det er noe tilstede versus når man fyller ut uten at noen andre ser hva en fyller ut. En tredje mulig forklaring er at når vi leser disse svaralternativene og resonerer når vi ser dem så gir det bedre tid til å velge det en synes versus i et telefonintervju. Det vil i så fall bety at svarene som fremkommer i webintervjuet er av høyere kvalitet sammenliknet med telefonintervjuet.

Tabell 4.6 Folk kan oppleve ulike grader av tilknytning til forskjellige geografiske områder. Hvor vil du plassere deg selv hvor 1 står for «ingen tilknytning» og 5 står for «svært sterk tilknytning» til Norge som helhet. Etter intervjumodus, paradata og bakgrunn kjennetegn. Modell 1 og 2 kun utvalg2. Modell 3 utvalg1 og utvalg2, paradata, stratum og bakgrunnsvariabler. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (OLS)

	Modell 1	Pr> t	Modell 2	Pr> t	Modell 3	Pr> t
Konstant	4,11	0,00	4,19	0,00	4,07	0,00
Telefon (ref: web)	0,40	0,00	0,36	0,00	0,36	0,00
Ikke byttet mode ref						
Byttet til Telefon			0,04	0,68	0,05	0,58
Byttet til web			-0,26	0,01	-0,23	0,02
Svarte sent i datafangsten			-0,04	0,62	-0,04	0,53
Mann (kvinne ref)			-0,06	0,15	-0,09	0,01
50-69 år ref						
Under 35 år			-0,18	0,00	-0,15	0,00
35-49 år			-0,11	0,05	-0,17	0,00
Over 69 år			0,06	0,36	0,10	0,04
Videregående (ref)						
Grunnskole			-0,07	0,22	-0,11	0,02
Universitet/Høyskole			0,02	0,61	0,05	0,16
Stemte i valget (ikke stemt ref)			0,09	0,11	0,21	0,00
Utvalg1 (utvalg2 ref)					0,00	0,18
Stratum 6 ref						
Stratum 1					-0,05	0,42
Stratum 2					0,05	0,43
Stratum 3					0,06	0,27
Stratum 4					0,06	0,25
Stratum 5					0,07	0,15
R2	0,04		0,06		0,05	
Antall personer	1 999		1 999		3 773	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Mindre variasjon i svarene i telefonintervjuet

I tabell 4.7 har vi gjort om svarskalaen til spørsmålet om tilknytning til Norge fra 5 til 3 alternativer. 1 – 2 er slått sammen til lav tilknytning, 3 er middels, mens 4 – 5 er slått sammen til høy tilknytning. Utfra tabell 4.7 ser vi at det er mindre variasjon i svarene når vi sammenlikner tilknytning mellom gruppene i tabellen. For eksempel er andelen som oppgir å ha høy tilknytning 2 prosentpoeng

høyere for kvinnene sammenliknet med menn i telefonintervjuet. Tilsvarende for webintervjuet er 4 prosentpoeng høyere for kvinnene. I telefonintervjuet er andelen som oppgir høy tilknytning 6 prosentpoeng høyere blant dem som stemte, mens det blant dem som svarte på web er andelen 17 prosentpoeng høyere. Ser vi på utdanningsnivå er det liten variasjon med hensyn til høy tilknytning i telefonintervjuet, 87 prosent for dem med grunnskole, 89 prosent for dem med videregående skole og 86 prosent for dem med universitet og høyskole. Forskjellene i disse estimatene er ikke signifikante og gir inntrykk av at det ikke er en sammenheng mellom utdanningsnivå og tilknytning til Norge. Ser vi derimot på dem som har svart på webintervjuet blir bildet annerledes. Her ser det ut som det er en sammenheng mellom utdanningsnivå og sannsynligheten for å oppgi høy tilknytning til Norge. 64 prosent med grunnskole, 76 prosent blant dem videregående og 81 prosent blant dem med universitet og høyskole.

Tabell 4.7 Lav, middels eller høy grad av tilknytning til Norge. Etter intervjumodus og kjønn, aldersgrupper, utdanningsnivå og stemt i valget. Utvalg1 og 2. (veid).

	Tlf				Web			
	Lav tilknytning	Middels tilknytning	Høy tilknytning	n	Lav tilknytning	Middels tilknytning	Høy tilknytning	n
I alt	4	9	87	1 120	8	17	75	2 653
Kjønn								
Menn	3	10	86	605	8	19	72	1 349
Kvinner	4	8	88	515	7	15	78	1 304
Aldersgruppe								
18-34	6	9	85	276	12	19	70	515
35-49	4	11	85	253	7	22	71	660
50-69	2	6	92	409	7	15	78	1 044
70 eller eldre	2	18	80	131	5	10	85	272
Utdanningsnivå								
Grunnskole	7	6	87	245	12	24	64	419
Videregående	2	9	89	470	8	16	76	1053
Universitet- og høyskole	2	12	86	405	5	14	81	1 181
Stemte								
Stemte ikke	5	12	83	251	13	24	63	412
Stemte	3	8	89	869	6	14	80	2 241

Lav tilknytning: 1-2. Middels: 3. Høy: 4-5

Veid etter treksannsynlighet og bakgrunnsvariabler

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

5. Utvalgte tabeller fra metodeeksperimentet

Tabell 5.1 Hvor interessert er du i politikk generelt? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært interessert	Ganske interessert	Lite interessert	Helt uinteressert	Antall personer
Telefonintervju	100	10.5	54.3	30.2	5.0	1160
Web	100	9.1	48.0	37.3	5.6	1021
Vektet						
Telefonintervju	100	9.5	48,2	34,8	7,5	1160
Web	100	11,7	46,3	35,0	7,0	3200

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.2 Hvor interessert er du i kommunepolitikk? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært interessert	Ganske interessert	Lite interessert	Helt uinteressert	Antall personer
Telefonintervju	100.0	15.1	52.4	28.3	4.2	1159
Web	100.0	10.2	50.2	32.8	6.8	1017
Vektet						
Telefonintervju	100.0	11.6	47.2	33.9	7.3	1159
Web	100.0	9.3	47.5	34.8	8.5	3200

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.3 Hvor interessert er du i fylkespolitikk? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært interessert	Ganske interessert	Lite interessert	Helt uinteressert	Antall personer
Telefonintervju	100.0	3.6	29.9	55.0	11.4	1156
Web	100.0	3.1	30.7	55.3	11.0	1014
Vektet						
Telefonintervju	100.0	3.5	25.6	56.3	14.6	1156
Web	100.0	4.0	29.0	55.9	11.0	3200

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.4 Hvor interessert er du i rikspolitikk? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært interessert	Ganske interessert	Lite interessert	Helt uinteressert	Antall personer
Telefonintervju	100.0	17.9	49.6	26.7	5.8	1157
Web	100.0	15.8	47.6	31.6	5.0	1015
Vektet						
Telefonintervju	100.0	17.2	46.4	28.1	8.3	1157
Web	100.0	19.8	44.6	28.7	6.9	3200

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.5 Stemte du ved kommunevalget i år? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	80.2	19.8	1159
Web	100.0	81.3	18.7	1013
Vektet				
Telefonintervju	100.0	66.5	33.5	1159
Web	100.0	70.6	29.5	3200

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.6 På hvilken måte stemte du? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Forhåndsstemte	Stemte på valgdagen	Antall personer
Telefonintervju	100.0	31.5	68.5	930
Web	100.0	33.9	66.1	822
Vektet				
Telefonintervju	100.0	31.1	68.9	930
Web	100.0	37.5	62.5	2670

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.7 Når bestemte du deg for å stemme på det partiet eller den listen du valgte? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Lenge før valgkampen			På valgdagen	Antall personer
		begynte	Under valgkampen	Like før valgdagen		
Telefonintervju	100.0	60.0	17.1	15.0	8.0	929
Web	100.0	52.1	23.4	17.3	7.3	822
Vektet						
Telefonintervju	100.0	58.8	16.3	16.2	8.7	929
Web	100.0	51.3	21.7	19.5	7.4	2670

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.8 Hvilket parti eller liste stemte du på? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Rødt	Sosialistisk Arbeider-	Senter-	Miljøpartiet	Kristelig	Fremskritt			Anten	Antall personer	
			Venstre-parti (SV)	partiet (Ap)	de Grønne (MDG)	Folkeparti (KrF)	Venstre	Høyre	spartiet (Frp)			
Telefonintervju	100.0	3.7	6.1	26.6	20.7	5.0	3.9	3.1	19.1	6.1	5.6	816
Web	100.0	3.8	7.7	25.8	22.8	5.8	4.4	2.7	15.5	6.2	5.4	729
Vektet												
Telefonintervju	100.0	3.7	6.5	25.8	17.1	6.3	3.9	3.2	20.0	7.7	5.9	816
Web	100.0	4.9	8.0	23.0	13.0	8.7	3.7	4.5	20.0	7.8	6.6	2410

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.9 Ga du personstemme til en eller flere kandidater på listen som du stemte på ved kommunevalget? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	48.1	52.0	922
Web	100.0	45.8	54.2	816
Vektet				
Telefonintervju	100.0	44.1	55.9	922
Web	100.0	42.5	57.5	2640

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.10 Førte du opp kandidater fra andre partiers lister (slengerstemmer)? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	14.0	86.0	928
Web	100.0	12.0	88.0	817
Vektet				
Telefonintervju	100.0	11.4	88.6	928
Web	100.0	11.1	88.9	2640

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.11 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens standpunkt i viktige spørsmål Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	49.6	33.0	17.5	464
Web	100.0	36.8	47.7	15.5	394
Vektet					
Telefonintervju	100.0	50.1	33.7	16.2	464
Web	100.0	40.2	43.1	16.8	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.12 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens politiske erfaring Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	36.2	32.3	31.5	464
Web	100.0	25.2	50.9	23.9	393
Vektet					
Telefonintervju	100.0	35.1	32.4	32.6	464
Web	100.0	26.3	48.6	25.1	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.13 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens tilknytning til en bestemt del av kommunen Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	34.1	19.7	46.2	463
Web	100.0	30.2	32.7	37.1	394
Vektet					
Telefonintervju	100.0	35.1	32.4	32.6	463
Web	100.0	26.3	48.6	25.1	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.14 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens kjønn Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	8.0	7.3	84.7	464
Web	100.0	5.8	17.0	77.2	394
Vektet					
Telefonintervju	100.0	7.3	6.5	86.3	464
Web	100.0	8.2	13.6	78.2	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.15 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens alder Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	8.0	20.5	71.6	464
Web	100.0	7.9	24.9	67.3	394
Vektet					
Telefonintervju	100.0	8.1	18.8	73.2	464
Web	100.0	9.0	27.1	63.9	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.16 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens etniske bakgrunn Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	5.4	6.7	87.9	464
Web	100.0	5.6	10.4	84.0	394
Vektet					
Telefonintervju	100.0	4.8	7.8	87.5	464
Web	100.0	6.7	10.8	82.5	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.17 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens opptreden i mediene Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	24.1	30.8	45.1	461
Web	100.0	15.5	42.5	42.0	393
Vektet					
Telefonintervju	100.0	24.5	31.5	44.0	461
Web	100.0	17.2	43.4	39.4	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.18 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Personlig kjennskap til kandidaten Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	34.9	31.5	33.6	464
Web	100.0	34.4	37.2	28.5	393
Vektet					
Telefonintervju	100.0	32.5	28.8	38.7	464
Web	100.0	30.7	31.5	37.7	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.19 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidaten er aktiv i det lokale foreningslivet Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	33.2	33.6	33.2	455
Web	100.0	18.4	45.4	36.2	392
Vektet					
Telefonintervju	100.0	32.3	32.3	35.4	455
Web	100.0	20.1	37.5	42.4	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.20 Spilte hvilken rolle til gitt personstemme: Kandidatens yrkesbakgrunn Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Spilte en stor rolle	Spilte en viss rolle	Spilte ingen rolle	Antall personer
Telefonintervju	100.0	14.3	23.3	62.4	463
Web	100.0	11.5	32.6	56.0	393
Vektet					
Telefonintervju	100.0	13.2	25.3	61.5	463
Web	100.0	11.1	29.1	59.9	1260

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.21 Hva hadde størst betydning for ditt valg av parti eller liste til kommunevalget? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Lokale saker	Personer på listen	Rikspolitiske saker	Allmenn tillit til partiet	Antall personer
Telefonintervju	100.0	45.5	11.2	10.4	32.9	918
Web	100.0	47.5	13.1	14.7	24.6	808
Vektet						
Telefonintervju	100.0	46.2	8.2	11.7	33.9	918
Web	100.0	47.2	8.1	17.6	27.2	2640

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.22 Hvor viktig for stemmegivning ved kommunevalget: Bompenger Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	12.2	15.4	21.0	51.4	926
Web	100.0	13.0	18.0	29.2	39.8	807
Vektet						
Telefonintervju	100.0	16.3	16.8	21.7	45.2	926
Web	100.0	15.8	21.3	29.9	33.0	2640

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.23 Hvor viktig for stemmegivning ved kommunevalget: Kommunesammenslåing Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	22.7	21.2	21.5	34.7	926
Web	100.0	19.1	30.9	29.3	20.7	806
Vektet						
Telefonintervju	100.0	20.5	20.0	23.2	36.3	926
Web	100.0	13.5	26.3	34.3	26.0	2640

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.24 Hvor viktig for stemmegivning ved kommunevalget: Sammenslåing av fylkeskommuner Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	16.3	18.7	26.9	38.0	918
Web	100.0	13.1	25.5	35.5	25.9	803
Vektet						
Telefonintervju	100.0	15.2	19.0	26.5	39.4	918
Web	100.0	12.3	23.5	37.3	26.9	2640

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.25 Hvor viktig for stemmegivning ved kommunevalget: Miljø og klima Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	31.5	41.5	15.5	11.4	927
Web	100.0	27.8	43.5	20.7	8.1	803
Vektet						
Telefonintervju	100.0	31.4	42.2	15.6	10.7	927
Web	100.0	30.7	43.5	20.1	5.7	2610

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.26 Forskjellene mellom partiene er for små Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	9.6	17.8	20.6	52.1	219
Web	100.0	8.7	26.8	33.3	31.2	183
Vektet						
Telefonintervju	100.0	7.6	17.0	20.8	54.7	219
Web	100.0	11.7	26.9	31.3	30.2	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.27 Det er ingen viktige lokale saker jeg brenner for Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	17.9	17.0	19.3	45.7	223
Web	100.0	8.7	28.4	36.6	26.2	183
Vektet						
Telefonintervju	100.0	16.2	15.5	17.4	50.9	219
Web	100.0	11.3	27.5	33.0	28.2	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.28 Jeg kjenner for lite til hva partiene står for Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	25.5	21.4	14.3	38.8	224
Web	100.0	18.6	33.3	24.0	24.0	183
Vektet						
Telefonintervju	100.0	25.8	22.0	12.1	40.2	224
Web	100.0	17.7	33.7	22.8	25.7	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.29 Jeg mangler tillit til lokalpolitikere her i kommunen Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	15.8	17.6	14.9	51.8	222
Web	100.0	15.9	25.7	29.5	29.0	183
Vektet						
Telefonintervju	100.0	16.6	15.5	13.9	54.0	222
Web	100.0	17.3	24.1	27.1	31.5	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.30 Jeg hadde ikke tid og anledning Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	38.4	10.7	12.5	38.4	224
Web	100.0	33.0	17.6	23.1	26.4	182
Vektet						
Telefonintervju	100.0	38.1	10.3	12.6	39.1	224
Web	100.0	34.0	19.8	19.1	27.2	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.31 Jeg er fornøyd med tingene slik de er Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	16.5	28.6	14.7	40.2	224
Web	100.0	7.5	33.3	33.3	25.8	186
Vektet						
Telefonintervju	100.0	14.0	27.5	14.3	44.2	224
Web	100.0	8.9	32.3	28.6	30.2	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.32 Ute av kommunen eller borte fra hjemmet Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	31.4	7.6	4.9	56.1	223
Web	100.0	31.2	14.8	20.2	33.9	183
Vektet						
Telefonintervju	100.0	29.8	7.0	4.0	59.3	223
Web	100.0	28.4	14.3	19.5	37.9	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.33 Sykdom eller uførhet (egen eller i familien) Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	9.8	6.3	4.5	79.5	224
Web	100.0	14.1	13.6	13.0	59.2	184
Vektet						
Telefonintervju	100.0	10.1	4.9	2.8	82.2	224
Web	100.0	17.0	12.4	14.1	56.5	490

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.34 Stemte du ved valget av bydelsutvalg i år? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	65.8	34.2	76
Web	100.0	63.8	36.2	58
Vektet				
Telefonintervju	100.0	50.7	49.3	76
Web	100.0	56.5	43.5	365

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.35 Stemte du ved fylkestingsvalget i år? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	68.5	31.5	1077
Web	100.0	73.0	27.1	928
Vektet				
Telefonintervju	100.0	53.9	46.1	1077
Web	100.0	64.6	35.4	2730

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.36 Hvilket 5parti eller liste stemte du på? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Sosialistisk		Arbeider-	Senter-	Miljø-	partiet de	Kristelig	Folke-	Frem-	skritts-	Liste mot			Antall
		Venstre-	partiet (SV)									partiet (Ap)	partiet (Sp)	Grønne	
Telefonintervju	100.0	3.1	5.4	24.9	23.8	4.8	4.4	3.6	18.5	7.0	0.2	1.3	3.1	686	
Web	100.0	3.4	7.0	26.7	23.5	5.4	4.2	1.9	14.4	8.2	0.2	2.6	2.7	626	
Vektet															
Telefonintervju	100.0	2.9	5.7	24.2	19.9	5.9	4.5	4.0	19.5	7.8	0.1	1.8	3.7	686	
Web	100.0	3.5	7.2	25.3	15.5	7.2	4.2	3.6	19.6	8.9	0.2	2.3	2.6	2090	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.37 Hva hadde størst betydning for ditt valg av parti/liste til fylkestingsvalget? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Fylkeskommunale saker	Personer på listen	Rikspolitiske saker	Allmenn tillit til partiet	Antall personer
Telefonintervju	100.0	18.3	13.8	18.6	49.2	725
Web	100.0	27.2	14.5	19.5	38.9	663
Vektet						
Telefonintervju	100.0	19.6	11.8	20.7	47.9	725
Web	100.0	25.3	12.5	20.6	41.6	2080

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.38 Stemte du ved kommunevalget i 2015? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Hadde ikke stemmerett	Antall personer
Telefonintervju	100.0	87.7	11.4	0.9	1027
Web	100.0	84.8	13.6	1.6	873
Vektet					
Telefonintervju	100.0	82.9	15.2	1.9	1027
Web	100.0	81.3	16.5	2.1	2780

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.39 Hvilket parti stemte du på? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Sosialistisk Venstreparti (SV)			Arbeiderpartiet (Ap)		Senterpartiet (Sp)	Miljøpartiet de Grønne (MDG)	Kristelig Folkeparti (KrF)	Venstre	Høyre	Fremskrittspartiet (Frp)	Fellesliste	Anne liste	Antall personer
		Rødt													
Telefonintervju	100.0	1.9	5.4	29.6	15.8	2.6	4.5	4.4	22.4	10.0	0.5	3.1	781		
Web	100.0	1.7	7.2	29.9	16.8	3.8	5.5	5.6	19.5	8.5	0.5	1.1	656		
Vektet															
Telefonintervju	100.0	1.9	4.7	31.6	11.4	2.5	4.0	4.2	24.7	11.3	0.4	3.4	781		
Web	100.0	2.8	6.9	29.9	7.9	4.2	4.9	5.2	25.3	11.1	0.4	1.3	2400		

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.40 Hvilket parti ville du ha stemt på hvis valget i høst var et stortingsvalg? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Rødt	Sosialistisk Venstreparti (SV)		Arbeiderpartiet (Ap)		Senterpartiet (Sp)	Miljøpartiet de Grønne (MDG)	Kristelig Folkeparti (KrF)	Venstre	Høyre	Fremskrittspartiet (Frp)	Fellesliste	Annen liste	Liste mot bom-penger	Ville ikke ha stemt	Antall personer
Telefonintervju	100.0	2.6	7.3	22.9	22.6	5.2	3.2	2.6	18.8	7.9	0.0	0.2	1.3	5.4	974		
Web	100.0	4.9	6.2	24.0	23.3	7.3	2.8	2.3	16.6	7.2	0.2	2.1	1.3	1.9	825		
Vektet																	
Telefonintervju	100.0	2.7	6.5	23.5	18.1	5.5	3.0	2.4	19.8	8.1	0.0	0.2	1.4	8.8	974		
Web	100.0	5.3	8.2	23.3	13.2	7.9	3.3	2.4	20.9	9.0	0.3	2.6	1.1	2.6	3060		

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.41 Har du hatt kommunalt verv i din nåværende bostedskommune i løpet av de siste fire årene? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	7.5	92.5	1152
Web	100.0	12.0	88.0	978
Vektet				
Telefonintervju	100.0	5.9	94.1	1152
Web	100.0	8.7	91.4	3052

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.42 Kunne du tenke deg å ta på deg slike verv dersom du ble spurt om det? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	21.1	78.9	1042
Web	100.0	17.7	82.3	852
Vektet				
Telefonintervju	100.0	19.9	80.1	1042
Web	100.0	18.6	81.4	3052

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.43 Er du medlem av et politisk parti? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	11.6	88.4	1153
Web	100.0	11.0	89.0	978
Vektet				
Telefonintervju	100.0	9.6	90.4	1153
Web	100.0	7.3	92.7	3052

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.44 Kunne du tenke deg å bli medlem av et politisk parti? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	20.9	79.1	994
Web	100.0	13.5	86.5	865
Vektet				
Telefonintervju	100.0	18.5	81.5	994
Web	100.0	15.4	84.6	3052

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.45 Har du i løpet av de siste 12 måneder gjort frivillig innsats for organisasjoner/foreninger? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	50.6	49.4	1154
Web	100.0	43.8	56.2	977
Vektet				
Telefonintervju	100.0	44.5	55.5	1154
Web	100.0	40.6	59.4	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.46 Har noen gang: Skrevet under på opprop eller underskriftskampanje Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	30.7	69.3	1142
Web	100.0	31.1	68.9	975
Vektet				
Telefonintervju	100.0	28.4	71.6	1154
Web	100.0	30.0	70.0	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.47 Har noen gang: Deltatt i aksjon, protestmøte, demonstrasjon Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	12.0	88.0	1153
Web	100.0	12.8	87.2	974
Vektet				
Telefonintervju	100.0	11.1	89.0	1153
Web	100.0	14.1	86.0	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.48 Har noen gang: Tatt saken opp i parti, fagforening, eller annen organisasjon Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	14.4	85.6	1152
Web	100.0	12.9	87.1	974
Vektet				
Telefonintervju	100.0	11.7	88.4	1152
Web	100.0	11.0	89.0	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.49 Har noen gang: Henvendt deg til kommuneadministrasjonen Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	22.3	77.7	1154
Web	100.0	18.8	81.2	972
Vektet				
Telefonintervju	100.0	19.1	81.0	1154
Web	100.0	15.3	84.7	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.50 Har noen gang: Tatt kontakt med en lokal politiker Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	26.2	73.8	1153
Web	100.0	21.2	78.8	971
Vektet				
Telefonintervju	100.0	20.4	79.6	1153
Web	100.0	15.1	84.9	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.51 Har noen gang: Skrevet i avisen, tatt kontakt med eller opptrådt i lokale medier Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	8.9	91.2	1153
Web	100.0	8.3	91.7	971
Vektet				
Telefonintervju	100.0	6.9	93.1	1153
Web	100.0	7.5	92.5	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.52 Har noen gang: Diskutert en lokalpolitisk sak i sosiale medier Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	18.8	81.2	1151
Web	100.0	12.9	87.1	971
Vektet				
Telefonintervju	100.0	18.1	81.9	1151
Web	100.0	14.0	86.1	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.53 Hvor stor betydning har det hvilket parti, som har flertall i kommunestyret Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Stor betydning	Viss betydning	Liten eller ingen betydning	Antall personer
Telefonintervju	100.0	33.7	42.2	24.1	1144
Web	100.0	29.0	51.0	20.0	969
Vektet					
Telefonintervju	100.0	31.1	40.3	28.6	1144
Web	100.0	29.1	49.8	21.2	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.54 Hvor stor betydning vil resultatet av kommunevalget i høst få for hva som vil skje i kommunen i de kommende fire år Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Stor betydning	Viss betydning	Liten eller ingen betydning	Antall personer
Telefonintervju	100.0	31.0	43.8	25.2	1115
Web	100.0	32.4	48.1	19.4	968
Vektet					
Telefonintervju	100.0	30.4	41.0	28.7	1115
Web	100.0	31.7	48.3	20.0	3050

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.55 Var det mest lokale saker eller rikspolitiske saker som preget valgkampen i din kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	For det meste lokale saker	For det meste rikspolitiske saker	Blanding av lokale og rikspolitiske saker	Antall personer
Telefonintervju	100.0	57.6	13.1	29.3	1024
Web	100.0	53.7	14.2	32.2	930
Vektet					
Telefonintervju	100.0	55.1	13.0	31.8	1024
Web	100.0	46.0	14.9	39.1	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.56 Hvor stor forskjell synes du det er mellom partiene i din kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Meget store	Ganske store	Ikke særlig store	Meget små	Antall personer
Telefonintervju	100.0	6.3	36.5	48.8	8.5	1056
Web	100.0	5.0	40.5	48.0	6.6	944
Vektet						
Telefonintervju	100.0	6.4	36.5	48.0	9.1	1056
Web	100.0	7.5	42.8	42.9	6.7	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.57 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: NRK TV, Distriktssendinger Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger		Noen av dagene		Ingen av dagene	Antall personer
		om dagen	Hver dag	En av dagene	dagene		
Telefonintervju	100.0	7.0	25.6	25.7	8.3	33.3	1139
Web	100.0	12.4	25.8	34.7	7.8	19.4	961
Vektet							
Telefonintervju	100.0	6.5	23.6	23.6	8.2	38.1	1139
Web	100.0	12.8	23.7	32.4	7.3	23.8	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.58 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: NRK TV, andre sendinger Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger		Noen av dagene		Ingen av dagene	Antall personer
		om dagen	Hver dag	En av dagene	dagene		
Telefonintervju	100.0	5.9	26.0	29.1	7.9	31.1	1136
Web	100.0	10.1	24.8	36.5	8.7	19.9	961
Vektet							
Telefonintervju	100.0	5.1	22.9	27.7	7.8	36.6	1136
Web	100.0	10.0	24.0	33.8	8.2	24.0	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.59 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: TV 2 Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen		Noen av dagene		Ingen av dagene	Antall personer
		Hver dag	En av dagene	En av dagene	dagene		
Telefonintervju	100.0	2.3	16.7	27.5	9.2	44.3	1136
Web	100.0	5.1	16.5	35.7	10.3	32.4	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	1.8	15.6	25.9	9.3	47.5	1136
Web	100.0	5.7	16.7	32.0	8.6	37.0	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.60 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: NRK Radio, Distriktssendinger Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen		Noen av dagene		Ingen av dagene	Antall personer
		Hver dag	En av dagene	En av dagene	dagene		
Telefonintervju	100.0	5.4	15.7	13.6	5.8	59.5	1137
Web	100.0	8.9	18.3	27.7	8.7	36.5	960
Vektet							
Telefonintervju	100.0	4.0	13.2	12.7	4.8	65.3	1137
Web	100.0	7.9	16.1	25.6	8.3	42.2	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.61 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: NRK Radio, andre sendinger Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen	Hver dag	Noen av dagene	En av dagene	Ingen av dagene	Antall personer
Telefonintervju	100.0	3.4	11.8	13.8	6.0	65.1	1133
Web	100.0	7.5	17.2	27.3	8.7	39.4	960
Vektet							
Telefonintervju	100.0	2.6	10.2	13.2	4.6	69.4	1133
Web	100.0	6.2	15.6	26.1	8.0	44.2	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.62 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Andre radiokanaler Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen	Hver dag	Noen av dagene	En av dagene	Ingen av dagene	Antall personer
Telefonintervju	100.0	1.2	4.2	9.1	2.9	82.6	1135
Web	100.0	2.8	6.1	21.3	8.7	61.2	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	1.1	4.8	7.7	2.6	83.7	1135
Web	100.0	2.6	6.7	20.3	7.3	63.1	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.63 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Lokalaviser (inkludert nett) etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen	Hver dag	Noen av dagene	En av dagene	Ingen av dagene	Antall personer
Telefonintervju	100.0	6.9	36.3	25.8	6.6	24.5	1137
Web	100.0	8.4	26.4	36.2	8.8	20.3	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	6.0	32.4	23.3	7.0	31.5	1137
Web	100.0	8.7	25.1	32.1	8.2	26.0	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.64 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Regionaviser (inkludert nett) etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen	Hver dag	Noen av dagene	En av dagene	Ingen av dagene	Antall personer
Telefonintervju	100.0	4.1	23.0	21.2	4.9	46.8	1137
Web	100.0	7.2	20.6	31.0	9.4	31.8	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	4.2	20.4	19.9	4.9	50.6	1137
Web	100.0	7.3	20.2	27.8	8.7	36.1	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.65 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: VG (inkludert nett) Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om dagen	Hver dag	Noen av dagene	En av dagene	Ingen av dagene	Antall personer
Telefonintervju	100.0	4.4	24.1	22.2	6.2	43.2	1138
Web	100.0	6.5	19.1	26.3	8.2	39.9	957
Vektet							
Telefonintervju	100.0	4.8	23.3	23.5	5.6	42.9	1138
Web	100.0	8.0	18.1	25.5	7.9	40.5	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.66 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Andre riksdekkende aviser (inkludert nett) Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om		Noen av		Ingen av	Antall personer
		dagen	Hver dag	dagene	En av dagene		
Telefonintervju	100.0	4.9	22.2	17.7	4.4	50.8	1135
Web	100.0	7.0	18.7	33.2	7.6	33.5	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	4.9	19.1	18.0	3.7	54.4	1135
Web	100.0	8.3	18.3	31.5	7.9	34.0	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.67 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Facebook Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om		Noen av		Ingen av	Antall personer
		dagen	Hver dag	dagene	En av dagene		
Telefonintervju	100.0	6.9	20.4	19.9	4.0	48.9	1138
Web	100.0	7.5	17.0	28.9	6.7	39.9	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	6.8	17.8	19.3	3.9	52.2	1138
Web	100.0	8.8	16.5	26.8	6.3	41.7	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.68 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Twitter Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om		Noen av		Ingen av	Antall personer
		dagen	Hver dag	dagene	En av dagene		
Telefonintervju	100.0	0.6	0.9	2.6	1.1	94.8	1138
Web	100.0	0.9	1.0	2.9	1.6	93.5	958
Vektet							
Telefonintervju	100.0	0.7	0.7	2.1	0.8	95.8	1138
Web	100.0	1.2	1.7	3.9	1.6	91.7	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.69 Hvor ofte så, hørte eller leste politiske nyhetssaker i: Snapchat Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Flere ganger om		Noen av		Ingen av	Antall personer
		dagen	Hver dag	dagene	En av dagene		
Telefonintervju	100.0	1.4	3.2	3.3	1.3	90.8	1138
Web	100.0	1.4	2.2	5.9	3.2	87.4	957
Vektet							
Telefonintervju	100.0	1.0	2.9	4.0	1.2	91.0	1138
Web	100.0	1.0	2.5	6.4	2.8	87.3	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.70 Hvilken kanal var den viktigste kilden til informasjon i valgkampen for deg? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	NRK TV, Distrikts-		NRK Radio, andre Distrikts-		Lokal-Region aviser (inkludert net)		Andre riksdekkende aviser (inkludert net)		Face-book	Snap- chat	Annet, spesifiser	Antall personer			
		sendinger	sendinger	sendinger	sendinger	inkludert net	inkludert net	inkludert net	inkludert net							
Telefonintervju	100.0	13.8	18.2	4.2	5.2	1.6	0.5	26.9	3.3	4.9	4.4	9.1	0.2	0.6	7.2	1105
Web	100.0	17.6	20.9	11.3	2.5	2.1	1.1	20.4	3.7	5.2	4.3	7.5	0.3	1.0	2.2	813
Vektet																
Telefonintervju	100.0	13.6	17.9	3.7	4.0	1.7	0.5	24.1	3.5	7.8	4.2	9.5	0.1	0.7	8.9	1105
Web	100.0	16.2	22.8	13.3	2.3	3.5	1.2	14.0	3.8	5.9	5.8	7.1	0.4	0.9	2.8	3015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.71 Har du familie, venner eller bekjente som stilte til valg i din kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	52.2	47.8	1 138
Web	100.0	41.4	58.6	955
Vektet				
Telefonintervju	100.0	43.8	56.3	1 138
Web	100.0	32.9	67.1	3 015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.72 Er du venn på Facebook eller i andre sosiale medier, med noen som stilte til valg i din kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	49.1	50.9	1 130
Web	100.0	46.5	53.5	950
Telefonintervju	100.0	41.9	58.1	
Vektet				1 130
Web	100.0	37.3	62.7	3 015

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.73 Hvor ofte diskuterer du lokalpolitiske spørsmål med andre? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Daglig	Noen ganger i uka	Noen ganger i måneden	Mer sjelden	Aldri	Antall personer
Telefonintervju	100.0	7.4	33.1	26.0	26.7	6.8	1 142
Web	100.0	5.2	22.3	30.1	29.5	13.0	957
Vektet							
Telefonintervju	100.0	6.4	29.6	25.4	28.2	10.4	1 142
Web	100.0	5.6	23.3	27.4	31.0	12.7	2 965

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.74 Hva synes du bør skje med antallet kommuner i fremtiden? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Antallet kommuner bør reduseres	Antallet kommuner bør økes	Antallet kommuner bør være uforandret	Ingen mening om dette	Antall personer
Telefonintervju	100.0	30.1	8.4	34.6	26.9	1 125
Web	100.0	25.2	8.4	34.3	32.1	948
Vektet						
Telefonintervju	100.0	28.0	8.1	32.8	31.2	1 125
Web	100.0	28.8	6.9	26.7	37.7	2 965

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.75 Hvem skal bestemme om kommunen din skal slå seg sammen med en annen kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Innbyggerne gjennom folkeavstemning	Kommunens folkevalgte	Stortinget	Antall personer
Telefonintervju	100.0	66.6	21.8	11.7	1 112
Web	100.0	63.7	24.4	11.9	930
Vektet					
Telefonintervju	100.0	66.6	21.6	11.9	1 112
Web	100.0	57.6	25.5	16.9	2965

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.76 Hvilket standpunkt er du mest enig i? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	Det er en borgerplikt å stemme ved valg			Man bør bare stemme når valget er viktig for en selv	Antall personer
	I alt				
Telefonintervju	100.0		82.2	17.8	1114
Web	100.0		82.7	17.4	928
Vektet					
Telefonintervju	100.0		77.3	22.7	1114
Web	100.0		78.4	21.7	2965

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.77 Ville du føle det som ubehagelig å fortelle venner eller kjente at du ikke stemte ved et kommunevalg? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	Vil du føle det som ubehagelig å fortelle venner eller kjente at du ikke stemte ved et kommunevalg?			Antall personer
	I alt	Ja	Nei	
Telefonintervju	100.0	49.0	51.0	1119
Web	100.0	51.4	48.6	938
Vektet				
Telefonintervju	100.0	44.7	55.3	1119
Web	100.0	51.9	48.1	2965

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.78 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Kommunestyret Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Kommunestyret												Antall personer
	I alt	0 Ingen tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Svært stor tillit	
Telefonintervju	100.0	1.9	0.3	1.9	2.9	5.1	22.3	12.9	25.5	20.9	2.3	4.2	1119
Web	100.0	4.0	2.8	2.9	5.6	8.1	23.9	15.0	18.0	13.9	2.9	2.8	922
Vektet													
Telefonintervju	100.0	1.9	0.3	1.9	3.8	5.5	25.2	13.0	24.3	17.9	1.7	4.6	1119
Web	100.0	5.5	3.2	3.6	7.1	7.5	23.2	14.8	18.2	11.6	2.4	3.1	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.79 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Ordføreren Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Ordføreren												Antall personer
	I alt	0 Ingen tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Svært stor tillit	
Telefonintervju	100.0	3.6	0.6	1.9	3.5	4.5	16.6	9.5	17.9	23.2	9.0	9.7	1098
Web	100.0	4.9	3.0	3.6	6.3	8.3	20.8	13.1	13.1	14.0	5.2	7.8	924
Vektet													
Telefonintervju	100.0	4.1	1.0	2.2	3.9	4.4	18.7	9.9	17.3	21.7	7.9	9.1	1098
Web	100.0	7.1	2.8	3.8	6.7	8.5	21.1	12.9	14.4	11.7	5.0	6.0	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.80 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Fylkestinget Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Fylkestinget												Antall personer
	I alt	0 Ingen tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Svært stor tillit	
Telefonintervju	100.0	3.0	1.1	2.0	5.7	7.2	33.0	14.5	16.9	12.3	2.1	2.3	1013
Web	100.0	4.7	3.3	3.9	7.5	12.3	30.0	13.3	14.2	7.7	1.4	1.7	918
Vektet													
Telefonintervju	100.0	3.6	0.9	1.4	5.8	6.4	34.8	15.5	15.9	11.5	1.9	2.4	1013
Web	100.0	6.5	3.0	4.8	8.9	11.0	28.1	13.2	13.5	7.6	1.8	1.8	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.81 Hvor stor stillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Stortinget Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	3.1	0.9	5.0	6.8	8.6	20.6	12.9	18.5	14.5	4.9	4.1	1114
Web	100.0	6.4	2.6	4.8	7.2	11.2	22.0	14.0	14.3	11.5	3.7	2.4	926
Vektet													
Telefonintervju	100.0	3.5	0.9	5.6	5.9	7.8	23.6	11.7	18.3	14.2	4.0	4.4	1114
Web	100.0	6.2	2.6	4.8	7.5	8.5	20.9	15.0	15.6	11.0	4.5	3.4	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.82 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Regjeringen Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	5.2	2.3	5.9	8.3	11.4	21.0	12.2	13.0	13.4	4.8	2.6	1112
Web	100.0	10.0	4.4	7.5	9.6	11.2	19.1	13.2	12.3	7.3	2.6	2.7	926
Vektet													
Telefonintervju	100.0	5.4	1.9	5.7	8.4	10.5	21.3	11.8	13.2	15.1	3.8	3.0	1112
Web	100.0	8.1	4.6	6.8	10.3	9.4	19.0	13.8	11.8	9.5	3.4	3.3	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.83 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Statlig forvaltning Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	3.0	0.9	3.8	4.2	8.3	26.0	15.3	18.0	14.9	3.6	2.0	1085
Web	100.0	5.7	2.8	5.5	10.3	11.5	21.9	15.4	12.6	9.1	2.8	2.3	920
Vektet													
Telefonintervju	100.0	2.9	1.0	4.0	3.8	8.0	27.7	13.3	18.6	15.6	3.1	2.1	1085
Web	100.0	5.7	2.6	4.9	8.7	10.9	22.9	15.0	14.1	9.2	3.3	2.9	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.84 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Kommuneadministrasjonen Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	1.4	0.7	2.6	3.7	6.3	22.6	15.5	21.9	18.1	4.6	2.6	1097
Web	100.0	4.6	2.4	4.1	7.8	10.1	24.8	15.0	14.7	11.5	2.4	2.5	919
Vektet													
Telefonintervju	100.0	1.4	0.7	3.1	4.6	5.5	25.7	15.7	21.6	15.6	3.6	2.5	1097
Web	100.0	5.3	2.4	4.5	8.2	11.3	22.8	16.3	14.7	9.6	2.6	2.2	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.85 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Lokalpolitikere Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	1.5	0.6	1.8	3.5	4.8	21.4	18.9	23.1	17.5	3.6	3.4	1102
Web	100.0	4.1	2.4	4.5	7.7	10.5	21.4	17.9	16.6	9.7	2.8	2.4	917
Vektet													
Telefonintervju	100.0	1.5	0.8	2.4	4.4	4.9	23.4	18.8	21.6	15.5	3.6	3.1	1102
Web	100.0	5.2	2.5	4.0	10.3	10.4	22.4	16.6	16.1	8.5	2.1	1.9	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.86 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: Rikspolitikere Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	2.4	1.0	4.4	6.0	10.4	26.5	18.3	20.1	8.4	1.2	1.4	1088
Web	100.0	6.9	2.5	6.1	11.0	13.5	23.9	15.7	12.5	5.7	1.4	0.9	918
Vektet													
Telefonintervju	100.0	2.6	0.9	5.0	5.9	9.3	28.2	17.6	19.9	7.7	1.4	1.6	1088
Web	100.0	6.6	3.1	6.3	9.9	12.7	23.6	15.7	12.5	6.4	1.6	1.4	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.87 Hvor stor tillit har du på en skala fra 0 til 10 til: De politiske partiene Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	0 Ingen											10 Svært stor tillit	Antall personer
	I alt	tillit	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Telefonintervju	100.0	1.9	1.5	3.7	6.3	11.4	29.0	19.5	16.4	7.3	2.0	1.1	1088
Web	100.0	5.9	2.8	6.3	10.9	13.4	26.3	14.8	11.5	5.8	1.3	1.2	921
Vektet													
Telefonintervju	100.0	2.7	1.4	3.9	6.6	12.2	27.9	18.5	16.7	7.1	1.6	1.3	1088
Web	100.0	6.0	3.2	6.7	10.8	12.8	24.5	15.5	11.9	5.8	1.5	1.2	2880

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.88 Hvor fornøyd er du med den måten lokaldemokratiet fungerer på i din kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	overhodet ikke				Antall personer
		meget fornøyd	nokså fornøyd	lite fornøyd	fornøyd	
Telefonintervju	100.0	18.1	68.8	11.0	2.2	1104
Web	100.0	10.2	69.2	16.6	4.1	911
Vektet						
Telefonintervju	100.0	18.8	66.9	12.1	2.3	1104
Web	100.0	10.3	66.8	18.5	4.4	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.89 Påstand: I min kommune er det lett å komme i kontakt med de folkevalgte Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Web	100.0	20.8	55.8	17.2	6.2	882
Vektet						
Telefonintervju	100.0	29.3	52.1	14.7	4.0	1047
Web	100.0	14.7	55.3	23.5	6.6	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.90 Påstand: Det lokale folkestyret er ikke så viktig bare de offentlige tjenestene blir opprettholdt. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Web	100.0	5.3	37.7	40.9	16.1	894
Vektet						
Telefonintervju	100.0	15.0	38.6	26.6	19.8	1099
Web	100.0	6.3	39.4	39.9	14.5	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.91 Påstand: De fleste folkevalgte her i kommunen er dyktige folk som vanligvis vet hva de gjør. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Web	100.0	7.6	66.8	19.5	6.1	897
Vektet						
Telefonintervju	100.0	22.0	54.5	19.1	4.4	1086
Web	100.0	7.2	62.0	24.8	6.1	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.92 Påstand: Politikken her i kommunen er iblant så innviklet at folk ikke forstår hva den dreier seg om. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	8.1	26.1	34.4	31.5	1100
Web	100.0	5.3	31.0	50.2	13.4	902
Vektet						
Telefonintervju	100.0	9.9	28.8	34.4	26.9	1100
Web	100.0	7.8	34.3	45.0	12.9	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.93 Påstand: Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	33.6	32.9	22.3	11.2	1042
Web	100.0	15.1	51.4	24.7	8.8	886
Vektet						
Telefonintervju	100.0	31.5	34.4	23.3	10.8	1042
Web	100.0	12.2	50.4	27.4	10.0	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.94 Påstand: Ved kommunevalget stemte jeg ut fra min overbevisning om rikspolitikk etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	19.0	22.0	19.4	39.6	893
Web	100.0	13.2	34.6	33.2	19.0	749
Vektet						
Telefonintervju	100.0	21.4	23.7	18.4	36.5	893
Web	100.0	16.4	35.4	30.5	17.7	2850

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.95 Brukt følgende offentlige tjeneste i løpet av de siste to årene: Barnehage etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	25.8	74.2	1132
Web	100.0	18.0	82.1	1014
Vektet				
Telefonintervju	100.0	27.8	72.2	3198
Web	100.0	17.6	82.4	3198

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.96 Brukt følgende offentlige tjeneste i løpet av de siste to årene: Barne- og ungdomsskole etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	96.1	3.9	459
Web	100.0	29.2	70.8	1014
Vektet				
Telefonintervju	100.0	95.7	4.3	459
Web	100.0	25.3	74.7	3198

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.97 Brukt følgende offentlige tjeneste i løpet av de siste to årene: Eldreomsorg etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	94.4	5.7	283
Web	100.0	15.3	84.7	1014
Vektet				
Telefonintervju	100.0	93.4	6.6	283
Web	100.0	13.8	86.2	3198

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.98 Brukt følgende offentlige tjeneste i løpet av de siste to årene: Andre helse- og legetjenester etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	98.8	1.3	961
Web	100.0	63.4	36.6	1014
Vektet				
Telefonintervju	100.0	98.5	1.5	961
Web	100.0	55.4	44.6	3198

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.99 Brukt følgende offentlige tjeneste i løpet av de siste to årene: Ingen av dem etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	82.7	17.3	110
Web	100.0	11.1	88.9	1014
Vektet				
Telefonintervju	100.0	81.5	18.5	110
Web	100.0	13.5	86.5	3198

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.100 Har du eller din nære familie i løpet av de to siste årene vært i kontakt med kommunen i forbindelse med byggesaker. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	39.3	60.7	1117
Web	100.0	33.9	66.1	909
Vektet				
Telefonintervju	100.0	35.9	64.1	1117
Web	100.0	32.1	67.9	3198

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.101 Hvor tilfreds er du med det samlede tjenestetilbudet i din kommune? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Meget tilfreds	Tilfreds	Lite tilfreds	Ikke tilfreds	Antall personer
Telefonintervju	100.0	18.5	68.7	10.2	2.5	1113
Web	100.0	9.2	71.2	15.7	3.9	898
Vektet						
Telefonintervju	100.0	17.6	69.0	11.2	2.3	1113
Web	100.0	8.8	71.1	16.6	3.6	2764

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.102 De som sitter i kommunestyret og bestemmer tar sjelden hensyn til det vanlige folk mener. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	9.4	29.9	41.2	19.4	1072
Web	100.0	6.3	35.6	50.2	7.9	883
Vektet						
Telefonintervju	100.0	10.7	33.2	40.2	15.9	1072
Web	100.0	10.6	38.5	45.0	5.9	2750

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.103 Jeg oppfatter meg selv som vel kvalifisert for å delta i lokalpolitikk. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	22.9	27.3	25.4	24.3	1105
Web	100.0	9.8	36.6	30.7	22.9	890
Vektet						
Telefonintervju	100.0	19.5	25.5	26.3	28.8	1105
Web	100.0	11.0	33.6	32.2	23.2	2750

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.104 Jeg er godt fornøyd med mulighetene jeg har til å påvirke kommunale beslutninger som engasjerer meg. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	23.8	46.3	20.5	9.4	1060
Web	100.0	6.2	56.6	29.1	8.1	882
Vektet						
Telefonintervju	100.0	21.8	44.4	22.0	11.7	1060
Web	100.0	6.7	52.5	31.2	9.7	2750

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.105 De som har gode personlige forbindelser i kommunen, får lettere ivare tatt sine interesser. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	29.0	41.2	19.0	10.8	1037
Web	100.0	19.3	48.5	27.1	5.1	878
Vektet						
Telefonintervju	100.0	30.8	42.6	17.8	8.8	1037
Web	100.0	22.1	49.6	23.4	4.9	2750

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.106 Politikerne her i kommunen ivare tar hele kommunens interesser. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	22.2	49.1	21.2	7.4	1075
Web	100.0	7.5	57.0	27.1	8.5	871
Vektet						
Telefonintervju	100.0	20.4	49.5	21.9	8.2	1075
Web	100.0	5.7	56.3	29.8	8.3	2730

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.107 Viktig: Fordelingen av menn og kvinner blant kommunepolitikere ligner fordelingen blant velgerne. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Hverken enig eller uenig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	38.4	28.1	16.8	11.1	5.6	1099
Web	100.0	19.9	33.2	36.1	6.6	4.3	885
Vektet							
Telefonintervju	100.0	38.2	28.3	16.7	11.8	5.1	1099
Web	100.0	21.1	32.9	33.8	6.7	5.5	2716

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.108 Viktig: Aldersfordelingen i kommunestyret stort sett er den samme som blant velgerne. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Hverken enig eller uenig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	38.5	33.7	11.7	10.7	5.4	1104
Web	100.0	15.6	39.1	33.8	7.2	4.3	885
Vektet							
Telefonintervju	100.0	38.4	32.7	12.4	11.6	4.9	1104
Web	100.0	17.2	36.5	33.9	7.6	4.9	2716

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.109 Viktig: Kommunepolitikernes etniske bakgrunn ligner fordelingen blant velgerne. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Nokså enig	Hverken enig eller uenig	Nokså uenig	Helt uenig	Antall personer
Telefonintervju	100.0	29.3	32.7	13.8	13.4	10.8	1101
Web	100.0	14.2	29.5	39.6	9.2	7.6	883
Vektet							
Telefonintervju	100.0	30.1	31.5	14.0	14.7	9.6	1101
Web	100.0	14.9	30.8	36.5	9.6	8.1	2716

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.110 Viktig: Kommunepolitikerne kommer fra ulike geografiske deler av kommunen. Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt enig	Hverken enig eller uenig				Helt uenig	Antall personer
			Nokså enig	Nokså uenig				
Telefonintervju	100.0	54.4	28.1	7.6	6.3	3.6	1104	
Web	100.0	30.8	37.9	24.6	3.3	3.4	882	
Vektet								
Telefonintervju	100.0	53.4	27.3	9.0	6.9	3.5	1104	
Web	100.0	29.0	38.1	25.0	3.7	4.2	2716	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.111 Hvor vil du plassere deg selv på en skala fra 0 til 10 der 0 betyr venstresiden og 10 betyr høyresiden? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Helt til venstre											Helt til høyre	Antall personer
		1	2	3	4	5	6	7	8	9				
Telefonintervju	100.0	2.2	1.4	4.5	10.6	14.9	28.6	12.1	12.5	7.9	1.5	3.9	1075	
Web	100.0	4.4	3.6	7.6	13.3	11.9	27.8	10.7	10.8	5.1	2.0	2.9	867	
Vektet														
Telefonintervju	100.0	2.8	1.2	4.5	9.1	14.0	30.8	11.7	12.5	7.1	1.6	4.8	1075	
Web	100.0	4.4	3.3	7.1	12.4	12.4	23.8	11.8	11.8	8.0	2.3	2.8	2690	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.112 Plassering av deg selv på en skala fra 1 til 5 i: Den bydelen eller bygda der du bor etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ingen tilknytning				Svært sterk tilknytning		Antall personer
		1	2	3	4	5		
Telefonintervju	100.0	5.3	8.8	20.8	25.9	39.2	1115	
Web	100.0	7.4	11.7	29.8	28.9	22.2	875	
Vektet								
Telefonintervju	100.0	6.0	10.3	20.7	25.8	37.2	1115	
Web	100.0	8.6	12.6	33.8	26.7	18.4	2670	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.113 Plassering av deg selv på en skala fra 1 til 5 i: Kommunen der du bor etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ingen tilknytning				Svært sterk tilknytning		Antall personer
		1	2	3	4	5		
Telefonintervju	100.0	3.0	9.2	21.5	28.8	37.5	1116	
Web	100.0	4.9	9.8	30.3	30.1	24.9	876	
Vektet								
Telefonintervju	100.0	3.4	10.5	22.0	27.4	36.7	1116	
Web	100.0	5.6	11.2	32.2	29.2	21.9	2670	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.114 Plassering av deg selv på en skala fra 1 til 5 i: Fylket der du bor etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ingen tilknytning				Svært sterk tilknytning		Antall personer
		1	2	3	4	5		
Telefonintervju	100.0	6.5	15.3	27.9	25.1	25.2	1110	
Web	100.0	7.3	14.9	36.4	25.1	16.4	880	
Vektet								
Telefonintervju	100.0	7.2	17.6	25.9	24.0	25.4	1110	
Web	100.0	8.8	14.8	34.3	24.9	17.3	2670	

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.115 Plassering av deg selv på en skala fra 1 til 5 i: Landsdelen der du bor etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ingen tilknytning	2	3	4	Svært sterk tilknytning	Antall personer
Telefonintervju	100.0	4.6	8.0	20.8	27.2	39.4	1114
Web	100.0	4.9	8.9	30.2	29.4	26.7	878
Vektet							
Telefonintervju	100.0	5.6	8.7	20.4	25.0	40.3	1114
Web	100.0	5.8	9.8	28.9	28.4	27.1	2670

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.116 Plassering av deg selv på en skala fra 1 til 5 i: Norge som helhet etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ingen tilknytning	2	3	4	Svært sterk tilknytning	Antall personer
Telefonintervju	100.0	1.1	2.2	8.2	21.0	67.4	1117
Web	100.0	3.8	4.4	17.6	25.1	49.2	881
Vektet							
Telefonintervju	100.0	0.9	2.1	8.6	20.0	68.5	1117
Web	100.0	3.5	4.2	16.8	25.5	50.1	2670

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.117 Hva er din sivilstatus? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Gift/registrert partner	Samboende	Ugift	Enke/enkemann /gjenlevende partner	Separert/skilt/separert partner/skilt partner	Antall personer
Telefonintervju	100.0	46.6	20.6	22.2	4.8	5.7	1124
Web	100.0	50.3	17.1	22.6	2.4	7.6	880
Vektet							
Telefonintervju	100.0	42.7	20.2	25.3	4.7	7.2	1124
Web	100.0	50.0	16.6	21.1	3.3	8.9	2670

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.118 Er du født og oppvokst i kommunen du bor i? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Ja	Nei	Antall personer
Telefonintervju	100.0	48.0	52.0	1127
Web	100.0	47.5	52.6	883
Vektet				
Telefonintervju	100.0	46.2	53.8	1127
Web	100.0	40.4	59.6	2670

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.119 Hva er din hovedaktivitet? Etter intervjumetode, uveid og vektet (kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, stemt og stratum)

	I alt	Yrkes-aktiv	Student eller skoleelev	Alders-pensjonist	Førtids-pensjonist	Uføre-trygdet	Hjemme-værende	Arbeids-ledig	Verne-pliktig	Annet	Antall personer
Telefonintervju	100.0	64.6	6.6	21.0	1.2	4.5	0.4	1.2	0.4	0.2	1125
Web	100.0	62.5	7.4	16.5	2.4	6.3	0.6	1.3	0.5	2.6	877
Vektet											
Telefonintervju	100.0	61.9	7.3	20.6	1.3	5.6	0.7	1.8	0.7	0.2	1125
Web	100.0	60.4	8.4	16.9	2.2	6.9	0.7	1.0	0.3	3.2	2660

Kilde: Kommunestyre- og fylkestingsvalget, Velgerundersøkelsen 2019. Statistisk sentralbyrå

Referanser

- Alwin, D.F. (2007). Margins of error. A study of reliability in survey measurement. New York: Wiley
- Andersen, Ronald, Judith Kasper, Martin R. Frankel, and associates (1979) Total survey error, Jossey-Bass, San Francisco
- Belli, Robert F., Michael W. Traugott, and Matthew N. Beckmann. 2001. "What Leads to Voting Overreports? Contrasts of Overreporters to Validated Votes and Admitted Nonvoters in the American National Election Studies." *Journal of Official Statistics* 17:479–98.
- Berg, Nina, Lise Snellingen Bye, Katharina Rossbach and Mari Lande With (2020) Report from the Norwegian SILC web pilot 2019. Documents 2020/29. Statistics Norway
- Brenner, Philip S. (2021) "Advancing Theories of Socially Desirable Responding: How Identity Processes Influence Answers to "Sensitive Questions" | Philip S. Brenner (red.) *Understanding Survey Methodology. Sociological Theory and Applications*. Springer
- Biemer, P.P. & Lyberg, L.E. (2003). Introduction to survey quality. New York: Wiley.
- Bjerve, Petter J. (1971a) Kommunevalget 1971 (Informasjonsbrev til de som ble trukket ut i undersøkelsen). Statistisk sentralbyrå Oslo, september 1971.
- Bjerve, Petter J. (1971b) Kommunevalget 1971 (Informasjonsbrev til de som ikke har svart i undersøkelsen). Statistisk sentralbyrå Oslo, september 1971.
- Deming, W. E. (1944). "On errors in surveys". *American Sociological Review*, 9, 359–369
- Demming, W.E. (1950). Some theory of sampling. New York: Wiley.
- Falnes-Dalheim og Bye (2021) Lokalvalgundersøkelsene 2019. Dokumentasjonsnotat. Notater 2021/19. Statistisk sentralbyrå.
- Gravem, D. & Berg, N., (2019) Recommendation for the questionnaire elements, questions and question types in mixed mode setting related to the European statistical systems' person and household surveys. (ESSnet MIMODE project, WP4, deliverable 3).
- Groves, R.M. (1989). Survey errors and survey costs. New York: Wiley
- Groves, R.M., Fowler, F.J., Jr., Couper, M.P., Lepkowski, J.M., Singer, E. & Tourangeau, R. (2004). Survey methodology. New York: Wiley.
- Hansen, M. H., W. N. Hurwitz & Madow, W.G. (1953) Sample survey methods and theory volume I. Methods and applications.
- Hochstim, J. (1967) "A Critical Comparison of Three Strategies of Collecting Data from Housholds, *Journal of the American Statistical Association*, 62:976-989.
- Kish, Leslie. (1965) Survey sampling. John Wiley and Sons, Inc., New York.
- Kleven, Øyvinn and Kristen Ringdal (2020) Causes and effects of measurement errors in educational attainment. Experiences from The European Social Survey in Norway. Documents 2020/35. Statistics Norway
- Kleven, Øyvinn, Ib Thomsen and Li-Chun Zhang (2012) «On the Relationship Between Nonresponse and Measurement Error in Response Enhancement. The Norwegian Election Survey System as a Case Study" Paper presented at The International Total Survey Error Workshop. September 2-4, 2012 Santpoort Noord, The Netherlands
- Kleven, Ø., Thomsen, I. & Zhang, L.-C. (2018). An empirical study of nonresponse bias. The Norwegian National Election Survey 1969–2017. Paper presented at the European Conference on Quality in Official Statistics. Q2018. Krakow, 26–29 June.

- Kleven, Øyvinn (2022) The effect of nonresponse and measurement errors on turnout estimates. Experiences from using administrative linked data in the Norwegian General Election Survey 1969–2021. Documents 2022/21. Statistics Norway.
- Kleven, Øyvinn og Tove Bergseteren (2022) Velgerundersøkelsen 2019. Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019. Rapporter 2022/21. Statistisk sentralbyrå.
- Kreuter, Frauke, Stanley Presser and Roger Tourangeau (2008) Social Desirability Bias in CATI, IVR, and Web Surveys: The Effects of Mode and Question Sensitivity. *Public Opinion Quarterly*, Volume 72, Issue 5, December 2008, Pages 847–865,
- Neyman, Jerzy (1934) «On the Two Different Aspects of the Representative Method: The Method of stratified Sampling and the Method of Purposive Selection» i *Journal of the Royal Statistical Society*
- Oksenberg, L, and Charles F. Canell (1977) "Some factors underlying the validity of response in self report". *Proceedings of the 41st Session of the International Statistical Institute, New Delhi, India*
- Podsakoff, Phillip M. Scott B. MacKenzie, Jeong-Yeon Lee og Nathan P. Podsakoff (2003) "Common method biases in behavioral Research: A critical review of the literature and recommended remedies", *Journal of Applied Psychology*, Vol. 88, No. 5, pp. 879-903.
- Roll-Hansen, Dag (2001) «Blir du sykere hvis du får tenkt deg om? - på leting etter metodeeffekter i en undersøkelse om levekår» *Samfunnsspeilet*, 2001/4. Statistisk sentralbyrå.
- Rubin, D. B (1976) «Inference and missing data» I *Biometrika* 63(3), 581-592.
- Statistisk Sentralbyrå (1971) *Kommunevalget 1971. Orientering og instruks til intervjuerne*. Prosjekt nr. 44. Kontoret for intervjuundersøkelser.
- Statistisk Sentralbyrå (1972) *Kommunevalget 1971. Hefte II. Norges Offisielle Statistikk A 503*. Oslo
- Statistisk Sentralbyrå (1995) *Dokumentasjon ved trekkinga av lokalvalg 1995*. Internt notat. Gew, 04/09-1995.
- Statistisk Sentralbyrå (1999) *Dokumentasjon av trekking ved lokalvalg 1999*. Internt notat. Gew, 25/08-1999.
- Statistisk Sentralbyrå (2003) *Bestilling av utvalg ved lokalvalg 2003*. Internt notat. Gew, 07/08-2003.
- Zhang, Li-Chun, Ib Thomsen and Øyvinn Kleven (2013) "On the Use of Auxiliary and Paradata for Dealing With Non-sampling Errors in Household Surveys" in *International Statistical Review*. Vol. 81, No. 2 (August 2013), pp. 270-288
- Wasserstein, Ronald L. og Nicole A. Lazar (2016) «The ASA's Statement on p-Values: Context, Process, and Purpose" in *The American Statistician*, Vol. 70 No. 2 (MAY 2016), pp 129-133.